

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

ZEKERİYA TAMİR'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
AYA ZAMZAM

KİLİS
HAZİRAN 2013

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

ZEKERİYA TAMİR'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYA ZAMZAM

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU

KİLİS
HAZİRAN 2013

EK.A.3. ONAY SAYFASI

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

ZEKERİYA TAMİR'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

AYA ZAMZAM

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Ahmet DEMİRTAŞ (Jüri Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Erdiñ GÜLCÜ(Üye)

İmzası

.....

.....

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı
Yrd. Doç. Dr. Halil ALDEMİR
SBE Müdürü

EK.A.4. ETİK KURALLARA UYULDUĞUNA DAİR BEYAN

T.C.

KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim. (11.07.2013)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

Aya Zamzam
İmzası

EK.A.5. ÖZET VE ABSTRACT**ÖZET****ZEKERİYA TAMİR'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ**

Zamzam, Aya

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU

Temmuz 2013, 139 sayfa

Zekeriya Tamir dünya edebiyatında önemli bir isimdir. Bu nedenle onun hakkında bu eseri hazırladım. Tezde Zekeriya Tamir'in hayatını, sanatını ve eserlerini incelemeye çalıştım. Bu araştırmanın büyük bir kısmı Ortadoğu'yu yansıtır. Ayrıca Tamir'in siyasi görüşlerine, özgürlük ve vatandaşlık hakkındaki fikirlerine yer vermeye çalıştım. Diğer yandan gurbet, sosyal eşitsizlik, düşünce çatışması ve folklor gibi sosyal konulardaki fikirlerini de sergiledim. Yazar eserlerinde toplumda karşılaşılabileceğimiz anne, sevgili, eş ve hayat kadını gibi farklı karakterleri de anlatmıştır. Ayrıca toplumda baskın gücü temsil eden babalık kavramı, polis, asker ve din adamlarını yansıttığının yanında tarihî karakter, aydın karakteri ve halk karakterlerini de ele almıştır.

SUMMARY

I talk about, Zakaria Tamer in this research, one of the famous names in world literature, his life, art and words to a large extent, it is about the Middle East. The research has many points which I discuss, they are: Zakaria's political and national views, and freedom. Social matters like; home sick, social inequality, contrast ideas and folklore. Characters he met in his society; the women: as a mother, a beloved one, a waif and a whore. Dominate characters like; the father's authority, police, military and clergymen. Historical and educated characters and ordinary people.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	2
1.ZEKERİYA TAMİR'İN HAYATI VE DÜŞÜNCELERİ.....	5
A)HAYATI.....	5
A.1.Zekeriya Tamir'in Hayatı ve Yaşadığı Çevre.....	5
A.2.Zekeriya Tamir'in Evliliği.....	7
A.3.Zekeriya Tamir'in Çalışma Hayatı.....	7
A.4.Zekeriya Tamir'in Eserleri	8
B) ZEKERİYA TAMİR'İNDÜŞÜNCELERİ.....	15
B.1.Siyaset Hakkındaki Düşünceleri.....	17
B.2.Vatandaşlık ve Gurbet Hakkındaki Düşünceleri.....	17
B.2.1.Vatandaşlık.....	17
B.2.2.Gurbet.	19
B.3.Özgürlük Hakkındaki Düşünceleri	22
B.4.Eleştiri ve Eleştirmenler Hakkındaki Düşünceleri	23
B.5.Folklor ve Sosyal Hayat Hakkındaki Düşünceleri.....	27
B.5.1. Tarihî Folklor.....	28
B.5.2. Günümüz Folkloru.....	30
B.5.3.Sözlü Halk Folkloru.....	31

İKİNCİ BÖLÜM.....	33
2.ZEKERİYA TAMİR'İN SANAT ANLAYIŞI.....	34
2.1.Sosyal Eşitsizlik.....	35
2.2.Düşüncelerin Çatışması.....	37
2.3. Zekeriya Tamir'in Çocuk Öyküleri ve Üslubu.....	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	44
3.HİKÂYELERİNDE YAPI VE DİL.....	45
3.1. Zaman.....	45
3.2. Mekân.....	47
3.2.1.Şehirler.....	49
3.2.1.1.Büyük Şehir.....	51
3.2.1.2.Sembolik Şehir.....	52
3.2.1.3.Eski Şehirler.....	52
3.2.1.4.Rüya Şehri.....	53
3.2.2.Sokak.....	54
3.2.3.Bodrum.....	54
3.2.4.Kahvehaneler.....	54
3.3.5.Cezaevleri.....	55
3.3. Kişiler Dünyası.....	55
3.3.1. Kadın.....	55

3.3.1.1. Anne Tipi.....	56
3.3.1.2. Eş Tipi.....	58
3.3.1.3. Sevgili Tipi.....	59
3.3.1.4. Hayat Kadınlarının Tipi.....	60
3.3.2. Tamir'in Eserlerinde Baskıcı Eril Tipler.....	61
3.3.2.1. Babalık İktidarı.....	61
3.3.2.2. Polis ve Askerler.....	62
3.3.2.3. Din Adamları.....	63
3.3.3. Tamir'in Eserlerinde Tarihî Karakterler.....	63
3.3.3.1. Olumlu Tarihi Karakterler.....	63
3.3.3.2. Olumsuz Tarihî Karakterler.....	64
3.3.4. Aydınlar Tipi.....	64
3.3.5. Halk Tipi.....	67
3.4. Zekeriya Tamir'in Eserlerinde Dil ve Üslup.....	68
3.5. Sonuç.....	71
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	72
4. Zekeriya Tamir'in Öykülerinden Örnekler.....	73
4.1. Rical (Adamlar).....	73
4.2. Es-Sa'rr (Öç).....	73
4.3. Barnemec İzaai (Televizyon Programı).....	74

4.4. Ulu El-Amr (Emir Verenler).....	75
4.5. En-Numuru Fi El-Yaumi El-Aşir (Onuncu Günü Kaplanlar)	75
4.6. En-Nihaye (Son)	81
4.7. Es-Sucunü El-Hauye (Boş Cezaevleri)	82
4.8. Hine Yesker-ü El-Fukara' (Fakir iken Sarhoş Oluyorlar)	83
4.9. Es-Sema-ü El-Mefkude (Kayıp Gökyüzü).....	83
4.10. El-Bustan (Bostan)	84
4.11. El-Hubb (Sevmek)	91
4.12. Eş-Şemsun li's-Sigar (Çocuklar İçin Bir Güneş)	91
4.13. El-Bedevi (Bedevi).....	95
4.14. Alf-ü Sene (Bin Yıl),	118
4.15. El-General Yemtehin-ü Ceyşeh (Ordusunu İmtihan Eden General).....	119
4.16. Kaşun Yahterrik (Yanan Saman)	120
4.17. Rabi-ü El-fuduliyin (Meraklıların ilkbaharı).....	122
4.18. Memnu' En-Nisyen (Unutmak Yasaktır).....	125
4.19. Ahir-ü Ed-Durus (Son Ders).....	126
4.20. Limaze Sekete En-Nahr (Nehir Neden Sustu?).....	127
4.21. El-Hisan (At)	130
4.22. El-Carad-ü fi El-Medine (Şehirdeki Çekirgeler).....	133

ÖNSÖZ

Zekeriya Tamir'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri adlı bu çalışmada Zekeriya Tamir'in birçok eserini ilk defa incelemiş oldum. Yazarın özellikle küçük hikâyelerinde günümüze ışık tutacak evrensel meseleler kendi kaleminden çözüme kavuşturulmuştur. Zekeriya Tamir'i yalnızca Suriye'ye hitap eden bir yazar olarak görmek yanlıştır. O, tüm toplumlarda karşılaşılabilecek olayları okuyucularını sıkmadan kaleme almıştır. Tezin sonunda yazarın kısa hikâyelerinden örnek parçaları da Türkçeye çevirdim. Bu kısa hikâyeler yazarın üslubunun en çok belli olduğu kısımlardır.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen başta Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU olmak üzere Yrd. Doç. Dr. Mehmet KABACIK ve Öğr. Gör. Muhammed HÜKÜM hocalarıma ve Yüksek Lisans jürimde yer alan Yrd. Doç. Dr. Ahmet DEMİRTAŞ hocama da teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca Yrd. Doç. Dr. Erdiñ GÜLCÜ hocama da minnettar olduğumu belirtmek isterim. Bununla birlikte M.R. Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültelerinde çalışan ve burada isimlerini zikretmediğim diğ er hocalarıma da çok teşekkür ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Kısa öykü, 19. yy sonunda Suriye'ye batıdan yeni kavram olarak gelmiştir. Kısa öyküler Arap edebiyatında önceden beri bulunmaktaydı. Kısa öyküler ilk kez Nasif El-Yezeci (1871-1800), Ahmet Faris Eş-Şıdyak (1887-1805), Rıfaa Et-Tahtavi, Selim Et-Bustani, Cerci Zeyden ve Mhaiyl Naime gibi yazarların şahsında Lübnan ile birlikte Suriye edebiyatında da görülmeye başlanmıştır.¹ 1883 yılında Nüman Kasatli, Rızkullah Hasan gibi yazarların ilk gayretleriyle kısa öykü tam anlamıyla başlamış ve daha sonra Mısır'da Muhammet Hüseyin Heykel, Mahmut Teymur, İbrahim El-Mezini, Tevik El-Hakim ve Taha Hüseyin vasıtasıyla geliştirilmiştir. Suriye'de yazılan öyküler hem Mısır'da hem de Lübnan'da kaleme alınan eserlerden etkilenmiştir. Hikâye bir yandan geleneksel tarzla ve çevirilerle küçük kıvılcıklar saçarak ortaya çıkmaya devam ederken konular sadelik, sanat ve saflık ekseninde oluşmaya başlamıştır.² 1930'lu yıllarda ise Suriye'de hikâyecilik ilerlemeye ve gelişmeye başlamıştır.

Özellikle 1937 yılında hikâyede "Nehim" (Doyumsuzluk) kavramının belirmesi ve Şekib El-Jabir'inin ortaya çıkması hikâyeye teknik bir olgunluk kazandırarak sanat formunun gelişmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca sosyal gelişmeyle birlikte batı hikâyelerine olan ilgi de giderek artmıştır.

Suriyeli yazarlar dünya edebiyatından etkilenerek evrensel yazarlardan Maupassant, Balzac, Albert Camus, Franz Kafka ve diğer yazarların üsluplarını geliştirmişlerdir. Batıda geçirilen zamanın uzun aşamaları daralmış, özellikle de II. Dünya Savaşı'ndan sonra kısa öykü giderek Suriye'de yaygınlaşmaya başlamıştır.

1946 yılında bağımsızlık dönemine girilince umutlar yeşermiş, ülkede eğitim yayılmış, makine ve baskı teknolojisi gelişmiş, burjuvaziler ortaya çıkmıştır.³ 1951 yılında Suriyeli Yazarlar Derneği kurulmuş ve bu oluşum, edebiyat Rönesans'ı için önemli bir dönüm noktası olmuştur.

¹ Dr. Suheyil İdris, Lübnan Öykü Konferansı, Arap Araştırmaları İncelemesi Enstitüsü Kahire, 1957 s.92

² Dr. Husam El-Hatib, Yeni Suriye Öykücülüğünde Yabancı Etkileri, Arap Araştırmaları İncelemesi Enstitüsü Kahire, 1973, s.11

³ Dr. Husam El-Hatib, Suriye'de Kısa Öykücülük, Kültür Bakanlığı, Şam,1982, s.88

1954 yılında ise Yazarlar Derneği, genel olarak Arap dünyasını kapsayacak şekilde kurumsallaştırılmıştır.⁴ Bu derneğin sloganı “Toplum için sanat” tır. Yazarlar Derneği üyelerinin çoğu kısa öyküler yazmışlardır. Eserlerinde zaman, mekân ve insan yaşamının açıklanması gibi konulara yer veren dernek yazarları toplumda giderek popüler hale gelmişlerdir.⁵ Ayrıca bu dönemde yazarlar görüş ve düşüncelerini ifade ederek çeşitli eğilimler ve katılımlarla yeni akımlar ortaya çıkarmışlardır. Bu akımlardan en belirgin olanı gerçekçiliktir.

Gerçekçilik; hayatın en belirgin görüldüğü ve hayatı titizlikle irdeleyen bir edebî akımdır. Bu akım, Suriye’de Abdusselam tarafından temsil edilmiştir. Daha sonra kısa öykü sanatı gelişerek gerçekçiliğin sınırları zorlanmış, aynı zamanda sosyal ilişkilerin olumsuz yönlerine kısa öykülerde yer verilmiştir.

Yazarlar, köylüler, emekçiler ve işçiler hakkında gözlemler yapılmıştır. Ülkede yazarlar ve sosyalistler realizmin öncüleri olarak adlandırılmışlardır. Bu akım, Şevki Bağdadi, Hana Mina gibi kişiler tarafından temsil edilmiştir.⁶

Arap Yazarlar Birliği hikâyecilikte gerçekçiliği benimsemediğini ilan etmesine rağmen bu akımı benimseyen çok güçlü yazarlar ortaya çıkmıştır. Bu yazarlar hikâyelerinde Milli Birlik ve Filistin gibi konuları işleyerek çözüm için uzun süre yazmaya devam etmişlerdir. Daha sonra bu yazarlar gerçekçiliğin temsilcileri olarak isimlendirilmişlerdir. Bazı yazarlar ise sosyalizmin dışında kalarak sosyalist ilkeleri benimsememiş, daha ağır bir felsefi yaklaşımı seçmiş olduklarından dolayı realizmin dışında kalmışlardır. Entelektüel, ağır felsefi düşünceler ve Marksizm akımına olan eğilimlerinden dolayı da bu yazarların inanç dünyaları sarsıntı geçirmiş, bu da onların hikâyelerine yansımıştır. Suriyeli birçok hikâyeye yazarı çağdaş edebiyata damgasını vuran Varoluşçu Sartre ve Camus gibi felsefi düşünürlerin görüşlerini benimseyerek bireylerin iç dünyasını ele almışlardır.⁷

Hikaye bu yönde yeni anlam kazanmış şekil ve içerik olarak 50’li yılların sonunda yeni jenerasyon şeklinde görülmeye başlanmıştır. Ancak hikâyeye daha

⁴ Mustafa Şaker, Suriye Davasından Konferanslar, Arap Araştırmaları Enstitüsü, 1958, s.87

⁵ Ömer Ed-Dakak, Suriye’de Edebiyat Tarihi, Halep Üniversitesi, 1979, s. 105

⁶ Na’im El-Yefi, Şam Edebiyatında Kısa Öykü Sanatının Oluşturulması, Yazarlar Birliği, 1982, s.297 (Suriye, Ürdün, Filistin ve Lübnan Edebiyatı)

⁷ Sahar Es-Siyufi, Suriye’de Bağımsızlık Döneminden beri 70’li Yıllar, Şam Üniversitesi 1981, s.182

farklı bakış açıları getirmeye çalışan yazarlar farklı yönde ilerleyip kendi kuşağının yaşamış olduğu bozulma, belirsizlik, kafa karışıklığı ve kendine yabancılaşma gibi konuları işlemişlerdir.

Toplumsal sorunlar yaşanmaya başlanmış, bu nedenle Dr Hossom El-Hatib “Nesil yaşam ile ilişki halinde; ancak aile ve toplum kurumlarına olan inanç her geçen gün azalmakta ve değer kaybetmektedir” diye bir görüş sunmuştur.⁸ Suriye Öykücülüğü 1960'lı yılların sonuna doğru hikâyecilikte teknik anlamda yeterlilik ve olgunluk yönünde ilerleme kaydedip evre atlamıştır.⁹

⁸ Yusuf El-Yusuf, Suriye'de Yeni Öykücülük, El-Muvakkif El-Edebi Dergisi, 1977, s.9

⁹ Mahmut El-Atraş, İkinci Dünya Savaşı Bitikten Sonra Suriye'de Öykücülük, El-Kudüs Yusuf Üniversitesi, Beyrut 1980, s.234

1.ZEKERİYA TAMİR'İN HAYATI VE DÜŞÜNCELERİ

A)HAYATI

A.1.Zekeriya Tamir'in Hayatı ve Yaşadığı Çevre

Zekeriya Tamir; edebiyatçı, gazeteci ve aynı zamanda küçük öykü yazarıdır. 1931 yılında Şam'ın El-Bahsa ilçesinde doğmuştur.¹⁰ Soylu ama fakir bir ailenin çocuğu olan Tamir, Şam'da ilköğretimi bitirdikten sonra maddi durumları el vermediği için eğitimine devam edememiş, 1944 yılında eğitimini yarıda bırakmaya mecbur kalmıştır.¹¹

Çok erken yaşta eğitimini yarıda bırakması çok zor günler geçirmesine sebep olmuştur. Bu zor durumdan ve içerisinde bulunduğu bunalımdan kurtulmak için Tamir çok çabalamış ve sonunda yaşadığı zorluklara teslim olmamıştır.¹² Kendini geliştirmek amacıyla 1970'li yıllarda hikâye, kısa eleştiriler ve makaleler yazmaya başlamıştır. Dünya edebiyatını yakalayabilmek için; var oluşçuluk, dışavurumculuk, empresyonizm ve sürrealizm akımlarına yönelmiştir. Daha sonra bu çabaları sonuç vermiş ve 1981 yılında hem Suriyeli Tisrin gazetesinde hem de 1979 yılında Lazkiya Üniversitesi'nin yarımadasında Tahkim Başkanı olarak yer almıştır. Bu doğrultuda meclislere katılmış: Suriye, Lübnan, Mısır, Tunus, Libya, Fas, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan, Katar, İran ve Rusya gibi ülkelerde çeşitli konferanslar düzenlemiştir.

1981 yılında ise Britanya'ya yerleşmiştir. Tamir yaşadığı yerde çevresindekilerle samimi bir ilişki içerisinde olmuştur. Hayallerinde ise Şam'ın eski semtleri kalmıştır. Tamir eserlerini yazarken Şam'ın semtlerini hayal etmiş, eserine o semtlerle başlamış ve o semtlerle bitirmiştir. Şam'ın sokaklarını, oradaki

¹⁰ El-Bahsa semti son zamanlarda çimento bloklarıyla dolmuştur.

¹¹ Kuveyit El-Arabi Dergisi

¹² Araştırmacı Yazar İmtihan El-Gamidi ile Dr. Hasan El-Hatib, Röportajlar, Aman gazetesi 21.07.1992

mutsuzluk ve kasveti özlemiştir. (Tamir, semtlerdeki insanların geleneklerini çok iyi bilen, eski bir halk çocuğudur.)

Hen'a Ali İsmail Hoca bu konu hakkında şöyle demektedir:

*“Tamir eski semtlerin çocuğu olduğunun kendisi de farkındaydı. Çünkü o 13 yaşında eğitim hayatını bırakmış, hayat okuluna başlamış ve hiçbir zaman Şam’daki insanları unutmamıştır. Bu şehir hakkında çok eserler yazdı. Şehri ve insanları son derece gerçekçi bir biçimde eserlerinde yansıtmaktaydı.”*¹³ Zekeriya Tamir, zorluklarla geçen hüzün dolu hayatıyla ilgili ve Şam ile alakalı olarak bütün samimiyetiyle şunları söylemektedir:

*“Evet, Şam’ı seviyorum çünkü onu hissediyorum. Bu toprağın üstüne düşeceğim ve üstünde öleceğim, Şam bana kin, nefret aynı zamanda da sevinmek ve meşakkat hissini sunuyor. Düşmanları mağlup etme cesareti veriyor.”*¹⁴

Yaşadığı çevrenin Tamir’e verdiği sorumluluklar ve temel görevler ise şunlardır: 13 yaşında iken Tamir okulu bırakıp birçok işte çalışmıştır. Daha sonra sevdiği temel mesleği olan demirciliğe döndü on iki yıldan fazla bir süre Şam’ın Bahsa mahallesinde kilit fabrikasında çalıştı. 1958 yılında öykü yazmaya başladı. Zekeriya Tamir’in çocukluk arkadaşı olan Yasin Rifaiye *Çağdaş* adlı hikâyesinde şöyle demektedir: *“Bir mahallede Zekeriya ve ben beraber işe başladığımızda o demirci ben de fabrikada işliydim.”*¹⁵

Ben daha sonra babamın fırınında simit ve kek yapmaya başladım. Zekeriya ile ben mahallede çok yaramazlık yapardık hatta geceleri geç saatlere kadar uyumazdık. İkimiz de mahallemizin karşısında bulunan mezarlıkta buluşur şiirler ve öyküler yazardık. Tanıştığımızdan beri Zekeriya ve ben ümitsiz olan hallerimizi aştık. Gençlik yıllarımızda çoğu kez cezaevine girdik ama o yıllara rağmen yüz kızartıcı bir suç işlemedik. Bizim temiz ve masum bir kalbimiz olduğu halde tek suçumuz siyasetle ilgilenen kişileri dostumuz ve arkadaşımız sanıp onlara

¹³ Arap Bileşik cam, <http://ww.uae4cam.com/vb/showthread>.

¹⁴ A.g.e.

¹⁵ A.g.e.

güvenmemizdi. Bunlar bize büyük bir tecrübe oldu. Ancak ulaşmak istediğimiz hedeflere yaşadığımız bu olaylardan dolayı ulaşamadık.

A.2.Zekeriya Tamir'in Evliliği

Tamir ile röportaj yapan El-Ahbar gazetesinin spikeri evlilik hakkındaki görüşlerini sorar ve Tamir şöyle cevap verir:

“Evliliği tercih etmek için bazı nedenler vardır. Örneğin; insan bir yere yerleşip düzenli bir yaşam sürmek ister veya soyunu devam ettirecek evlatlara sahip olmak ister. Ancak benim için tam tersi ben ne düzenli hayat sürmek istedim ne de soyumu devam ettirecek evlatlara sahip olmak. Aksine benim soyum benim yaptıklarım ile, benim adımla ün kazansın istemekteydim. Ancak bu kesinlikle bencillik değildi. Çünkü bir gün bana “Öldükten sonra ne hissedeceksin?” diye sordular. Ben de o gün çok neşeli biri olacağımı ve Arap sürüsünde bir mahkûm olmaktan kurtulmuş olacağımı söyledim. Evliliğe sıcak bakmamamın sebebi mahkûm gibi bir yaşantı süreceğim olmamızdı. Ta ki sevgili eşim Nediye Edhem ile tanışıp iki tane oğlum dünyaya gelene kadar. (Edham, Ömer) Kaybetmekten korktuğum aileye sahip olduktan sonra hayata bakış açım tam anlamıyla değişti ve daha çok, hayatın olumlu taraflarını görür oldum. Rüyamda bile bir gün evleneceğimi çocuk sahibi olacağımı düşünmemiştim. Bu yüzden hep başkalarının çocuklarını severdim”¹⁶

Yazarın evliliğe bakışını özetleyen bu konuşması onun hikâyelerini çözümlememize ve hikâyelerindeki evlilik temasını tahlil etmemize yardımcı olacaktır.

A.3.Zekeriya Tamir'in Çalışma Hayatı

Zekeriya Tamir yurt içinde ve yurt dışında çeşitli mesleklerde çalışmış ve devlet memurluğunda da görevler almıştır. Farklı zamanlarda yaptığı görevleri şöylece sıralayabiliriz:

¹⁶ Huda El-Mur (Muhabir), Zekeriya Tamir İle Röportaj, El-Ahbar Gazetesi 30.06.1980

- Bir müddet El sanatları ile uğraştı.
- Suriye Kültür Bakanlığı'nda Telif ve Yayın Müdürlüğü'nde çalıştı.
- Suriye'de yayımlanan El-Mevkif El-Arabî gazetesinde editör olarak çalıştı.
- Suudi Arabistan'da Cidde'de televizyon için metinler yazdı.
- Suriye ulaştırma bakanlığında çalıştı.
- El-Mevkif El-Edebî gazetesinde editörlük yaptı.
- Ed-Dustur London'da gazete müdürü oldu.
- Et-Tadamun London gazetesinde kültür editörü oldu.
- En-Nakid London'da gazetesinde kültür editörü oldu.
- Riyad Er-Rayis London'da yaygın kitaplar öğreten şirkette kültür editörü oldu.
- Arap gazetelerinin birçoğunda köşe yazarlığı yaptı.
- Birçok Arap gazetesinde editörlük yaparak kültürel sayfalar ve çocuk bölümleri hazırladı.
- Suriye'deki Arap Edebiyatı Cemiyetinde üyelik yaptı.

A.4. Zekeriya Tamir'in Eserleri

- 1 Sahil ec-Cevad el-Abyad (Kışneyen Beyaz At) ilk yazdığı öyküleri (1960)
- 2 Rabi'un Fi Er-Ramad (Kül İçinde Bahar Vardır) öyküler (1963)
- 3 Er-Ra'd (Gök Gürültüsü) öyküler (1970)
- 4 Dimeşkü el-Haraik (Şam'ın Yangınları) öyküler (1973)

- 5 Limaza Sekete En-Nahr (Nehir Niçin Sustu) çocuklar için öyküler (1973)
- 6 En-Numuru Fi Elyavmi el-Aşir (Onuncu Gününde Kaplanlar) kıssalar (1973)
- 7 Kalet El-Vardetü Lil Sununu (Gül Kırlangıca Dedi) çocuklar için 18 kıssa (1978)
- 8 Nida' Nuh (Nuh'un Çağırması) Kıssalar (1994)
- 9 Se Nadhak (Güleceğiz) Kıssalar (1998)
- 10 el-Husrum (Koruk) Kıssalar (2000)
- 11 Teksir Rukeb (Dizlerin Kırılması) Kıssalar (2002)

A) Yazarın "Rabi'ün Fi Er-Ramed" (Kül İçinde Bahar Vardır) İçerisindeki Öyküleri:

- 1 Selcunahirü ELEYİL (Sabaha Karşı Yağan Kar)
- 2 El- Bebu El-Kadim (Eski Kapı)
- 3 El-Cerime (Cürm)
- 4 Şemsun Sagira (Küçük Bir Güneş)
- 5 El-Vechu El-Avval (Birinci Yüz)
- 6 Seyerhalu Ed-Duhan (Duman Dağılacak)
- 7 En-Nahr (Nehir)
- 8 Rabi'ün Fi Er-Rammed (Kül İçinde Bahar Vardır)
- 9 El-Kursan (Korsan)
- 10 Cengiz Han (Cengiz Han)
- 11 El-Asafir (Serçeler)

B)Yazarın “Dimaşkü El-Haraik” (Şam Yangınları) Adlı Eserindeki Hikâyeler

- 1 El-Busten (Bostan)
- 2 El-Leyil (Gece)
- 3 Ye Eyuhel Kerez El-Mensi (Ey Unutulan Kiraz)
- 4 Akbele El-Yavmu Es-Sâbi' (Yedinci Gün Geldi)
- 5 Eş-Şeceretü'lHadra' (Yeşil Ağaç)
- 6 Et-Turabülenâ Ve Li't-Tuyur Es-Semâ (Toprak Bizim İçin ve Gök Kuşlar İçin)
- 7 Mevtu El-Yasemin(Yasemin'in Ölmesi)
- 8 El-Hub(Sevmek)
- 9 Et-Tiflu En-Naim(Uyuyan Bebek)
- 10 El-İdam (İdam)
- 11 Vechu El-Kamar (Ay Yüzü)
- 12 Raculun Gadib (Kızan Bir Adam)
- 13 El-Hiraf (Koyunlar)
- 14 Er-Raye Es-Sevda' (Siyah Bayrak)
- 15 Ardun Salbe Sagira(Sert Küçük Yer)
- 16 Mevtü Eş-Şi'rii El-Esvad (Siyah Şiirin Ölmesi)
- 17 El-İstigase (Can Kurtaran)

- 18 El-Hufra (Çukur)
- 19 Harat Es-Sa'di (Es-Sa'di Mahallesi)
- 20 Eş-Şenferi (Özel İsim)
- 21 Fi Es-Sahra'(Çölde)
- 22 Şemsun Lill Sigar(Güneş Çocuklar İçin)
- 23 El-Bedevi (Bedevi)
- 24 En-Nar ve El-Me'(Ateş ve Su)
- 25 El-Aile (Aile)
- 26 Haklu El-Benefsec (Mor Tarla)
- 27 Rahilun İle El-Bahr (Deniz Göçmesi)
- 28 İmra'tün Vahide (Tek Bir Kadın)
- 29 Et-Tair (Kuş)

C) Yazarın "Er-Ra'd" (Şimsek)Adlı Eserdeki Hikâyeler

- 1 Es-Sicn (Cezaevi)
- 2 Es-Sakr (Doğan)
- 3 Ellezi Ahraka Es-Sufun (Gemiler Yakanı)
- 4 El-Mutehem (Suçlayıcı)
- 5 El-Lecn (Gem)
- 6 En-Nisyen (Unutmak)
- 7 İbadullah (Allah'ın Kulları)
- 8 En-Nebelim En-Nebelim
- 9 Cua'(Açmak)
- 10 Eş-Şurti ve El-Hisan (Polis ve At)

- 11 El-Ursu Eş-Şarki (Doğunun Düğünü)
- 12 El-Atfel (Çocukler)
- 13 Ahiru Ar-Rayet (Son Bayrağı)
- 14 Hadra' (Yeşil)
- 15 El-Hezime (Yenilmek)
- 16 El-Kezib (Yalan)
- 17 Fi Yavim Farih (Sevinçli Bir Günde)
- 18 Er-Ra'd (Şimsek)

Ç)Yazarın “En-Numur Fi El-Yavmi El-Aşir” (Onuncu Gününde Kaplanlar) Adlı Eserdeki Hikâyeler

- 1 Yusuf.....Yusuf Es-Sagir Ec-Cemil El-Halik (Yusuf....Yorulan, Küçük Güzel Yusuf tur)
- 2 Ez-Zahra (Çiçek)
- 3 Fi Leyletin Mine El-Leyeli (Gecelerden Bir Gece)
- 4 El-Fundok (Otel)
- 5 En-Numuru Fi El-Yevmu El-Aşir (Onuncu Gününde Kaplanlar)
- 6 Me Hadese Fi El-Medineti El-Leti Kenet Neime (Yattığı Şehirde Ne Oldu)
- 7 Le Gaymetün Li'l Eşcar Vele Ecniha Vavka El-Cebel (Dağ Üstünde ne Bulut Ağaçları ve ne de Kanat Var)
- 8 El-İbtisame (Tebessüm)
- 9 Mulahas Me Cara Li Muhammed El-Mahmmudi(Muhammed El-Mahmmudi Özeti Ne Oldu)
- 10 Rande
- 11 El-İgtiyel (Suikast)
- 12 El-Ferise (Av)
- 13 El-Melik (Kral)
- 14 Mugamarati El-Ehira (Son Maceram)

D) Yazarın"El-Husrum" (Koruk) Adlı Eserdeki Hikâyeler

- 1 El-Mahrased (Ezme)
- 2 Mesra' Hincar (Ölümlü Bir Hançer)
- 3 Mugani El-Leyil (Gece Şarkici)
- 4 Yevmun Eşheb (Soğuk Rüzgarlı Gün)
- 5 Rical (Adamlar)
- 6 El-Gayis (Yağmur)
- 7 El-Cevleyu El-Ule (Birinci Turne)
- 8 Nahar ve Leyil (Gündüz Ve Gece)
- 9 Mele'tün Fi Ez-Zikak (Sokaktaki Elbise)
- 10 El-İzaze (Tatil)
- 11 Et-Talik (Boşanma)
- 12 Hatimetu El-Hala' (Korkmak Sonu)
- 13 Ye Hasara (Yazık)
- 14 Raculun Li İmraten Vahide (Bir Kadın İçin Bir Adam)
- 15 El-Muftadah (Ayip Ortaya Çıkamaz)
- 16 El-Kita (Kedi)
- 17 Leyletün Beride (Soğuk Bir Gece)
- 18 Samitun (Susanlar)
- 19 Le Ya'rifü (Bilmiyor)
- 20 El-Musteşarun (Danışmanlar)
- 21 Sutun Sene (Altmış Yıl)
- 22 Eş-Şakra' (Sarıışı)
- 23 El-Agsan (Dallar)
- 24 Beytun Ahar (Başka Bir Ev)
- 25 Eş-Şerike (Şirket)
- 26 El-Edgal (Çollar)
- 27 Yedu El-Kezib (Yalan Eli)
- 28 Eş-Şehede (Şahadet)
- 29 Es-Sa'tu Es-Semine (Saat Sekiz)
- 30 El-Hutam (Yıklan)
- 31 İmre'tün Cemile (Güzel Bir Kadın)

- 32 El-Ahras (Dilsiz)
- 33 Sariku Es-Sucad (Halılar Hırsızlar)
- 34 Ec-Cene (Cennet)
- 35 Raculun Kene Yestegis (Bir Adam Yardım İstiyor)
- 36 El-Haribe (Kaçmış Kadın)
- 37 Er-Raks Eş-Şarki (Doğan Dans)
- 38 El-Mufece'e (Sürpriz)
- 39 He Huve El-Hisanü Yatir (O At Uçuyor)
- 40 Afef (İffet)
- 41 El-Vahş (Canavar)
- 42 Ed-Dahike En-Neiha (Gülen Ağlan)
- 43 El-Ecr (Ücret)
- 44 Es-Sevbü El-Atik (Eski Bir Elbise)
- 45 Ec-Ceiha (Helak Eden)
- 46 İntizar İmra'a (Bir Kadın Beklemesi)
- 47 Evvalü El-Hedeye (Birinci Hediye)
- 48 El-Mutarbiş
- 49 Et-Tasgirü El-Evval (Birinci Küçükleşmesi)
- 50 Et-Tairü El-Ahdar (Yeşil Bir Kuş)
- 51 Es-Sahir (Büyücü)
- 52 Kabrun Haven (Boş Bir Kabir)
- 53 El-Ecniha Es-Suud (Siyah Kanatlar)
- 54 En-Nahr (Nehir)
- 55 Nihayetü İntizaren Tall (Uzun Bekleyişin Sonu)
- 56 El-Mutarade (Kovalamak)
- 57 Va'duhe Er-Rabi' (Dördüncü Sözü)
- 58 El-Vatanü El-Mufede (Veda Eden Vatan)
- 59 El-Hikaye El-Ahira (Son Bir Hikâye)

B) ZEKERİYA TAMİR'İN DÜŞÜNCELERİ

B.1. Siyaset Hakkındaki Düşünceleri

Zekeriya Tamir, zorunlu eğitimini tamamlayamamıştır. Ancak eğitim yoluyla hayat hakkında okulda öğrenemediklerini demircilik mesleğinde öğrendi. Bunun yanı sıra bilgi veren aydınlatıcı kitaplar okumaya ağırlık verdi ama herhangi bir tarzı benimseyip kalıplaşmadı. Çünkü Arap halkının beklentileri ve istekleri hiçbir zaman netlik kazanmadı. Siyasette yaşanan olumsuzlukları ve İsrail Arap savaşında Arapların yenilmesi kendilerini daha da kötü hissetmelerine sebep oldu. Bu yüzden edebiyatçılar genellikle bireysel konularda yazmaya dikkat ettiler. Çünkü sosyal zulüm daha fazla olduğu için özgürlük kısıtlandı. Bu sorunu çözmeye çalışan edebiyatçılar durumu daha güzel şekliyle göstermek istediler.¹⁷ Ancak 1960'lı nesil düşüncelerini ve görüşlerini gerçekleştirme çabalarında başarısız oldular. O yüzden kayıp, kaygı, gurbet ve isyan daha fazla hissedildi ve bu nesil kendini sorgulamaya başladı. "Neden yaşamda hedefsiz, gayesiz ve hayallerimizi hayal kırıklığına uğratan yönetimle yaşıyoruz" diye. O yüzden bu tarz edebiyata "kayıp edebiyatı" denildi. İkinci Dünya savaşından sonra kayıp edebiyatı ortaya çıkmıştır. Kayıp edebiyat beraberinde kayıp ruh, yapmacık duygusallıklar getirmiştir. Rifa'a Etahtavi ve Ahmet Faris Eş-Şıdyak'ın batı'ya açılmasıyla Arap dünyasında batıya yönelme başlamıştır. Batı edebiyatından Arapçaya çeviri yapılmış ve bu çeviriler Arap gençleri üzerinde çok etki oluşturmuştur. Genel anlamda Arap edebiyatı dünya edebiyatından ve varlık felsefesinden etkilenmiştir. Bu etkilenmeler Tamir'e fayda sağlamıştır.

Çünkü Arap halkın durumu ve çağdaş kültürüne dair bilgi sahibi olmuştur. Fakat o bir mezhebi veya eğilimi takip ederek yazmadı. Daha çok yazılmayanı ve tuhaf olan konuları yazıyordu.

¹⁷ Riyad İsmat, "Es-Savt Ve Es-Sada" (Ses ve Yankı) Bu Araştırma Hakkında Yeni Suriye Öyküsü, Et-Taliaa Evi, Beyrut, 1979, s.24

Sürekli farklı akımlar ortaya çıkıyor ve Tamir akımlar arasında ilginç bulduklarını konu ediniyordu. Bu yüzden hiçbir kalıba, mezhebe veya akıma bağlı kalmadı. Zekeriya Tamir'in düşünceleri karşısında Dr. Abdürrazzak İdd diyor ki:

*"Tabakanın durumu dolayısıyla Tamir komünist partiye katılmıştı. Onun gözünde bu büyük bir fırsat olmuştur. Çünkü edebiyatçılara ve aydınlara yakın olma şansı yakalamıştır. Milletçilik ve ulusçuluk komünist partisinde önem kazanmış, Yazarlar Birliği Derneği'ni oluşturmuşlardır. 1956 yılında Zekeriya Tamir bilinmeyen sebeplerden kaynaklı Suriyeli komünist partisinden kovulmuştur."*¹⁸

Ellilerin ortasında Cemal Abdunnasir zamanında Arap milleti alevlenmiş ve Abdünnasir, devleti batı işgalcilere karşı savaşmaya başlamıştır. Batı ile doğu arasında yaşananlar genç neslinde psikolojik olarak yıpranmasına sebep olmuştur¹⁹. Edebiyatçılar ve sosyalistlerin sözlerinin çarpıtılması üzerine Cemal Abdürrazzak'ın partisi bunalım karşısında herhangi bir faaliyet gerçekleştiremedi. Özellikle haziran savaşı sonrasında her şey yasaklanmıştır. Zekeriya Tamir onlardan farklı olarak kalıplaşmış sözcükleri altına partiye veya bir bayrağa ait olmadan görüşlerine yer vermekteydi. Çünkü o kayıtsız şartsız özgürlük taraftarıydı. Zekeriya Tamir bir makalesinde 1958 yılında edebiyatçıların Arap derneğine katılmasını anlattı. Bu dernekte hem Arap milletinin inançlarını savışan yazarlar toplanmaya çalıştı hem de Arap birleşik derneğin karşılaşması ortaya çıktı. Bunlar karşısında Tamir diyor ki:

*"O zamanda edebiyatçılardan oluşan bir grubumuz vardı. Yolunu kaybeden, edebî ve sosyal hayattan nefret eden ve her insanın beylik düşüncelere sahip olduğu ancak bu sıfatların hepsinde yıkılan düş gören bireyler arasındaydık"*²⁰ *ve bu dernek siyasi durumları ve askeri inkılâpları devam ettirmedi. Çünkü hürriyet kısıtlaması her yerdedi. Buna rağmen Tamir ve arkadaşları farklı görüşleri benimsemek için çaba harcamış ve takdir edilen grup olmuştur.*

¹⁸ Abdürrazzak İdd,"El-Alem El-Kıyasi Li Zekeriya Tamir","Vihdet El-Bunye Ez-Zihniye ve El-Feniye Fi Temezukihe El-Mutlak",El-Farabi Evi, 1989, s. 5

¹⁹ Zekeriya Tamir, "Leyse Bi Vezir ve Le Bi Şair" (Vezir değil ve Şair değil), Et-Tedamun Dergisi, 1987, s. 66

²⁰ Zekeriya Tamir, "Ne Vazir Ne de Şair"makalesi, Et-Tedamun Dergisi,1987, s. 66

B.2. Vatandaşlık ve Gurbet Hakkındaki Düşünceleri

B.2.1. Vatandaşlık

Birkaç görüntü karşısında Zekeriya Tamir Arap hayatının dertlerini ve sorunlarını toplumsal konulardan uzaklaşmadan vatandaşlık konusuna değinmiştir. O, Beyaz Gül Kâğıtlarla Konuşuyor adlı öyküsünde diyor ki:

“Beyaz gül alay ederek söyledi: Sen güvenlik konseyi gibi konuşuyorsun. Protesto etmekten başka bir işin yoktur oysa diğer milletlerin büyük ülkelerin hapisanelerinde kalıyorlar.”²¹

Zekeriya Tamir genellikle öykülerinde vatandaşı ele olmaktadır ve özgürlüğü kısıtlayan tüm sistemlere karşı bir öyküsünde diyor ki;

“Arap insanının gülen-ağlayan normal bir vatandaş sıfatlarından farkı yok hatta Arap halkı diğer insanlara oranla birçok problemle uğraşiyor ve baskılardan dolayı geleneklerine kültürlerine ve miraslarına sahip çıkamıyorlar.”²²

“Filistin ve tüm Arap ülkelerinin hakkını savunmalıyız ancak İsrail en büyük düşman Arap ülkeme...Araplar savaşların son bulması için İsrail’le barış yapmak istemektedir. Fakat İsrail bu durumla alay etmekte ve savaş taraftarı olduğunu belirtmektedir.”²³

Onun vatanseverliği ve vatana bağlılığı hiç sınır tanımıyor. Onun için Filistin savunulması gereken Arap milletinin bir davası. İsrail ise Arap milletinin en büyük düşmanıdır. Dünya çapında bir barışın arkasından koşan Arapların fikirleriyle de alay ederek diyor ki

²¹ Zekeriya Tamir, "Havatir Tesirü El-Hatir, (El-Varaku El-Abiyad Yudef' An Hayath), Ed-Devha Dergisi,1983yılında, s.20

²² Zekeriya Tamir, "İktisadune Selim ve Len Nahtac Katele" ,(Bizim İktisadimiz Sağlam ve Katilleri İdhal Etmeyeceğiz),Et-Tadamun Dergisi ,1983 Yılında, s. 88-89

²³ "Kul En-Nas" Mısırlı Dergisi Eleştiriyor Bkz: Zekeriya Tamir, "Es-Sahafe El-Mu'tara"(Kokulu Gazetecilik), Arap El-Kuds Dergisi,1992

“Mezarlıkları ev olarak kullanan insanlara iyi parfümleri belirtmedi.ve insanın dostunu düşmanından aracılığıyla ayırabileceği bir parfümden bahsetti ve bu parfüm adını verilseydi ondan büyük ölçüler satın alıp İsrail’le alışan Araplara hediye edecektim.”

Arap halkın başına gelenler biraz da halkın suskunluğundan çünkü Araplar tüm Arap ülkeleriyle iyi olabilmek için gördükleri yanlışa dahi korktukları için sessiz kalıyor ve bir nevi köle olmayı onlar tercih ediyorlar. Bunun sonucunda sefil bir yaşam sürmekte. O yüzden Zekeriya sürekli dertli diyor ki;

“O doktorlar insan vücudunun üzerindeki araştırmalara devam etseydiler şunu bulacaklardı: kalbinde karakollar, intihar etmiş umutlar ve hayal kırıklığından oluşan tepecikler, akciğerlerinde yenilen savaşların dumanı, gözlerinde putlara tapan bir korku bulacaklar. Kulaklarında savaşçı kazanan sözler, ellerinde cellatları alkışlayan çok eski bir tarih, midesinde Mısır Piramitlerinden eski olan açlık, başında ise hapishaneler, hortlaklar ve askılar var.”¹

Bu tip vatandaşlar dünyaya küsmüş, tüm güçlere isyan etmiş insanlardır. O güçler yemekten vazgeçirip, aç mideleri açlığın zincirlerinden kurtaran bir şey icat etmedi. Burada da ezik, soyulmuş, değişimi düşünmeyi bırakan,halkın resmi açık görünüyor. Bu halkın elinden karar vermek gelmez çünkü kötülük ve zulüm sadece iktidardan (toplum, polis...) gelir. Arap insana Özgürlüğü ne rızkına sahip olsaydı mutlaka mutluluk içinde yaşardı. Yöneticilerin sadece kendi çıkarlarını düşünüp halka zulüm etmesi birçok kesimin dikkatini çekmektedir. Ancak ezilen hak kendi özgürlüklerini savunmayacak kadar korkutulmakta ve susturulmaktadır. Tamir eskiden çalışan kesimin arasında yer almaktaydı fakat kendi çabası ve mücadelesi ruhu ile küçük burjuvazilere denk konuma gelmiştir.

Buna rağmen onların arasında kendini gurbette hissetmiştir. Fakat onların arasında yer almasın. Fırsat olarak düşünüp burjuvazileri gözlemlemiş. Onların sadece çıkarlarını düşündüğünü söylemiştir ve bunun karşısında düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir.

¹ Zekeriya Tamir, İktisadune Selim Ve Len Nestevride Katele”, s.89

“Cesaretli bir insan parasını vatani ve milleti için harcıyor, cimri insanların tek derdi para kazanmak ve para hırsı için hiç düşünmeden insanları dahi katletmek onlar kabrin olduğunu unutmuş gibi... Kazanılan servetler itibarlar ölüm günü onları kurtaramayacak ve çaresizliğin ne demek olduğunu onlarda o gün anlayacaklar”¹.

Yapılan sınırsız istismarlar yüreği hasta Arap halkının toplumsal kimliklerini ve özgürlüklerini kaybetmesine sebep oluyor. Buna rağmen hala sömürülmeye devam ediliyor. Tamir öyküsünde diyor ki:

“Bir padişah veziri kandırmaya çalışırken; Maliye için dürüst ve eli temiz bir vezir istiyorum. Vezir: Bu makama benim altıncı oğlumdan başka kimse yakışmaz çünkü o sıcak su ve sabunla elini günde on kere temizliyor.”²

B.2.2.Gurbet (Yabancılaşma)

Zekeriya Tamir'in öyküsü kahramanları,perişanlığı yenmeye, isyandan, devrimden, sorunları çözmeden daha yakındır. İnsanların sorunlarıyla sadece Tamir ilgilenmez. Franz Kafka, Tamir'den önce toplumsal edebiyatı benimsemiştir. Ama Franz Kafka da sosyal ve toplumsal problemleri eserlerinde yoğun bir biçimde işler. Zekeriya Tamir toplumun sorunlarını ve dertlerini çözüme kavuşturmak için çabalamamıştır. Bu yüzden Zekeriya Tamir ile Fransız Kafka kıyılan, incinen insanların sorunlarını ve toplumsal sorunları ortaya çıkarmak için çabalamaz. Fransız kafka ve Tamir'in düşünceleri baskıcı ve oteriler rejimlerin karşındadır. Kafka "Tahariyet Kelb" (Köpek Araştırması) adlı öyküsünde: “küçük bir köpek dedelerinde intikam almak istedi. Çünkü onu suça ittiler. Köpek diyor ki; Ben onlara muhalifim onlar zorla kurallarını geçiriyorlar. ²⁴ İnsanlar kendi ifadelerini dahi yitirmiş büyükleri ne isterse ona itaat ediyorlar. Çünkü kişiler kendi benliklerini kazanana kadar başkalarına boyun eğmek zorundadırlar.

¹ Zekeriya Tamir,“Men Habe Hasmahu Galep” (Düşmanı Seven Galib Olacak), Ed-Devha Dergisi, 1983 s.12

² Zekeriya Tamir, Kale El-Meliku Li Vezirihî /Aile/ (Padişah Vezirine Söyledi /Aile/),En-Nakid Dergisi, 1989, s. 82

²⁴ Zekeriya Tamir, Tahariyetu Kelb, Bedia' Emin, Kafka yakımalı, Arap Kurumu, Beyrut, 1983, s. 318

Zekeriya Tamir'in eserlerinde bazı yabancı edebiyatçıların izleri görülür. Örneğin, Kafka'nın eserlerinden etkilendiği araştırma sonucu ortaya çıkmıştır.²⁵ Tamir'in Kafka'dan etkilendiği öyküleri Tahariyat-ü Kelb (Köpek Araştırmaları), El-Kadiye (Dava) ve Rakibu Elcerdel (Kova Binen)dir. Bazı eserler üzerinde araştırma yapılırken hem Tamir'in hem de Kafka'nın kendilerine özel bir dünya yaratmaya çalıştıkları, ve yarattıkları özel dünyada yeni keşiflere açılmak istedikleri dikkat çekmektedir. Tamir ile Kafka arasında toplumsal yaşantı olarak bazı farklılıklar görülmekte ama bireylerin hürriyetinin savunulması, gurbet sebebi ve farklı yönetim şekilleri onların ortak noktalarıdır. Kafka'nın Ec-cehar (Kovuk) adlı öyküsünde kahramanı diyor ki :

Ben kovukta yaşamayı daha çok tercih ediyorum çünkü kovuğumda beni ne mutsuz edebilirler ne de rahatsız; bu yüzden gözümde en lüks yer kovuğumdur, der .²⁶

Öykü kahramanı tek başına yaşadığı kovuğa tek başına beylik yapıyor ve sahiplendiği kovugundan güç alıyor. Ancak tüm uğraşlarına rağmen dış dünyadan bir parça olduğu için tam anlamıyla ondan soyutlanamıyor. Tamir'in öykü kahramanı ise varlık hakkında kendini şu şekilde aktarıyor. "Ben salak ve faydasız bir gencim çok işlerde çalıştım ama hepsinden de nefret ettim. Sürekli kendini seviyorum neden hedefsiz ve amaçsız yaşıyorum ve bunların sonucunda niçin intihar etmiyorum?"²⁷ Franz Kafka ve Tamir yazdıkları öykülerin hayatın anlamsız ve berbat oluşundan ortaya çıktıkları kanaatine varıyorlar. Bununla ilgili olarak Kafka "El-Mesh" adlı öyküsünde hayatı ve berbatlığını anlatmaktadır.

Öykülerde yaşanan tüm sorunların sebebi kapitalist düşüncelerden kaynaklanmaktadır. Çünkü kapitalizm insan ilişkilerine zarar verir ve hatta insana insan olduğu için değil de yaptığı işler karşılığında değer veren bir sistemdir. Örneğin, "Şemsa ofiste çalışan basit bir memurdu. Sadece yapması gereken işleri yapıyor ve ortada bir haksızlık dahi olsa susuyor gerisine karışmıyordu. Ama yapılan tüm işkencelere sessiz kalması kendini bir böcek gibi hissetmesine sebep olur. Evinde dahi itibar görmeyen saygı duyulmayan birisine dönüşmüştür.

²⁵ Franz Kafka ,(1883-1924), Edebiyatçı, Yahudi soyundan, Gurbet ve Babalık İktidarı hakkındaki yazmış yazıları

²⁶ Zekeriya Tamir, "El-Hacer" (Taş), s. 328

²⁷ Zekeriya Tamir, Raculun min Dimaşk (Şam'dan Bir Adam), s. 53

Şemsa'nin tek hayali ise gerektiği gibi çalışıp gerektiği ölçüde insanlık görmektir.²⁸ Tamir'in "El- Carime" (Suç) öyküsünde bir kız kardeş abisinin hiç kimseye söz geçirmemesi sonucunda kendine uyguladığı baskılar yüzünden abisinin celladı olabilmek için yalancı şahitlik yapmıştır.²⁹

Er-Ra'd kitabının içinde ki El-Hezime öyküsü: Kahramanı Halil Essamir'in beyninde dünyanın sureti, zenginlerin fakirleri aşağılayıp hor görmesinden yüzünden çirkinleşir. Girdiği lüks bir lokantada tüm insanları şık bir fare olarak görmeye başladı³⁰. Zekeriya Tamir'in Franz Kafka konuları ele alış bakımından birçok ortak noktaları bulunmaktadır. İnsanın bunalımların benzer şekillerde işlerler. Her ikisi de kahramanlarının yabancılaşmasını onları birer hayvana dönüştürerek yapar. Farklı arayışlar her ikisini de hayvan dünyasına iter. Bu kullanıma bir başka örnek, Franz Kafka'nın "Tahariyatü Kelb" (Bir Köpeğin Araştırmaları) adlı öyküsüdür. Bu öyküde de insan dünyasını hayvan dünyasına dönüştürmüştür. Çünkü kahraman kendini insan dünyasında yabancılaşmış hissetmiştir. Aynı şekilde Tamir'in "Haklü El-Benefsec" (Mor Tarla) öyküsünde: Muhammed adlı kahramanı sokakta gördüğü yorgun kedinin yerine geçmek istemiştir. Çünkü Muhammed sevdiği kıza hiç yaklaşmamış ve bir gün onun kediyi sevdiğini ve ona tebessüm ettiğini görmüştür. O gün içinden keşke kedinin yerinde olabilseydim diye geçirmiştir.³¹

Tamir ve Kafka'nın kahramanlarına göre ölmek kötü bir tecrübe değildir. Çünkü insanların mutlaka bir surette ölecekleri düşüncesine yabancı değildir. İbtisim-vochehe El-Mutab (Yorgun Yüze Tebessüm Et) öyküsünde bunu anlatır. Bir kadın öyküsünden bahsederken şöyle der; "Ben ölmekten korkmuyorum" Yaşamak meçhule giden uzun bir yoldur. Hayat inişli çıkışlı acı ve tecrübelerle dolu O yüzden illa da yaşıyorum diye mücadele etmemek gerekir.³²

Yine "En-Nahrü El-Meyit" adlı öyküsünde şöyle der ki: Pazartesi, salı, çarşamba.....bu hayat koşuşturmacası ne zaman bitecek? Birgün açılan çukurlara hepimiz gömüleceğiz.

²⁸ Kafka, El-Masih, Tercüme-Munir Ba'beki, En-Nahda Küttüphanesi, Beyrut, 1957, s. 5

²⁹ Zekeriya Tamir, El-Carime (Suç), Rabi'un, s. 27

³⁰ Zekeriya Tamir, "El-Hezime" (Yenilgi), Er-Ra'd Grubu, s. 98-101

³¹ Zekeriya Tamir, Haklü El-Benefsec (Mor Tarla) Öyküsü, Dimişku El-Harayik Kitabı, s. 272

³² Zekeriya Tamir, İbtisim Ye Vachehe El-Muta'b (Yorgun Yüze Tebessüm et), s. 72

Zekeriya'nın bunalım sanatçısı olarak tanınmasına ve onun yıkık bir alt yapıya sahip olmasına rağmen o sebepsiz veya rastgele hiç şeye yıkılmaz kahramanlarının çoğunun aklına atom bombasının icadı gelir. Bu bombanın aracılığıyla dünyayı yıkmayı ve taş üstünde aş bırakmamayı umud ederler. Bu süreç fakat Tamir'in kahramanları her şeye rağmen umut etmeyi sürdürür³³. “Kanıma umut ekeceğim, güneşi sabırsızlıkla bekliyorum ve o güneş mutlaka bir gün doğacak.”³⁴ Zekeriya Tamir tam anlamıyla yabancılaşmayı şu şekilde özetler. Toplum ve hayat şartları insanları farklı yaşamlara doğru itmek. İnsan bazen tanıdığı kimselerin yanında da kendini gurbetteymiş gibi hissedebilir. Çünkü önemli olan beden nerededir değil ruhunuzun nerede olmak istediğidir.

Ancak toplumun örf adet yaptırımlarında kurtulma çabaları insanların kendilerine yabancılaşmalarına neden olmuştur. Bu yabancılaşma içinde çaresizliği, kimsesizliği ve savunmasızlığı barındırır. İşte asıl gurbetlikte zorunluluktan ortaya çıkar.

B.3. Özgürlük Hakkındaki Düşünceleri

Tamir özgürlük anlayışı hakkında şunları söylemektedir:

*“Arapların aradığı hürriyet, kendi geleceğine ve ülkesinin istikbaline ilişkin konularda hapiste çürümek ya da darağacında sallanmadan düşüncelerini ve görüşlerini ifade edebilmek, olaylara kötülük, vatana ve millete ihanet gözü ile bakmamamızdır. Hürriyet, kişiye yöneticisine hizmet değil vatanına hizmet imkânı verilmesidir. Fakat hürriyeti kaybedenler başlarına gelenlerden sorumlu kişilerin ta kendileridir.”*³⁵

Hürriyet, Arap halkının isteyeceği basit bir şey değildir. Doğrusu kişinin birinci sınıf vatandaş olarak vatani ile irtibatlı olabilmesi için sahip olması gereken bir haktır.

³³ Zekeriya Tamir, Er-Ra'd öyküsünde, s.117

³⁴ Zekeriya Tamir, Raculün min Dimaşk, El-Meserat Es-Sağira (Küçük Sevinçler), s. 62

³⁵ Zekeriya Tamir, El-Urcuha (Salıncak), Et-Tedamun Dergisi, 1988, s. 29

“Ne var ki insanımız hürriyeti teşvik ederek onu savunmuyor. Bunun yerine ümitsizliğini ilan etmekle yetiniyor. Yönetici kendi bencilliğinden kendi halkının özgürlüğünün kısıtlamasına dahi göz yumuyor. Arap insanı sadece özgürlük istedi herkes gibi; Bu bir lüks değil, vatanlarını savunmak, ona daha fazla bağlanmak için bir haktı. Ama halkın çığlıkları bastırıldı ve onlar özgürlük kavramının sadece sözlüklerde yer aldığına inandırıldı.”³⁶

Çünkü isyanlar, savaşlar ve mücadeleler fayda tadında ve onların yaptığı kötülüklerin sınırı yok durmuyorlar. Tamir tüm öykülerinde ahde vefa temasından bahsetmektedir. Çünkü vefalı insanların susmadığını ne kadar eleştiri yapılırsa o kadar kalkınma olacağını ve bu yolun doğru olduğunu aynı şekilde aydın kesimin ve yazarların susmadan halkını savunması vatanın sorunları çözüm üretmeleri gerekliliğini belirtiyor.

B.4. Eleştiri ve Eleştirmenler Hakkındaki Düşünceleri

Edebiyatçılar Tamir hakkında: Biz onun makalelerini okuduktan sonra, Arap ülkesinde edebiyatın büyük seviyeye ulaşmış olmamamsına, para karşılığında söz satanlara ve benliğini kaybeden yazarlara karşı kızgın olduğunu görmüştük.

Tamir eleştirilerinde biraz sert biraz aceleliydi. Birçok eleştiricinin eleştiri yapmayı bilmediğini ve bilgi sahibi olmadığını düşünürdü. Onlar için;

“Rüzgâr nereye eserse onlar oraya gidiyor. Belirli bir görüşleri yok, birçoğu anlaşılmasız bir sivrisinek demek için beş bin kelime harcayanlar, sadece para kazanmak için yazan yazarlar var. Bu yazarların hala başlarının dik olmasına ve hayatları boyunca böyle yaşamayı nasıl başardıklarına şaşırıyorum. Oysa ki yapılması gereken içtenlik, objektiflik ve biraz zeka...İyi bir eleştirici en alttan en üstte hatta yöneticileri dahi eleştirip kabrini kalemle kazabilecek kadar cesur olmalıdır.”³⁷

³⁶ Zekeriya Tamir, "Menemet Garibetü El-Atvar" (Tuhaf Rüyalara), Et-Tadamun Dergisi, 1987, s.24

³⁷ İbnu Fadlan -Ed Devha Dergisi, 1985, s.13

Demektedir. Zekeriya Tamir eleştirmen olmayı başaramayan yazar, şair ve eleştirmenleri alay edercesine ele alıyor.³⁸ Bazı yazarlar için: Arapçayı başka diller çeviri yapmadan önce anlayabilmek için Arapçayı Arapçaya çevirmek gerekiyor, der.³⁹ Buna en iyi örnek olarak da Ahmet Şevki'yi göstermiştir. Onun için

“Şiirlerinin seviyesine şaşıyorum yazdıkları bir şairin sözleri değil de cahilin sözleri gibi yazdıklarını anlamak için prens olmak bile yetmiyor adeta Padişah olmak gerekiyor”⁴⁰

Demiştir. Edebiyatın çok daha iyi yerlere gelebilmesi için edebiyatçılar gerekirse çağın karşısında dimdik durup kararlılıkla yol göstererek ilerlemelidir. Ona göre hayat iyi ve kötü dünyadan ibaret uzun yıllar kötü dünyanın içindeyiz iyi dünya ise hâlâ rüyalarda güzelliklere kavuşmak için çabalamak gerekmektedir.

Kötü dünyanın içinde ihanetçilere ve cellâtlara fırsat vermektense bir rüyanın gerçek olması için çabalanmalı ve Arap insanı için hürriyet, eşitlik ve adalet sağlanmalıdır. Aslında gösterilen çaba bir imtihan, kimler daha vefalı kimler vatan için mücadele ediyor ve kimler özgürlük için ölüme koşuyor bu imtihanda anlaşılacaktır.⁴¹

Tamire göre hürriyet bir çeşit renkleri eleştirmektir. Edebiyatçılar tarafından doğru eleştiri yapılmaz ise hiçbir ilerleme kat edilmeyecek ve sessizlik ölüm getirecektir. Durumun farkında olan Tamir'in savaşı eleştirmesi depremden bile daha şiddetlidir. Ancak bazı eleştirmenler var ki, değil savaşı eleştirmek doğru bir şekilde kitap dahi eleştiremiyorlar. Kimi kitabı okumaksızın eleştiriyor kimi kitap bitmeden övmeye başlıyor. Bu eleştirmenler gümüş ve altın seviyorlar.⁴²

Bu yüzden Tamir bazı eleştiricileri tüccar olarak nitelendiriyor ve onların sadece karlı finansal projelere itibar ettiklerini düşünmektedir. Eleştirmenlerin sergilemiş olduğu duruş karşısında Tamir görüşlerini şu şekilde ifade ediyor:

³⁸ Zekeriya Tamir, Men Habe Hasmuha Galeb, s.12

³⁹ Zekeriya Tamir, Men Lem Yerkeb, El-Ahval Lem Yenel El-Amel- Ed-Davha Dergisi, 1985, s.101

⁴⁰ Zekeriya Tamir, Eş-Şevkiyat -Ed Davha Dergisi -1986- s.79

⁴¹ Zekeriya Tamir, El-Kelime Es-Silah, El-Kelime Ec-Ceriye, El-Mevkif El-Edebi, 1973, s.4

⁴² İbnu Fadlan s.13

“Edebiyatçılıkta edinmiş olduğum tecrübeler birçok eleştirmenin görüşlerine itibar etmemem gerektiğini öğretti bana çünkü yazarlıkta ilk çıktığım yıllarda tüm eleştirmenler sövmekle başladı ancak tanınan bir yazar haline geldikten sonra çıkmamış kitaplarıma dahi övgüler yağmaya başladı. Arap ülkesinde güzel eleştiri alabilmek için ya eleştiren kişinin eşi dostu olacaksın ya namın olacak ya da çok paran, bunlara sahip değilsen hayatın boyunca hasret kalırsın iki çift güzel söze bu yüzden benim dünyamda eleştircilere yer yok⁴³”

Demiştir. Arap dünyasının şuan en çok ihtiyaç duyduğu unsur gerçek, doğru ve samimi eleştirmenlerdir.⁴⁴ Edebiyatın gelişmesi için düzenlenen konferanslara birçok edebiyatçı yarar sağlamak amacıyla değil konferanstaki ilgi alaka ve lüks yaşamın içine dâhil olabilmek için katılıyordu. Bu yüzden Tamir konferanslara katılmaya son vermiştir. Çünkü edebiyatçılar kendilerini tanıtabilmek için ideallerinden ve teorilerinden vazgeçmiştir.⁴⁵

Tamir’de bunlardan etkilenerek heyecanla, devrimci tavrıyla, hürriyet ve gelecek adına yazdığı yazılarına dair ümitleri, insanlara olan güvenleri her geçen gün azalmaktadır. Tamir’e göre Arap ülkesinde en iyi dostu rahat kabridir.⁴⁶ Dünya siyah bir renk ve Arap dünyası en çirkin yerdir, her şeyin tersi yapılıyor kötülükler bile güzelleştirilerek anlatılıyor.

Arap insanına sormuşlar değiştirme şansın olsa hayatta ne olmak isterdin diye “Ben at olmak isterdim çünkü ata bir kişi biniyor ama Arap halkının üstüne çok kişiler biniyor” diye cevap vermiştir.

Bu yüzden Tamir, Şemferi’nin düşüncelerini destekliyor çünkü Şemferi’de insan dünyasının hayvan dünyasına dönüştüğünü dert anlatacak hatta özgürlük için mücadele verilecek eş-dost dahi kalmadığını düşünenlerdendir.

Tamir, hükümeti gizli bir şekilde eleştirebilmek için Ed-Dahik- El beli gazetesinden Gülen-Ağlayan köşesini satın almıştır. Köşede hükümetin yanlışlarını,

⁴³ Zekeriya Tamir ile Röportaj, s. 15

⁴⁴ Zekeriya Tamir, Eleştirmek Değiştirmesinin Rolüdür, El-Marife Dergisi, 1979. s.5

⁴⁵ Zekeriya Tamir, Gece Gecedir ve Gündüz Gecedir, Edebiyat Konferansının Gizli Yararları Ed-Dauha Dergisi, 1986 s.74

⁴⁶ Zekeriya Tamir, Men Haba Hasmaha Galib, s.12

cinayetleri, ölenleri, öldürenleri ve suçluları sert bir dille eleştirmektedir.⁴⁷ Bilimsel gerçeklere de kayıtsız kalmayan Tamir, Arap halkını aydınlatılmak için de çok fazla mücadele vermiştir. Ancak halkına yapılan zulüm ve azaba karşı koymamıştır.

Bunlar karşısında Tamir hayata ümitsiz ve nefretle bakar olmuştur. Tamir rüyalarında dahi bu hayatı bitirip, yeni dünyanın kapılarını aralamak istiyordu.

Tamir: *“İnsana kalan en güzel miras geçmişe ulaşabileceği kaynaklara sahip olmasıdır. Geçmişine ulaşamayan edebiyatçılar geleceğe yol çizemezler.”*⁴⁸ Bu yüzden Tamir, eski hayatla yeni hayatı karşılaştırıp şair ve yazarları alaya almıştır. Tamir’in çeşitli şair ve yazarlar hakkındaki sözleri aşağıdaki gibidir:

-İbnu Batuta (Çok gezi yapan): Hayatında huzur istedi ve yerleşik hayata geçip sakinleşmiştir.⁴⁹

-El-Munetebbi (Çok şiir yazan): Yaşananlar karşısında şiir yazmayı bırakmıştır.⁵⁰

-Eş-Şenferi (Dürüst bir insan): O hayatından ve yaşamından memnun değil; yaşamını sürdürebilmek için hırsızlık ve münafıklık yapmaktadır.⁵¹

-Abas İbnu Firnes =Kötü dünyadan ve yönetimden kurtulabilmek için kendine kanat yapıp uçmak istemiştir.⁵² (Zekeriya Tamir, Abas İbnu Firnes’den makalelerinde ve öykülerinde çok bahsetmiştir.)⁵³

-Abdürrahmane El-Kavakibi (Büyük bir yazar): Yazarlığı bırakıp sigara satmaya başladı, temel ilkelerini ve eserlerini inkar etti.⁵⁴

Zekeriya Tamir’in üslubu sade, hafif ve yer yer alaylıdır. Ancak dürüst kişiliği nedeniyle London Tadamun gazetesinde ona yer verilmiştir.

⁴⁷ Zekeriya Tamir, İktisadimiz Sağlam ve Katiller Dışardan Ürün Alamayacağız, s.88

⁴⁸ Zekeriya Tamir İle Röportaj, s.14

⁴⁹ Zekeriya Tamir, Gece Gecedir ve Gündüz Gecedir, s.74

⁵⁰ Zekeriya Tamir, El-Münetebbi’ye Gezilerinde Ne Oldu, Ed-Davha Dergisi, 1986, s.21

⁵¹ Zekeriya Tamir, Gece Gecedir Gündüz Gecedir, s.75

⁵² Zekeriya Tamir, Abu Hayan Et-Tahvidi Kitapları Yakıyor, Ed-Davha Dergisi 1985, s.85

⁵³ Zekeriya Tamir, Abasü Bin Firnas Ne Dedi, Et-Damun Dergisi 1985, s.10

⁵⁴ Zekeriya Tamir, Yeni El-Kavakibi, Ed-Davha Dergisi, 1986, s.43

Tamir gazete’de tüm eleştirilerini doğallıkla yapmaktadır. Ama gazetenin Arap ülkesinde yer alması özgürlüğünü kısıtlamaktaydı.

Yurtdışında yayınlanan gazeteler için aynı durum söz konusu değildi. Yurtdışında dilediğin kadar eleştiri yapabilir ve yaptıkları için kimse kimseye hesap sormazdı. Bu demek oluyor ki Arap dünyasında hürriyet, yazılarda bile yok ama farklı devletlerde değil yazılar, hükümetin düşüncelerine karşılık koyulup çözüm dahi üretilmesi olasıdır.

B.5. Folklor ve Sosyal Hayat Hakkındaki Düşünceleri

İnsanların eski kültürü folklorla dayanmaktadır. Folklor gelenek- görenek sosyal bakımdan ve fikir mirasından nesilden nesile aktarılmaktadır.⁵⁵ İnsanların temel miraslarını folklor oluşturmaktadır. Hatta vatanın bir bütün olmasına çok büyük etkisi vardır.⁵⁶

Arap yazarları folklor ve Arap folkloru hakkında 70’li yıllara dair araştırmalar yapmıştır. Bu yıllarda yenileşme ve siyasi açıdan çağdaşlaşma gündeme gelmiştir. Arap dünyasında 67 savaşı bittikten sonra tarihi açıdan çok büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Bu savaş örf- adetlere geri dönüş sağlamıştır çünkü savaşta kaybedilen birçok şeyi telafi edebilmek için insanlar tekrar kültürel miraslarına sığınmıştır. Folklorun içeriği çok geniştir. İçinde insan yaşamına ait türü değerleri barındırır.

Edebiyatçılara göre dünya çok yapmacıktır ve mirasımız diyebileceğimiz tek gerçeğimiz eski kültürümüz olan folklorudur. Edebiyatçılar gelişen yeniçağdan memnun olmadıkları için folklorla sığınmaya devam ediyorlar. Bunun asıl sebebi ise folklor ışığının dünyaya yansıtılmak istenmesidir.⁵⁷

⁵⁵ İbnu Menzur, Lisanu El-Arap Saderevi, Beyrut, Miras Modası, s.199-200

⁵⁶ Dr İbrahim Es-Safin, Arap Çağdaş Sahnesi ve Miras, Genel Kültürel İşlevlerinin Evi, Bağdat, S.3

⁵⁷ Dr. Halit El-Kerki, Yeni Şiirde Arap Devrimi ve Reddetmek Sembolüdür, Diraset Dergisi, 1987, S.120

Folklor ile edebiyat arasında karmaşık bir ilişki vardır. Çünkü edebiyat folklorun bazılarını unsurlarını kabul eder, bazılarını ise kabul etmez. Ama buna rağmen kabul gören folklorik malzeme kabul görmeyen folklor arasında bir etkilenme söz konusudur. Zekeriya Tamir folklorik malzemeyi yansıtırken yalınlığı tercih eder. Ancak çağı ve yeniliği yakalayabilmek için tarihten, edebiyattan, folklordan, sembolik deyimler ve Arap-İslam tarihinden ilham olarak bir sentez oluşturmaya çalışmıştır.

B.5.1. Tarihî Folklor

Arap edebiyatından çağdaş yaşamla eski yaşam arasında çok fazla çelişki gözlemlenir. Bu çelişkiden dolayı edep tarihi kahramanlarına geri dönüp onları günümüze getirmeye çalışırlar. Bazen eski kahramanlara yönelirler, bazı kahramanları ise tamamen silerler. Tamir, öykülerini yazarken kendini belli etmemek için kendi düşüncelerini kahramanlara yaslayıp çağdaş ve geleneksel soruları dile getirir. Tamir'in arkasına sığındığı tarihi kahramanları Ömer El-Muhtar, Tarık Bin Ziyad, Yusuf El-Azma vb. Tamir eski ve yeni edebiyatı bu biçimde kaynaştırmaya çalışmıştır.

Tamir, El-lezi Ahraka Es-sufun (Yakılan Gemi) adlı bu durumu şöyle örnekler; Tarık Bin Ziyad adlıye önünde dururken Hakim ona sorar :

- Neden gemileri yaktın?

Tarık:

- Ben gemileri zafer için yaktım.

der

Hakim:

- Sen devletin gemilerini izinsiz yakıp devletin parasını israf ettiğin için hainsin.

der.

(Hakim için zafer olması önemli değildi onun için önemli olan izindir)⁵⁸

"Bu durumu günümüzle karşılaştığımızda Ahmet Muhammed Atiyye diyor ki: 1967'de Suriye ve Mısır; İsrail karşısında savaştı. Araplar savaşı kazanmak üzereyken yöneticiler silahların bırakılması emrini verdiler. O yüzden bu savaş kazanılamadı.⁵⁹

Tamir, Tarık Bin Ziyad adlı kahramanının arkasına sığınarak El-Lezi Ahraka Es-Sufun öyküsünde bu durumda şöyle özetler: Tarık Hakimlere sinirlenerek bağırdı: "Siz insanlara silah taşıttırıyorsunuz. Kendiniz ise ofiste oturup çay içiyor vatan ve kadın hakkında konuşuyorsunuz."⁶⁰

Yine Tamir El-istiğase (Yardım İsteği) adlı öyküsünde şöyle bir vaka anlatır;

Yusuf El- Hamza, Vezirden yardım isteğinde bulunduktan sonra bir güvenlik nöbetçisi onu götürür. Vezirin sözünü iletmek için şöyle der; "Vezir diyor ki: Tek başına gecenin yarısı dilenci gibi dolaşma ortalıkta... Yusuf El-Hamza bu söze karşılık:

Sen vezirine söyle o da dolaşmasın tek başına, Dışarı çıkacağı zaman en lüks arabaya binip en lüks silahları taşısın hatta korumalarıyla birlikte çıksın. Çünkü halkın derdine sırt dönen vezir bizden değildir.⁶¹

Tamir'in eserlerindeki bu tür durumlar halk yönetim; eski-yeni, zafer-yenilgi gibi zıtlıkların halkın içinde hâlâ yaşamaya devam ettiğinin göstergesidir.

Tamir, folklorik ve tarihî kahramanları öykü içerisinde genellikle savaşçı nitelikleri ile aktarır. Bunun sebebini ise yanlış çağdaşlaşmanın ne kadar gereksiz olduğunu aktarmak olarak belirtir.

⁵⁸ Zekeriya Tamir, "El-Lezi Al-Lezi Ahraka Es-Sufun"(yakılan gemiler),Er-Ra'dd, s.19-22

⁵⁹ Zekeriya Tamir, "Fen Er-Raculu Es-Sağır"(küçük adam sanatı), s.102-103

⁶⁰ Zekeriya Tamir, "El-Lazi Ahraka Es-Sufun", s.22

⁶¹ Zekeriya Tamir, "El-İstiğase", s.143

B.5.2. Günümüz Folkloru

19 yy'den sonra insanlar halkın yaşayışı ile daha fazla ilgilenmişlerdir. Bu yüzden bir bilim olarak folklor daha geniş bir kullanım alanına sahip olmuştur. folklor, sanat, dans, müzik, eğlence vb. etkinlikleri tümünü kapsar.⁶² Folklorla dikkat çekilebilmesi için şairler ve yazarlar köprü vazifesi görür. Tamir öykülerinde en değerli kaynakları folklordan almıştır. Bu kaynakların en önemlileri "Elfü Leyletin ve Leyle" (Bin Bir Gece Masalları) ve "Kelile ve Dimne"dir. Tamir ağırlıklı olarak Elfü Leyletin ve Leyle'den parçalar almıştır Bin Bir Gece Masalları'nda öykü kahramanları yüksek ve zengin mevkiler istemekten ziyade küçük şeylerle mutlu olabilmektedirler. Örneğin "Şemsun Lil Sigar" (çocuklar İçin Bir Güneş) adlı öyküsünde bununla ilgili olarak Tamir, Leyla'yı Bin Bir Gece masallarından bir parça olarak kullanır: fakir bir çocuk elindeki yoğurt tabağıyla gezerken zengin çocuk onu sıkıştırır elindeki tabağa ölü sinek atar ve tabağı kırar. Fakir çocuk annesinden korktuğu için yere oturup ağlamaya başlar. O sırada yerde bir tane yüzük görür. Ona elini sürünce içinden bir tane cin çıkar. Ona "senin her istediğini yaparım. Dile beden ne dilerse!"der. Çocuk kırılan tabağın eski haline geri çevirtilmesini ister. Ne mal mülk, ne de güzellik istemiş çocuk sadece annesinin şiddetinden kurtulacak kadar iyilik ister.

Tamir'in kahramanları dış güçlerden yardım istemek yerine her şeyin mücadelesini kendi verip savaşımlardan oluşur. Tamir, Kelile ve Dimne'ye ait bir öyküyü bu durumu anlatmak için kullanır. El-Numuru Fi El-Yavmu El-Aşir (Kaplanların Onuncu Günde)⁶³ öyküsünde, zayıf, güçsüz hürriyeti kısıtlanan ve işkence ile ezilen insanların sorunlarını kaplanın diliyle anlatır; İnsanların hikâyeleri gerçek yaşamda da olduğu gibi zalim yönetime mahkûmdur. Eğer kişiler mücadele etmekten kaçarsa hürriyetleri elinden alınır. Hatta bütün hayatı bile yok edilebilir. Hikâyede tutsak edilen bir kaplana işkence edilerek onun yaratılışına aykırı hareket etmek zorunda bırakılması anlatılır. On gün boyunca işkencelerle benliğinin direniş noktalarının kırılması hedeflenir. Bu durum insanların hürriyetlerinin ellerinden

⁶² Seyyid Hamid Hriz, "Taħdid Mefhum El-Edeb El-Şabi" (Halk Edebiyatının Kavramını Edeb Belirler), El-Mesurat El-Şabiye Dergisi, 1986, s.28

⁶³ Zekeriyā Tamir, En-Numuru Fi El-Yavmu EL-Aşir (Kaplanların Onuncu Günü), s.54

alınmasının ve insan onurunun yok sayılmasının sonuçlarını anlatmak için kullanılmıştır. Tamir, El-Adea (Düşmanlar) adlı başka bir öyküsünde anlatır; iki serçenin gökyüzünde özgürce uçamadıkları için yaşamayı reddedip intihar etmelerini anlatır. Gökyüzünün savaş uçakları ile istila edilmiş olması hürriyet kavramına ve modernizm karşıtlığına vurgu yapar⁶⁴.

Bu semboller Tamir'in zayıf insanın güçlü yönetim karşısında durma çabası verdiğini gösterir. Tamir, insanların rüyalarında dahi hürriyeti hayal ederken yönetime boyun eğip ölümü seçmek zorunda kalışlarını dile getirmiştir. Antropomorfik kahramanların kullanımı Tamir'in folklorik kaynaklardan çokça faydalandığının göstergelerinden biridir. Bu yolla modern sorunları geleneksel sembollerle anlatmıştır.

Zekeriya Tamir tarih edebiyatında düşüncelerini aktarabilmek için sembolik kişilerden yararlandı. Tamir El-Mutthem (Suçlu) öyküsünde anlatıyor; Ömer El-Hayyem içki hakkında şiir yazıp içki ve içki içmeye teşvik gerekçesiyle karakola götürüldü. Hakim Ömer El-Hayyem'i dine aykırı şiir yazmaktan suçlu buldu. Şu anda ise bu suç yabancı mal öğreticiliğini teşvik ediyor. Ama hiç kimse bu suç unsuru ile yargılanmıyor hatta adını çağdaşlaşma ve batıcılık koyuyorlar.⁶⁵

B.5.3. Sözlü Halk Folkloru

Sözlü hikâyeler, sözlü halk deyimleri, şarkılar gibi halka mal olmuş, kalıplaşmış sözcükler halk arasında dilden dile kulaktan kulağa yayıldığı için insanların yaşamında oldukça fazla yer kaplar. Tamir, Şam'ın halk yaşamını kuvvetli gözlemlerle yansıtır. Özellikle kendi semti olan El-Bahsa'yı; onun içindeki insanları ve nasıl düşündüklerini, nasıl giyindiklerini anlatır sözlü folklor ürünlerinden faydalanarak anlatır. Örneğin Er-Rayettü Es-sevde (Siyah Bayrak) öyküsünde; Sözlü halk kültürü içerisinde cahil halk tipini temsil eden Seyyah ve Kasım tiplerini kullanır. Bu tipler modernleşmeyi sadece giysi ve dış görünümünden ibaret saydıkları

⁶⁴ Zekeriya Tamir, "El-Adea" (Düşmanlar), s.5-6

⁶⁵ Zekeriya Tamir, "El-Mutthem", Er-Ra'd, s.29

için onlara nasihat eden aydın kişiyi öldürürler. Bu durum sözlü kültürün geleneğin yanlış davranışlarını nasıl temsil ettiğinin göstergesidir⁶⁶.

Tamir bazı öykülerinde doğüstü olayları ve (halk şarkılarını) kullanmıştır. Örneğin "Es-Sehre'dir." (Sohbet)⁶⁷ ve "İmra'a Vahide"(Tek Kadın) öykülerinde Tamir, büyücü, cadı, büyü, ruh çağırma gibi olağanüstü kavramları kullanmıştır. Sohbet öyküsünde de mezarlıkta dolaşan kahraman halk şarkılarını söyler.⁶⁸

⁶⁶ Zekeriya Tamir, Er-Raye Es-Savde' (siyah Bayrak), s.118

⁶⁷ Zekeriya Tamir, Es-Sahra, En-Numur Fi El-Yavmi El-Aşir, s.67

⁶⁸ Zekeriya eserlerinde "Haratu Es-Saddi" öyküsünü çok tekrar etti

İKİNCİ BÖLÜM

2. ZEKERİYA TAMİR'İN SANAT ANLAYIŞI

Yaptığımız araştırmalar sonucu Tamir'in doğu toplumlarını ele aldığını söyleyebiliriz. O gerçekleri ve gelenekleri resim çizercesine öykülerinde anlatmaktadır. Metinlerinde de doğu toplumlarını açlık çeken insanlar şeklinde tasvir etmektedir ve bir öyküsünde bununla ilgili olarak diyor ki;

“Masallarda anlatılan sefil, hürriyetsiz, zulüm gören insanlardan bizim ülkemizde sahicileri var. Yazarlarımız ise içimizde yaşanan mağduriyetleri ihmal ediyor; onları anlatmak yerine piyango bileti satanlar ve dilenciler hakkında yazılar yazıyorlar.”⁶⁹

Oysa ki yazılan yazılar yaşanan zorluklara yol göstermeli öncülük etmelidir. Ve anlatılan kesim en azından kendi yaşadıklarını okuyan kesim olmalıdır. Çünkü cahillik her geçen gün katmerlenmektedir. O yüzden dilencilik yapan ve piyango satanların dertlerinin anlatılmasına gerek yoktur. Bununla birlikte yazılarda okuyanlar kendinden bir şey bulamazlarsa yazar ve yazı kıymetsizleşecektir. Arap ülkelerinin en büyük sorunu vatan ve hürriyetsizliktir. O yüzden Tamir savaşan halka katkıda bulunan insanları ve aydın kişileri konu almaktadır. Hatta onun yazmaya başlamasının temel nedeni aydın kişilerin görüşlerini dünyaya duyurarak yeni bir dünya oluşturmaktır.

Tamir: *ülkemizde aydın çok ama ruhları barksız*, diyor. Tamir'in eserlerinde hürriyetin kısıtlanma sebepleri olarak en başta doğu toplumunun sıkıntıları, sosyal eşitsizlik ve halkın kendi toprakları üzerinde gurbetlik hissetmesi gibi olaylar gösterilmektedir.

⁶⁹ Zekeriya Tamir İle İlk Karşılaşma, El-Marife Dergisi, s. 115

2.1. SOSYAL EŞİTSİZLİK

Tamir, öykülerinde ve kıssalarında fakir ve zengin arasındaki farktan çok onların kendi içlerindeki durumunu anlatmaktadır O, eserlerinde insanların sıkıntı çekmelerini, işsizliklerini, fakirliklerini ve açlıktan ölüyor olmalarını anlatmıştır. Zenginlerin ise lüks evlerini, arabalarını ve yaşamlarını konu olarak işlemiştir. Fakirlerin aynı zamanda cahil insanlar olduğu düşüncesi zengin tabakanın onlardan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Oysa bu tür zenginler fakir dünyadan uzaklaşırken zengin dünyaya da katılamıyorlardı. Çünkü her geçen gün insanlıktan biraz daha vazgeçiyorlardı. Riyad İsmet, Zekeriya Tamir'in öykülerinde biri maddî biri de manevî olmak üzere iki çeşit açlıktan bahsedilmektedir. Toplumun aydınlığa kavuşması için perişanlığı ve açlığı bir bütün halinde ele almaktadır.⁷⁰ Bununla birlikte tüm insanlar açlık sebebiyle sosyal değerlerini dahi inkar edebilir konuma gelmiştir. Tamir, *El-ugniyetü Ez-Zerka El-Haşine (Kalın Mavi Bir Şarkı)* adlı öyküsünde diyor ki; “*Semtte açlık çok yayıldı bu yüzden Umeyme gibi iyi aile kızları bile kötü yola düşmüştü.*”⁷¹ ve yine *Er-Rağifü El- yebes (Kuru Bir Ekmek)* adlı öyküsünde diyor ki; “*Leyla bir kuru ekmek için kendi kendini amcasının oğluna verdi.*”⁷²

Zekeriya Tamir, öykülerinde genellikle aç ve işsiz insanları kahraman olarak seçmektedir. Ancak ona göre insanların aç ve işsiz kalmasının iki sebebi vardır: Bunlardan birincisi işsizlik, ikincisi ise insanların her işi beğenmemeleridir. Tamir Racülün Min Dimaşk (Şamdan Bir Adam) adlı öyküsünde diyor ki; 25 yaşındaki bir gencin işsizlik dramını ele almaktadır. Bu genç, gazetede herhangi bir iş için ilan veriyor ve günlük yevmiyesinin ise sadece karnını doyurabilecek bir miktar olduğunu belirtiyor.⁷³

Seyrhalü Ed-Duhan (Duman Gidecek) adlı diğer bir öyküsünde ise Ahmet parasızlıktan yıllardır tiryakisi olduğu sigaradan dahi mahrum kalmıştır Yolda

⁷⁰ Riyad İsmat, Zekeriya Tamir'in Dertleri, El-Marife Dergisi, 1977, s. 86

⁷¹ Zekeriya Tamir, El-Ugnyetü Ez-Zarkka' El-Haşine, Sahilü El-Cevadi El-Aiyad, Şiir Dergisinin Evi, Beyrut, 1960, s.12

⁷² Zekeriya Tamir, Er-Rağifü El- Yebes, "Dimaşkü El-Harayık" Grub Öyküsü, Arap Yazarlarının Birleşği, Şam, 1973, s. 77

⁷³ Zekeriya Tamir, Racülün Min Dimaşk, El-Leylü Fi El-Medine, s. 61

yürürken zengin bir iş adamının sigara izmiratini yere attığını görür. Ancak gururu yere eğilip o izmariti almasına izin vermez. Bu durum onu çok incitir ve zedeler adeta yaşlı bir kadın gibi ağlamak ister.⁷⁴

Tamir, öykülerinde sosyal eşitsizlikten nefret edilmesi çağrısında bulur. Çünkü eşitsizlik insanların gururlarının katili durumundadır. Aslında zenginler ve fakirlerin birlikte yaşaması gerekmektedir. Tamir'in Ahirü Er-Rayet (Son Bayraklar) adlı öyküsünde bir kahramanı şöyle seslendirir: "Ey kardeşlerim insanın insandan maddi yönüyle üstün olmaları düşüncesini yıkmalısınız."⁷⁵

El-Bedevi (Bedevi) adlı öyküsünde ise Yusuf fakir bir ailenin çocuğudur. Semira ise kraliyete dayanan zengin bir ailenin kızıdır. Semira, Yusuf'u çok sever. Ancak ailesi fakir bir delikanlıya kızlarını yakıştıramazlar. Bunu duyan Yusuf Semira'dan intikam almak ister ve onun namusunu lekeler. İstedikini elde eden Yusuf arkasına bile bakmadan sesizce gider.⁷⁶ Tamir'in öykü kahramanlarının maddi durumu genellikle çok kötüdür. Birçoğu sosyal eşitsizliğin kurbanı olmuştur. Onlar da zenginler gibi yaşamak istemektedirler. Ama zenginlerin dünyasında onlara bir yer yoktur. Tamir, "Şam'dan Bir Adam" adlı öyküsünde şöyle demektedir: "Lüks bir sokağa girince kendimi beyazın içinde leke gibi hissettim."⁷⁷ Tamir, sözlerine şöyle devam eder:

"Birgün yolda yürürken zengin bir çocuğun köpekle oynadığını gördüm. çocuk köpeğe her gün 1 kilo et veriyor. O bir kilo eti yiyebilmek için tasmayı takıp köpeğin yerine geçmek isterdim. O zaman bütün dünyadaki köpeklerden çok daha iyi havlayacağım. Fakirlikten ve açlıktan hastalanmış insanlar birgün o hastalığı zenginlerden bulaştıracaklar ve aynı günde hepsi ölecek. O fakirler zenginlerin evlerinde yerleşerek ve eşitsizlik kalmayacak. Çünkü zenginler açlık nedir bilmiyor çekilen acıyı çileyi anlamıyor ve hissedemiyorlar."⁷⁸

⁷⁴ Zekeriya Tamir, Seyerhalü Ed-Duhan, "Rabiun Fi Er-Ramed" gurubu, En-Nuri Kütüphanesi, Dimaşk (Şam), 1978, s.61

⁷⁵ Zekeriya Tamir, Ahirü Er-Rayet (Son Payrağı), "Er-Ra'd" gurubu, En-Nuri Kütüphanesi, Şam, 1978, s. 91

⁷⁶ Zekeriya Tamir, "El-Bedevi" Şam, s. 205

⁷⁷ Zekeriya Tamir, "Racülün Min Dimaşk", s. 60

⁷⁸ Zekeriya Tamir, "En-Nar Ve El-Ma'", Şam, s. 261

Tamir de fakir tabakadan uzaklaşmıştır. Ancak zengin tabakaya da dahil olmamıştır. Çünkü birgün duvarların yıkılacağına, fakir-zengin birlikte yaşayacağına ve tüm insanların eşitliği idrak edeceğinin farkına varmıştır.

2.2. DÜŞÜNCELERİN ÇATIŞMASI

Bizim ülkemiz gelenek-göreneklerine sahip çıkan kahramanlarla doludur. Ancak geleneklerin baskısı ve yaptırımı insanları intihara daha fazla eğilimli konuma getirmiştir. Tamir, bir öyküsünde öğüt vermek amacıyla şöyle demektedir: “Eğer hayatta mutlu olmak istiyorsan başını kaldırdığında bu senin felaketin olacak.”⁷⁹

Gelenekler gereği kadın kocasına vefa ve sadakât gösteriyor ama onu sevdiği için değil. Adetlerin yaptırım gücü olduğu için bunu yapıyor. Bazı kadınlar severek değil ailelerinin uygun bulduğu kişilerle evleniyorlar. Tamir El-Habis(Cezaevi) adlı öyküsünde bir öykü anlatmaktadır. Öyküde, ölen bir koca için bir kadın ağıtlar yakarak ağlıyor. Ama bu gözyaşları acıdan değil yapılan baskıların son bulacağı ve özgürce mutluluğa kapı aralayabileceği inancıdan sevincini haykırabilmek için hıçkırma hıçkırma ağlamaktadır.⁸⁰ Tamir’e göre gelenek ve görenek baskıları bireylere münafıklık, riyakarlık ve kandırmanın temel ilkelerini öğretmektedir. Zekeriya Tamir onur, şeref ve namus sorunları hakkında da birtakım sözler söylemektedir. Bazı insanlara göre namus sadece ölümle temizlenmektedir ve böylece herkes intikam çemberine dahil olmaktadır. Tamir El-Hiraf (Koyunlar) adlı öyküsünde bu konuyla alakalı olarak şu olayı anlatmaktadır: Es-Sadi semtinde yaşayan Ayşe Abdullah El-Halebi yüzüne peçe koymadığı için komşuları tarafından gelenek ve göreneklerine aykırı davranmakla suçlandı. Erkek kardeşi ise Ayşe’yi savunmak için “Eğer bir sürtük kadın yüzüne peçe koysa namuslu mu olacak” dedi. Bu söz üzerine erkek kardeşi komşuları tarafından öldürüldü.⁸¹ Zekeriya Tamir bazı sosyal olayları abartarak anlatmaktadır. Zekeriya Tamir, içinde iki kişiliği barındıran bir yazardır. Birincisi sosyal geleneklerin taraftarlığını yapmaktadır. İkincisi ise

⁷⁹ Zekeriya Tamir, “Racülün Min Dimaşk”, s. 62

⁸⁰ Zekeriya Tamir, “Esicn” (Cezaevi), Er-Ra'd, s. 8

⁸¹ Zekeriya Tamir, “El- Hiraf” (Koyunlar), Dimaşk (Şam)”, s. 109-115

isyancı kişiliğidir. En-Nebelîm öyküsünde Leyla ile Ahmet sokakta yürürken Leyla Ahmet'in elinden tutmuştur, Ahmet ise elini bırakmasını istemiştir çünkü hem onun elini tutmaktan çok daha ileri gitmek istiyor hemde onu korumak için mesafeli davranması gerektiğini düşünmektedir.⁸² Zekeriya Tamir, yaşanan sorunları doğrudan ve kesin çizgilerle anlatmaz. Çünkü okuyanların görüşlerine ve yorumlarına yer bırakmak ister.

2.3. Zekeriya Tamir'in Çocuk Öyküleri ve Üslûbu

Zekeriya Tamir, 1968'den beri çocuklara yönelik yazılar yazmaya başlamıştır. Bu yüzden yazarın üslubu değişmiş; çocuklara, onların kullandığı dile yönelmiş ve özel kavramlara ilgiyi çekmeyi başarmıştır. Ahmet Muhammed Atiye onun hakkında şunları söylemiştir: “Çocuklar için kaleme aldığı çok sayıda küçük masallar, Arap ülkelerinde, Avrupa ve hatta İsrail’de bile çok yayılmış, o masallar dünya dillerine çevrilmiştir. Onun masalları Arap çocukları için yeni edebiyatın tuttuğu doğru yolda başlangıç olmuştur. O, yeni edebiyat ile çocuklara insani, ulusal ve savaş değerlerini öğretiyordu. Teknik bir üslup ve muhteşem bir Arapça ile yeni Arap insanını inşa etmeye çalışmıştır.”⁸³

Zekeriya Tamir 1969–1970 yılları arasında Rafî’ dergisinin başkanı olmuştur.⁸⁴ O, yaygın ve geleneksel yazma üslubundan tamamen uzaklaşmıştır. Geleneksel yazma şeklinin temel kuralı, öğüt vermek ve rehberlik etmektir (yap ve yapma şeklinde), bir başka deyişle çocuklara bilgiyi hazır vermektir. Bu yolla bilgi vermek aslında çocukların gelişimini olumsuz etkiler. Tamir, bu konuda şöyle demiştir: Mutlaka söylemeliyim ki; çocuklar zulüm, kahr, sefalet ve fakirlik dolu bir toplumda ve anne babalarının acı çektiği yerde büyüyemez. O yüzden gerçekten eğer çocuklarla ilgilenmek istiyorsak, büyüklerle ilgilenmemiz lazım, böylece büyükleri onları lekeleyen şeylerden kurtarmış oluruz⁸⁵.

⁸² Zekeriya Tamir, En-Nebelîm, Er-Ra'd, s.50

⁸³ Ahmet Muhammed Atiye, Küçük Adam Sanatı, Kısa Arap Öyküsünde, Arap Yazarlar Birliği, Şam,1977, s. 101

⁸⁴ Hele Ma'tuk, Çocuk Kültürü İtaat Dairesinde Gurbetleşmesi, Avrak Dergisi,1984, s.31

⁸⁵ Zekeriya Tamir, Çocuklar ve Gelecek, El-Ma'rife Dergisi,1979- 980, s.5

Muhammed Karaniye, Zekeriya Tamir'in hayali ve çocuk öykülerinden şöyle bahsetmektedir⁸⁶:

Masallardaki kişiler iki özelliğe sahiptir; birincisi açıklık ikincisi ise cesarettir. Üstelik çok doğal ve özel kişilerdir. Ama sanatsal hayallere göre her zaman sınırları aşmaya çalışırlar ve masal kişilerin içlerinde bir arzu kıpırda. Yazar bu kişilere çok büyük arzular yükler. Böylece bu kişiler büyük fikirlere sahip olan sembollere dönüşür ve hayal dünyasına dalar.

Örnek verecek olursak bitkiler ve hayvanlar, sınırları aşan bir şekilde yaşanmış ve hayal edilmiş bir vaka anlatmak için olağanüstü bir güce sahip olan insanlara dönüşür.

Zekeriya Tamir'in hayal kalemiyle çizdikleri tamamen çocuklara yönelmiş muhteşem bir edebiyat sanatıdır. Belki yazdıkları gerçek bir şeyi anlatmaz ama hayal yazıları sınırları aşan bir güzelliğe sahiptir. Bu üslubuyla çocuk kişiliğini gösteren bir hayal gücüne sahip oluyor. Böylece çocuklara yönelmiş olan kültürel içeriği belirtiyor ve sanatsal yazılarının nasıl bir şekilde olacağını ifade ediyor.

Zekeriya Tamir, hayal gücüne çok büyük önem vermiştir. Çocukların masal peşinde koşmalarından faydalanarak hikâyelerine onların ilgisini çekecek konular ve kişilikler, gerçek yer ve zamandan, hayalî yer ve zamana dönüşür. Bu yüzden Zekeriya Tamir, her zaman masallardaki hayvanları evcil hayvanlardan kedi ve köpek; vahşî hayvanlardan tilki ve kurt arasından seçmiştir. Buna karşın insanlardan seçtiği kahramanlar anne, kral, öğretmen gibi sevimli ve normal olmayan güçlere ve çekici sıfatlara sahip olan kişilerdir. Bu kişiler çocuğun çevresinde bulunan ve onu etkileyen karakterlerdir. Zekeriya Tamir, bu kişileri iyi kullanmayı başarmıştır. Bir masalın kahramanı oyuncak, kedi ya da fare olduğu zaman kesinlikle bir amaç uğrunda davranırlar. Oyuncağın eğlenceli iki gözü, Farenin hafif hareketi, kedinin sevimliliği, yumuşak tüyü ve farenin peşinden koşuşu buna örnek olarak verilir.

Yazarımız ses tonunun ne kadar etkili bir unsur olduğunu anlamış ve bu unsuru çok iyi bir şekilde kullanmıştır. Bu yüzden "ötme şekilleri, hayvanların

⁸⁶ Es-Sevra Dergisi, Siyasi Dergisi, Zekeriya Tamir'in Hayali ve Çocuk Öyküleri

sesleri, hayvanların gülüşü ve çocukların ağlayışı" onun masallarında sık sık kullanılmıştır. "Gül Göçmen Kuşa Demiş ki" masalındaki kedinin hali buna örnek olarak verilebilir. O kedi kralın emri altına girmeyi kabullenir ve ömür boyu miyavlamaya mahkûm olur. Zira kedinin miyavlaması büyük bir pişmanlık göstergesidir. Kedi acınacak bir halde olmasına rağmen, çocuklar masalı okuyunca onu hor görür. Çünkü o sefil olmayı kabul etmiştir. Yazarımız hareketlere büyük ilgi göstermiştir, masallarında hareket ona göre hayatın vazgeçilmez usulüdür. Çocukluk; oynamak, masumiyet ve aktif bir dünyadan ibarettir. Bu dünyayı yazarlar masallar aracılığıyla ortaya çıkarmayı başarmıştır. O yüzden en büyük yazarlar dahi edebiyat harikalarında buna büyük önem ve yer vermişlerdir. Bunu masum bir şekilde çocuğun isteklerini ve hопlayıp zıplayanın yaramazlıklarını göze alarak yapmışlardır.

Mademki, "Açıl susam açıl" gibi küçük bir cümle mağaranın kapısını açabiliyor ve altınları Ali Baba'nın ellerinde koyabiliyor, o zaman Zekeriya Tamir'in okuyucunun önüne koyduğu bir cümlesi tüm zenginliğiyle hareketleri, duyguları ve renkleri getirebilir. Hem de "Açıl susam açıl" sihirli cümlesinden daha hızlı bir şekilde yapabilir. Çünkü normal ve doğal hareketler, daha geniş ve daha etkili hareketlere dönüşüyor. Bunun hedefi ise çocuğun bir değere ya da bir amaca konsantre olmasıdır. Böylece bilginin ve iletişimin ulaşmasında yardımcı olmak için kişinin hareketlerine bazı sanatsal süs katar. Çünkü edebiyat parçasındaki renkler ve ışıklar çocuklarda eski anıları canlandırır, sonra da bu anılar ve hayali hareketlerle birlikte yeni hayaller zihninde kalır ve çocuklar daha dikkatli anlamaya başlar.

Yazar renklerin ima etme özelliğini kullanarak, hayvanlara ve doğaya masum bir kazandırarak yazılarında kullanmıştır. Kişiliklerin davranışlarını takip etmeden, büyüme aşamalarını ve hayatta ayrıntılarını detaylı bir şekilde anlatmıyor, sadece özelliklerinin bazısını sunuyor ve bu özelliklere renk ve şekil katıyor. Sonra da sahnede bunları kullanıyor. Örneğin "Kargaya ve Baykuşa Bir Ayna" masalındaki tavus, çok kibirli ve kendini beğenmiş, kaplanın kürkü sokaktaki yürüyüş alanına benzer, filin hortumu dumansız soba borusunu andırır. Karga: "Siyah rengime bak yıldızsız geceye benzerim", baykuş ise: "Bak bak, gözlerim ne kadar güzeldir" der.

Yazarın renge büyük önem verdiğinin açık bir göstergesi ise bazı serilerinde de renkleri kullanmasıdır. Örneğin "Yeşil Çimler" adlı yapıtı... Bu eserde yazar

yeşilliğin normal adını kullanarak ve hiç manevi bir anlamını dikkate almadan, yeşil doğada olduğu gibi masalda da öyle kullanmış, sonra da bunu bir sembole dönüştürmüştür. Ayrıca atları çimensiz topraklara bırakmamaya karar verir, kalmayı gitmeye tercih eder. O sırada da yeryüzü sevinç ve gururdan titrer ve yeşilliklere bürünür.

Zekeriya Tamir'in çocuk masalları Süleyman el-İsa'nın çocuk şiirleri gibidir. O, bu dalın en ünlü Arap temsilcisidir. Yazar büyüklere yazdıklarından sonra onun isteği dünya üzerinde zor sorular sormaktır ve onun bir özelliğın de her zaman eğlenceli olmayı istememesidir. Ayrıca çocukları Arapçaya yakınlaştırmak, bazen çocukluğu kuşlar, oyuncaklar, kedilerle sevindirmek ister. Ama çoğu zaman ümmetin acı haline üzzerdi. Genellikle masalın konusunu bir görüntülü sahnede yoğunlaştırır ve hedef çocuğa son derece dikkatli bir şekilde çizilmiş bir dil kullanarak bazen yoğun diyalog kullanır, bütün bunlara rağmen olayın birliğı bozulmaz.

Zekeriya Tamir'in yapıtlarında asıl masalın içine başka bir masalın girdiğı de nadir de olsa görülür. Yazarımız şeffaf imalar kullanmaya istekli biçimde ısrar eder. Çünkü çocuklar o imaların anlamlarını kolayca çözebilir. Yazar, bunu da gayet basit ve güzel bir üslup kullanarak yapar. Örneğın "el-Kesle el-Zahira bil atif elnediyye" masalındaki başlangıcı, "Güneş doğduğunda, açık bir pencerenin ucunda üç kuş konmuş, odaya ve küçük kız Mehe'nin yattığı yatağı bakmışlar." şeklindedir. Olayın akışındaki yoğunluk, diyalog, mantıklı ilerleme büyüklere ve çocuklara yönelik yazılarda ulaşılmaz zorları kolay ve erişilir bir hale getiriyor. Böylece büyüklerin ve küçüklerin konuları bir arada buluşur ve parçanın yapısında iki renk meydana gelir. Bu iki rengin arasında bir fark yoktur. Bu şekilde Zekeriya Tamir okuyucuya eğlenceyi ve sanat zevkini sunar.

Diğzer yandan yazar çeşitli konularla ilgilendiğı halde özgürlük konusuna ayrı önem katmış bulunmaktadır. Bunun yanında insanın kardeşiyle ilişkisinden, bazen direnmek, bazen muhafaza etmek, bazen de canlandırmak amacıyla doğada olduğundan dolayı karşılaştığı zorluklardan bahsetmektedir. Burada da şunu diyebiliriz ki, "yazar bütün sosyal, siyasi ve eğitim konularını akıcı bir şekilde kullanır. O bu büyük konulara âşık olmuştur. Büyüklere yazdıklarında çocukluğun

boyutlarına rastlarız. "Randa" masalında yeni bir rengi icat etmiştir; kısa masal açısından hem olgunlara hem de çocuklara hitap etmiştir. Öyle anlaşılıyor ki, bu masalların iplerini örerken çocukluktan ve çocukların masumiyet dünyasından çok şey katmış, bu sayede hepsi birleşik ve nağmeli bir performans sergilemiştir. Buna "Onuncu Gününde Olan Kaplanlara Gülen Çocuklar"ın masalı örnek olarak verilebilir.

Hayvanların hem hayalde hem gerçekte zıplama, dolaşma, uçma, hareket etme gibi çeşitli kabiliyetleri olmasına ve çocuğun hayvanların insanlar gibi konuşmak, düşünmek, diyalog kurmak gibi bir şeyler yapamayacağını bilmesine rağmen, yazar bunları kullanmıştır. Mesela kargadan doktor olamaz, kızıdan da balık olamaz. Ama yazar bunları kullanmıştır.

Tüm bunlara rağmen masalarda çekicilik ve değişiklik güçleri vardır. Bu güçlerden çocuk etkilenir ve masalda etkilendiği kişilere göre değişik duygular yaşar; bazen sevinç bazen de hüznün ve hayal ile gerçeğin arasındaki farkı bilemez. O yüzden olumlu hayaller çocuk psikolojisinin bilim adamlarının ve eğitimcilerin araştırmalarının işaret ettiği gibi çocukları müspet etkiliyor. Böylece Zekeriya Tamir, çocuk yazıları sanatından bir parça oluşturmuştur.

Zekeriya Tamir'in yapıtlarında, kişilik normal değildir. Çünkü o, cana yakın ipliklerden örülmüş ve halk öykülerinden alınmıştır. Kişiliğin geleneksel olması ve latif halk öykülerinden alınması Zekeriya Tamir'in temel önceliklerindedir. O yüzden kişilik onun ele aldığı masaldan masala değişmiştir. Mesela "Fare, kedi, gül, kuşun rolleri masaldaki senaryoya göre değişir, bazen de hayvan sanat sembolü olmayı aşar ve psikolojik istekleri yeni durumda anlatmak için bir araç olur ve gerçeğin özelliklerini içerir. Bu özelliğiyle de dünya çocuk masalına çok yakın olur. Böylece Tamir hem sanatsal hem de eğitimsel seviyeyi belli bir yaş için (10-16) değerlendirmiş ve çocuğun dokunduğu, duyduğu ve göz attığı her şeyi hayalen canlandırmıştır. Masaldaki kişileri gerçek hayattan gelme kişiler olarak algılar ve hayal ile gerçeğin arasındaki sınırı kaldırır ve hayali sihirli durumdan normal bir duruma döndürür, daha açık bir şekilde anlatmak gerekirse hayal ile gerçeğin arasındaki sınır kâğıttan uçağa benzer, uçağın cismi gökyüzünde uçuyor, ipleri ise

bizim elimizde aşıya doğru çekilmiş halde... Sonuçta Zekeriya Tamir, masallarında uyanık masum bir çocuktur.

Çocuklara iyi yazılar sunabilmek için çocukları dinlemeyi başarmış iyi bir yazara ihtiyacımız var. Çocuğun gözüyle bakmak, kulağıyla duymak, duygularıyla hissetmek, aklıyla düşünmek sonrada en basit deneyimlerini yazmaktır. Bu da tamamen Zekeriya Tamir'in yaptığı şeydir.

Zekeriya Tamir çocuklara yüz elliden fazla öykü yazmıştır. Ona göre çocuklara kötü kitap sunmak çocuklar büyüyünce onları olumsuz etkileyen bir cinayet işlemek sayılır. Ona göre kültür merkezlerinin en önemli görevi çocukların kültürünü ve aklını geliştirmektir.

Çocuklara sunduğu yazılar ise şöyle sıralanabilir:

"Nehir Neden Sustu?" 1973,

"Ev" 1975,

"Gül Kuşa Dedi ki" 1977,

"Tavşanlar Diyarı", 1979,

"Okulsuz Bir gün", 1979

"Beyaz kâğıttan Bir Ev" 1980 ve değerleri.⁸⁷

⁸⁷ Birleşğin Üyeleri, s.128

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.HİKÂYELERİNDE YAPI VE DİL

3.1.Zaman

Zaman kavramı kurgusal metinlerde okuma zamanı, yazılma zamanı ve kurgudaki olayların geçtiği zaman olarak farklı biçimlerde sınıflandırılabilir. Tamir'in öykülerinin kronolojik olarak anlattığı zaman çoğunlukla gerçek zamanla senkronizedir. Öykülerinin büyük bir kısmını 70'li yıllardan sonra oluşturan Tamir, dönemin siyasi, sosyal ve kültürler özelliklerinden oldukça fazla bir biçimde yararlanır. Özellikle 1967 savaşını bir çıkış yolu olarak telakki eden Arap halkı için savaşın yenilgiyle sonuçlanması büyük bir hayal kırıklığı yaratır. Zamanda bir kırılma olarak telakki edebileceğimiz bu durum Arap halkı için karakterin silikleşmesine sebep olur. Zira bu savaş Arap halkının ulusal eğilimlerinin de savaşıdır. Bu yenilginin etkilerinden kurtulmak için modernleşmeyi tercih eden Arapların karşısına bu kez baskıcı yönetimler çıkmıştır.

Tamir bu kronoloji içinde savaş sonrası zaman içinde var olan karakterler oluşturur. Bu karakterler savaş sonrası yaşanan bütün alışkanlıkları örnekler biçimindedir. Hürriyetleri kısıtlanmış bireyler, istismar edilen kadınlar hep zamanın acımasız davrandığı Arap insanını betimler biçimde kullanılmıştır.

Tamir savaşın evrensel bir süreç olduğunu ve ileriki zamanda tekrarlanabileceğini düşünür. Bu yüzden barış zamanlarının kıymetinin bilinmesi gerektiği kanaatindedir.

Tamir'in teknik olarak düzenli bir kronolojik yapıyı temsil eden (Geçmiş, şimdi ve gelecek) öyküleri olduğu gibi geri dönüşlerle ve geçmişte anlatılan olayların bugüne aktarıldığı farklı tekniklerle oluşmuş öyküleri de vardır.

Şems-ün Sagira (Küçük Bir Güneş), Ec-Cerime (Suç), El Bab-ul El Kadim (Eski Kapı) Leylet-ün Min-el Leyeli, (Gecelerden Bir Gece) El Vacih-ül El Avval (Birinci Yüz) Er-Ragif'ül El Yabis (Kuru Ekmek) öyküleri de zamanın kronolojik bir biçimde kullanıldığı öykülerdir.

Tamir zamanı çok boyutlu bir biçimde öykülerinde kullanabilir. Kahramanlarını geçmişte, şimdiki zamanda ve gelecekte yolculuğa çıkarır. Fakat bu farklı boyutlar içinde en değerli bulunan zaman geçmiş zamandır. Çünkü ona göre şimdi ve gelecek geçmişte yaşanan acıları ve hüznüleri unutturmamak için vardır. Bu tavrı örneklemek için Şam'ın geçmişteki şaşalı günlerini örnek gösterir. Şam'a yeni zamanın katkıda bulunmasından öte onun gerçekliğini alıp götürdüğünü söyler:

*“Şam eskiden parlak ve keskin bir kılıç gibiydi. Şimdiyse ayağından prangalanmış küçük bir kız çocuğu gibi. Şimdi Şam'ın yaseminleri gizli gizli mezarlıklarda büyüyor”*⁸⁸

*“Benim şehrim yasemin çiçeği gibiydi fakat yabancılar şehre girdikten sonra beyaz yüzünü yitirdi.”*⁸⁹

Tamir aslında zamanı amaçların ve sebeplerin ardına saklar onun için önemli olan zamanın geçmesi değil bu zaman içinde yaşanan olayların sebepleri ve sonuçlarıdır.

Tamir öykülerini oluştururken zamanı açık uçlu bir biçimde kullanır. Öyküleri sonuçlandırmayarak gelecek karşısında duyduğu güvensizliği de ifade eder. Çelişki geçmiş ve gelecek arasında gidip gelen kahramanlar üzerine kurulurken belirsizlik ve güvensizlik gelecek kavramına yüklenir. Örneğin El İbtiseme (tebessüm) öyküsünde idam sehpasında bir adamı haykırırken onu izleyen başka bir kahraman çocukluğunu hatırlar. Kahraman bu meydanda annesini başka bir erkekle bu meydanda birlikte görüşünü ve onları affedişini hatırlayınca ağlaya ağlaya meydana ayrılan kahraman için tüm kötülüklerin kaynağı geçmiştir. Ez-Zehre (Çiçek) öyküsünde ise şimdiki zamanı kötülerken geçmişin güzelliğinden destek alır. Geçmiş bilgini ve hikmetin kaynağı olarak görür. Şimdiki zamanın hikmeti kaybetmiş oluşunun yıkıcılığını eleştirir. Şimdiki zamanı eleştirdiği öyküleri En-Nebelim, Et-Tayr Eş-Şenferi olarak sıralanabilir.

Tamir'in öykülerinde zaman kronoloji oluşturmanın dışında, sürekli mekânla çatışma halinde kullanılan bir unsurdur. Zaman değişimin sembolü olarak

⁸⁸ Zekerîya Tamir, Et-Turab-un lene ve Lil Tuyuri Es-Seme(Toprak Bizim; Gök Kuşların), s. 53

⁸⁹ Zekerîya Tamir, Rahilün ile El Bahr, s. 55

kullanılır. Sürekli geçmişe dönmek isteyen, ya da mevcudiyetine muhafaza etmek isteyen mekân karşısında zaman değiştirici gücünü dayatır.

3.2.Mekân

Türkçe sözlükte “bulunulan yer, ev, yurt”⁹⁰ olarak anlamlandırılan Leibniz’in “Birlikte var olanların yeri olarak tanımladığı” ya da” insan var oluşunun konumlandığı yer olarak”⁹¹ açımlayabileceğimiz mekân, yaşamın kurucu öğelerinin başında gelir. Etimolojik yapısına da baktığımızda Arapça, da olmak, ortaya çıkmak anlamına gelen kefen kökünden ya da İngilizce de space, place sözcükleri mekan anlamında kullanır. Bu mekânın aslında öncelikle bir uzam olarak ontolojik bir var oluş çevreni olduğunu ve hafızaya alınmadığını gösterir. Yer üzerinde yaşanılan ve aidiyet geliştirilen yaşantılaşmamış, içselleştirilmemiş üzerinde sadece bulunulandır. Anlamlandırılmamış yer uzamdır. Yani insan önce uzama dâhil olur, ardından onu yaşantılarıyla anlamlandırarak yerleştirir... Mekânın bu durumu ona statik bir kavramdan çıkarıp canlı ve hareketli bir kavram haline getirir. Uzam fiziksel anlamda durağan bir yapıya sahiptir. Doğal olarak bir yapı ve ona özgü uzamlar hareket edemezler, ancak insanlar uzam içerisinde hareket ettikçe, onların uzamla olan konumsal ilişkileri ile uzatımı oluşturan parçaların birbirleri ile olan boyutsal ilişkileri değişmektedir.⁹²

Uzam kavramının boşluk kavramına yakın kullanımı onun algısal sınırlarını genişletir.”Uzamin temel niteliği sürekliliktir. Sesler arasında sessizlik aralıkları vardır, çünkü işitme duyusu her zaman meşgul değildir, kokular arasında, tatlar arasında boşluklar bulunur.”⁹³ İşte birey bu sürekliliği ve uçsuz bucaksızlığı kontrol altına alabilmek için onu yaşantılaşarak sınırlarını daraltma sürecine girer. Çünkü insanoğlu belleklendiremediği bir tekinsiz mekânda kendini güvensiz bulacaktır.

Bir mekânın tasarımı ve anlamlandırılması her bellek için farklı göstergeler taşıyabilir. kaldı ki bunu anlatıya taşıyan yazar da karakterlerini farklı ruhsal

⁹⁰ Türkçe Sözlük, TDK, Ankara 1998

⁹¹ Ramazan Korkmaz, Edebiyat ve Dil Yazıları, Mustafa İSEN’e Armağan, Ankara 2007

⁹² Emre Demral, Mekân Kurgusu, Boşluğun Mimarisi, 2006

⁹³ Henri Bergson, Madde ve Bellek,(Çev. Işık Ergüden) 2007

yapılanmalarla yaratır.”Bir anlatıda uzam çeşitli türlerde metne yayılabilir, uzam gerçek/düşsel, kapsayan/kapsanan, açık/kapalı, dar/geniş, özel ve kişiye ait! Herkesin kullanımına açık olabilir.”⁹⁴ Bu büyük ölçü karakterin ruh dünyasıyla ilgilidir.

“Madde uzamın içindedir tin uzamın dışındadır; aralarında geçiş olasılığı yoktur.”⁹⁵ İşte geçişimsiz özellikleriyle tin ve beden arasındaki uyum veya çatışma mekânın anlamsal üretiminin en önemli halkasını oluşturur. Tin ve beden uyum sağladığında mekânlar rahatlatıcı, açık ve özgürlük mekânlarına dönüşürken; uyumsuzluğu labirentleşen, kapalı, hapsedici, yutucu mekânlar üretir. Bu mekânlar içinde en ciddi çarpışma alanı bedenın dışı açık tarafıdır.”Dışarı ile içerin ortak sınırı olan bedenın yüzeyi uzayın hem algılanan hem hissedilen tek bölümüdür.”⁹⁶

Sanat yaşamın ve evrenin aynası görevini üstlenir. Ancak “İçinde yaşadığımız uzayın sonsuzluğuna karşın sınırlıdır.”⁹⁷ Sanatın bu kısıtlı yapısı sanatçıyı imgelerle daha geniş bir anlam evreni yaratma zorluğuna zorunluluğuna iter. Bu sınırlanmış sınırsızlık yazarın kelimelerle düş kurmasıyla sonuçlanır.

Kurgusal anlatılarda bahsettiğimiz manada mekân olayların, kişilerin ve ideolojilerin yansıtılması için temel fondur. Mekân sadece olayların geçtiği yer değil kahramanların psikolojisinin derinden derine hissettirildiği öğedir. Kurgusal anlatıların oluşmasında olaylar, dil ve karakterlerin önemi keşfedildikten sonra mekânın önemi de ortaya çıkmıştır çünkü anlatılan olayın göreliliğinin tamamlanabilmesi için mekânın varlığı şarttır. Mekânlar romanların ve hikâyelerin bakış açısına göre şekillenir. Örneğin hayali bir kahramanın yaşadığı mekân da gerçek üstü özellikler göstermelidir.⁹⁸ Mekân roman ve öykülerde yapıya rehberlik eden bir unsurdur. Öykü kahramanlarının psikolojisi mekânın sınırlanmasında ve genişlemesinde etkili olur.⁹⁹ Hatta mekânlar kahramanların ve yazarların siyasi ve ideolojik görüşleri hakkında da bilgi verir. Tamir genel itibari ile mekânı en çok bu yönüyle kullanır. Şam başken olması ve birçok farklı sınıftan insanları buluşturması yönüyle Tamir’in öykülerinin temel mekânını oluşturur.

⁹⁴ Zeynep Al (Oral), Tahsin Yücel’in Komşular Adlı Öyküsünde, 2000

⁹⁵ Henri Bergson, Madde ve Bellek, Çev. Işık Ergüden, 2007

⁹⁶ Henri Bergson, Madde ve Bellek, Çev. Işık Ergüden, 2007

⁹⁷ Güngör, 2005 s. 2

⁹⁸ Rolan Yornof, Roman Dünyası, s. 98–105

⁹⁹ Leyle Dergus, Bir Müdür Yardımcısının Köy Hayatından Notlar

Şam, tarihi ve kültürel yönü ile de özel bir yer kapsar Tamir'in öykülerinde. Örneğin En Nehir (Nehir) öyküsünde Şam şekli ve hareketliliği ile Şam'daki Barade Nehrine benzetilir. Er-Rayet-ül Es-Sevde (Siyah Bayrak) dar sokakları ile eski Şam'a özlemi dile getirir. Başka bir ökü olan El- Bab-ül Kadîm öyküsünde Şam'ın etrafındaki surların ve şehrin kapısının yıkılmış olması hüznle anlatılır.¹⁰⁰ Tamir Şam için "Benim şehrim yasemin gibi kokardı eskiden ve evlerin önüne yaseminler dikilirdi."¹⁰¹

Tamir için daha alt derecedeki mekân unsurları ideolojik yansıtmada araç olarak kullanılır. Sokak, kahvehaneler, ıssız odalar barlar ve fabrikalar olumsuz ve hürriyeti kısıtlayıcı mekânlar olarak kullanılır.¹⁰²

3.2.1. Şehirler

Şehir, Arap edebiyatçıların ve Suriye'deki edebiyatçıların (şair, öykücü, romancı) aklında negatif bir yer teşkil etmiştir. Şehirle ilgili olarak felsefecilerin görüşleri şehirlerin kalabalık olması, sosyal ilişkilerin bozulması ve parasal değerlerin çok yer tutması yüzünden kötü izlenimlere sebep olmaktadır.¹⁰³

Diğer yandan ise şehrin bir parçasında çağdaşlık hüküm sürer. Ancak çağdaşıktan kastedilen ise yüksek binalar, dinamik hayat, zengin insan kesimleridir.¹⁰⁴

Yazarlar yaşadıkları şehirlerden bağımsız düşünmezler. Bu yüzden kendi düşüncelerini yaşadıklarını şehirler üzerinden öyküselleştirirler. Birçok yazarın köylerinden büyük şehirler Tamir'in zihninde olumsuz çağrışımlar yaratır. Çünkü küçük bir dünyadan yeni bir çağa kapılarının açılması her şeyin bir anda evrim geçirmesine sebep olmuş, bu yüzden göç edenler şehre ayak uyduramamışlardır. Köyde maneviyatta bakan yaşamlar şehirde; binalar, clupler, sinema ve barlar gibi

¹⁰⁰ Zekeriya Tamir, El-Bab-ül Kadîm (Eski Kapı) s. 25

¹⁰¹ Zekeriya Tamir, Rahil-ün El- Bahr (Denize Girmek)

¹⁰² Zekeriya Tamir, Delelet El Mekân (Mekan Rehberi) (Tamir'in Bir Öyküsü)

¹⁰³ Zuheyir Abidet, Şehir Portresi yeni Arap şiirindedir, El-Yermuk üniversitesinde-İrbid ,1987, s.4-10

¹⁰⁴ Dr.İzzeddin Çağdaş, Arap Şiiri (Manevi Ve Sanatsal Sorumları), Darü'l-Fikir (Düşünce evi), s.330

maddiyatta hükmetmeye, başlamışlardır. Şehir kavramı ile birlikte güzellik doğruluk, dürüstlük gibi insan ilkelerinin yozlaşmaya başladığı da öykülerde gözlemlenir.

Zaman kavramının kırsalda ve şehirde algılanması farklıdır. “Şehirlerde herkes saate bakıyor. Çünkü şehir hayatı zamanla savaşıyor.”¹⁰⁵,

Dr. İhsan Abbas: Bütün sosyal bilimler beraber bir görüş üzerinde anlaşılır. Bu görüş, şudur: İnsanlar şehir yaşamlarında büyük sıkıntı çekmekte hatta kendileriyle çatışmaktadırlar. Bu çatışmanın asıl sebebi ise insanın yaşam anlayışı, hürriyet ve yönetim anlayışından kaynaklanmaktadır.”¹⁰⁶der. Kardeşler dahi birbirini kıskanacak konuma gelmiştir.

Şehir portresi olarak Tamir'in eserlerinde kendi yaşadığı yer olan Şam'ın El-Bahsa semti oldukça fazla yer kaplar. Bu semtten çokça etkilendiğini kendisi de söyler.¹⁰⁷

Tamir, El-Bahsa semtinden psikolojik olarak da çok etkilenmiştir bu yüzden El-Bahsa kentinde yaşayan zengin ve fakir insanları gelenek-göreneklere göre mukayese etmiştir. Zengin semtte insan ilişkilerinin nasıl bozulduğu ve bireyin nasıl kaybolduğu anlatır. Fakir yaşamında ise insanların yokluk içinde vermiş olduğu varlık mücadelesini göz önünde serer. Tamir'in anlattığı her şehirde Şam'ın güneşi, yaşayış tarzı ve semtin kokusu hissedilir. Hatta şehrinin parça parça olmuş haline dahi Tamir öykülerinde rastlanır. Tamir şehirleri yorumlarken 4 sınıfa ayırmıştır:

1. Büyükşehir (Karışık) içinde hem fakir hem de zengin semti barındıran şehirler.

2. Sembolik Şehirler.

3. Eski Şehirler.

4. Rüya Şehirler.

¹⁰⁵ İzzeddin İsmail, Çağdaş Arap Şiiri, s.331

¹⁰⁶ Zekeriya Tamir, Çağdaş Arap Şiirinin Yönleri, s.90

¹⁰⁷ Muhammed El-Magut, (Onuncu Gününde Kaplanlar), Kapak s. 51

Zekeriya Tamir'in kahramanlarının özelliklerinden birisi şehrin damarlarında büyüyen, sokaklardan evsizliği miras alan bir yanlarının olmasıdır: Yine yürümeye başladım, ah memleketim, günün birinde bu toprakta doğdum ve ölmeye kadar bu toprakta yaşamaya ve ona bağlı kalmaya devam edeceğim.¹⁰⁸ Cümlesinde Tamir'in doğduğu şehre olan özlemi görülür.

3.2.1.1.Büyük Şehir

Tamir'in eserlerinde büyük şehir portresi, geniş sokaklara sahip, kanlı pis derelerden ve cezaevlerinden oluşan kötü bir fotoğraf biçiminde çizilir. Tamir'in şehirlere karşı kını, nefreti vardır. Ancak buna rağmen şehir anlayışından kopmamaktadır. Şehir hakkında şöyle der: "O çok çirkin, katil, zalim, insanoğlunu ezen bir kavramdır." İnsanoğlunun hayat masasından kayıp gitmesine sebep olur. Çünkü maddî dertler onlara şehirde hükmeder ve insandan maddeye kadar her şeye bir fiyat tayin eder.

Tamir'in büyük şehirlere nefret etme sebebi kocaman bir şehirde kendi benliğini geniş sokaklarda kaybetmekten korkmasıdır. Çünkü büyük şehir insanların alet gibi kullanılmasına ve birbirleri içinde kaybolmasına sebep olmuştur. Tamir'in bir öyküsünde kafeye gelen fabrika çalışanları birlikte çay içer, gülüp, eğlenirler ama masadan kalkıp gittikten sonra kimse kimsenin adını dahi bilmez.¹⁰⁹

İnsanların kendisini böyle yalnız hissetmesinin asıl sebebi büyük şehir anlayışıdır. Zekeriya Tamir'in kahramanları fırsatını bulup küçük şehirden kaçıp büyük şehirlere giderler. Ama orda yasayıp kendi belleklerini kaybettiklerinin ve yozlaştıklarının farkına varıp kendi memleketlerine geri dönerler. Tamir'in "En Naru ve El-me'a"(Ateş ve Su) adlı öyküsünün kahramanı fakir evinden çıkıp uzaktan yaşadığı semte bakınca: "Uzaktan burayı gören birisi hayvan barınağı zanneder." der. Bu düşünce üzerine lüks semtlere doğru yol alır.¹¹⁰

¹⁰⁸ Zekeriya Tamir, Recülün Min Dimeşk (Şamdan Bir Adam), Et-Teseup (Esnemek), s.75

¹⁰⁹ Zekeriya Tamir, El-Uğniyetü Ez-Zarka' EL-Haşine (Kalın Mavi Şarkı), s.9

¹¹⁰ Zekeriya Tamir, En-Nar ve El-Mea (Ateş ve Su), s.255

Tamir'in birçok kahramanı isteyerek gittiği büyük şehirde kendi benliğini kaybeder. Tamir'in "En-Numuru Fil-Yevmü'l-Aşir (Onuncu Gününde Kaplanlar) Öyküsünde şöyle anlatır: Bir kaplan doğanın padişahıdır. Tüm tabiata o hükmeder ve her gün et yer. Gururundan ve kibrinden de yanına kimse yaklaşamaz. Ancak büyük şehirde yaşamak isteği ile büyük tabiatından göç eder. Ama büyük şehir zannettiği gibi olmaz. Çünkü kaplan kafese konulup evcilleştirilmiştir. Doğasındaki çimleri özler hale gelmiştir.

3.2.1.2. Sembolik Şehir

Tamir, bazen şehri kadın sembolüne benzeterek kullanır. Bu sembolle kullanılan şehir imgesi kötülükten ve kabahatlerden uzaklaştırılır. Şehir, olgun bir kadın yüzü ile sembolleşir. Bu sembolle birlikte “kadın dudakları kırmızı üzüm, çiçek kokusu¹¹¹” kullanır.

Şehrin temiz, masum olarak kurulması; namuslu, temiz bir kadına benzetilir. Tamir namuslu kadın ile temiz şehir arasında farklılık bulamaz. Bununla ilgili olarak "Racülün Min Dimeşk" (Şam'dan Bir Adam) öyküsünde kahramanı; kayıp, yalnız, ezilen bir genç yolda yürürken masum bir kızın ona tebessüm ettiğini görür. Onu görünce kendini hasrette hisseder ve der ki; “Temiz kız, bu tebessüm bana layık değil. Eğer yavaş yavaş yürürsen ben de şehrimin temizliğiyle sana gelebilirim.¹¹²”

3.2.1.3. Eski Şehirler

Tamir'in eserlerinde eski şehirler, büyük şehirlere göre daha güvenlidir. Çünkü kıyılarında surlar vardır. Surlar, şehri düşmanlardan ve tehlikelerden korur. Ama yeni şehirlere düşmanlar saldırabilir. Zarar verebilirler, Eski şehir, yapmacıklıktan uzak, masum ve güzel anılara sahiptir. Yeni şehir ise yapay ve korunaksızdır. Şehir kavramını iyisi ve kötüsü ile Şam şehrinde sembolleştirir. Şam güvenli ama düşmanlar tarafından yeniliğine uğratılmış bir şehirdir.

¹¹¹ Zekeriya Tamir, Akbele El-Yaumu Es-Sabe (Yedinci Gün Geldi), Dimeşkü El-Hraik Kitabı, s.40

¹¹² Zekeriya Tamir, Racülün Min Dimeşk (Şamdan Bir Adam) Öyküsü, s.76

Tamir'in kahramanları sürekli şehirden mutluluk bekler; Ama büyük şehrin içinde kasvet, kötülük ve acımasızlık hiç eksik olmaz. Tamir de şehrini çok sever ama büyük şehirde bu sevgisine karşılık bulamaz. Bu yüzden şehirdeki güzelliklerin ışığı da söner. Tamir'in Kahramanları eski şehirde de güveni ve huzuru bulamaz. O yüzden yeni bir şehir ararlar bu yeni şehir ise rüya şehirdir.

3.2.1.4. Rüya Şehri

Tamir'in kahramanları modern dünyada yozlaşan ve bir kötülük yuvası haline gelen şehirleri dizeletmek isterler. İnsanlığı öldüren tüm fabrikaları yıkacak ve insanın alet gibi kullanılmasını engelleyecek tüm kötülüğü silmeyecek bir sistem hayal ederler. Şehrin tüm kötülüklerden kurtulabilmesi için kahramanlar kendi şehirlerini kendi ayaklarıyla ezip yeni şehir inşa etmek isterler. Kahramanlar o hayallerini resim ederek onun içinde yolculuk yaparlar. El-Ugnyetü Ez-Zerka (mavi şarkı) öyküsünün kahramanı bu durum şöyle anlatır:

Büyük bir şehri köyle değiştireceğim. O zaman şehrin her yeri yeşillik ve kır bahçesi gibi olacak. Mutluluğun kapıları buradan sonsuzluğa geçecek. Her gün bütün köy halkı bu kır bahçesinde toplanıp kardeş gibi şarkılar türküler söyleyecek ve hayat mutlulukla dolu olacaktır ¹¹³

Romantik rüyalar ve düşlerin tek başına şehri değiştirmek gibi bir kudreti yoktur. Görülen rüyaların, kurulan düşlerin gerçek olabilmesi için çaba gerekir. Tamir'in El-Bahrı öyküsünde kahraman bu durum şöyle belirtir;

"Ben rüya şehri arıyorum ama onu bir türlü onu bulamadım. Ve rüya şehri aramaktan artık yoruldum. O yüzden aramaktan vazgeçtim. Ama büyük şehirleri gezip gördükten sonra anladım ki benim küçük kentim zaten rüya gibiydi."

¹¹³ Zekeriya Tamir, "El-Ugnyetü Ez-Zerka" (Mavi şarkı), s.14

3.2.2.Sokak

Sokak, doğu edebiyatı için en kuvvetli imgelerden biridir. Necip Mahfuz'un Midak Sokağı romanı tüm doğu dünyasının portresi olarak sunulur. Fakat Tamir Sokağı darlığı ve karanlıklılıy yönü ile kısıtlayıcı yönü ile ele alınır.

3.2.3.Bodrum (Zemin) Katlar

Zemin katlar Tamir'in gözündede anne rahmi ve mağara olarak tasvir edilir. Dışarıda gezen karakterler tekrar bodrumlarına mağaralarına geri dönerler. Aslında zemin katlar ve bodrumlar yaşam şartları açısından çok elverişli yerler değildir. Tamir'in El- Bedevî (Bedevî) öyküsünde bodrumları ve zemin katları yoksulluğun göstergesi olarak kullanılır. Çünkü yaşam şartları ekmek, sigara vs.. gibi temel yaşam gereçleri kabul edilebilecek şartların eksikliğini de gösterir. Zemin katlarda ve bodrumlarda bulunan küçük pencereler de hürriyetin ve özgürlüğün sembolüdür. Bu pencerelerin küçüklüğü umudun azlığının da göstergesidir.

3.2.4.Kahvehaneler

Doğu dünyasında kahvehanelerin özel bir yeri vardır. Orta sınıfın çokça vakit geçirdiği, sosyal ve siyasal düşüncelerini ifade ettikleri yegâne yer olarak telakki edebileceğimiz yerlerden en önemlisi kahvehanelerdir. Tamir'in öykülerinde kahvehanelerde tasvir edilen insanlar orta ve alt sınıftan kişilerdir. Bu bağlamda kahvehaneler sürekli yaşam şartlarından şikâyet edilen bir yer olarak telakki edilebilir. El Ugniyet-ül Ez-Zarka'l Haşine¹¹⁴ (Mavi, Üzgün Bir Şarkı) öyküsünde Tamir, Kahvehaneleri oldukça ayrıntılı bir biçimde anlatır. Öyküde kahvehanelenin müdavimleri: işsizler, fabrikada çalışanlar, çiftçiler ve esnaflardır. Bu karakterler ağır, tembel ve sürekli şikâyet eden tiplerdir. Fakat bu tipler genellikle hayatın

¹¹⁴ Zekeriya Tamir, "El Ugniyet-ül Ez-Zarka'l Haşine" s. 9

akışına etki etmeyen ve kendi yaşamları üzerinde dahi değiştirme kabiliyetine sahip olmayan bireylerdir.

3.3.5.Cezaevleri

Cezaevi ya da zindan, insanı şahsiyeti ve fiziksel özellikleri bakımından insanı yutan bir anafordur. Cezaevinde en kıymetli insan dahi, en aşağılık hayvana dönüşebilecek kadar etkili bir fiziksel mekân etkisine maruz kalabilir. El Bustan (Bostan) öyküsünde denizi arayan karakterlerin denize ulaşamaması dünyanın bir zindan olarak algılandığının göstergesidir. Bu bağlamda her yönüyle özgürlüğü kısıtlanmış bireyler vardır.

3.3. KİŞİLER DÜNYASI

3.3.1. Kadın

Kadın karakterler, Tamir'in öykülerinin omurgasını oluşturacak biçimde çok kullanılır. Fakat bu kullanım karakterlerin psikolojik yapısını derinlemesine işleyen bir kullanım değildir. Kadınlar daha çok fiziksel ve cinsel özellikleri ile anlatılırlar. Örneğin Ez-Zinci (Zenci Adam), Eş-Şenferî ve Haki-ül El-Benefsec (Menekşe Tarlası) öykülerinde kadın karakterler daha çok bir şehvet malzemesi olarak tasvir edilir. Kadınlar zeki ve düşünceli olsalar dahi bu durum erkekler için çok fazla değer ifade etmez. Kadın karakterler erkeklerin gözünde “erkeği mutlu edebildikleri kadar” değerlidirler. Fakat bu yansıtma biçimi tüm öykülerde ortak bir karakteristik değildir. Racül-ün Min Dimeşk, (Şam'da Bir Adam) ve El-Hiraf (Koyunlar) öykülerinde kadın karakterlerin psikolojik derinliklerine de yer verilir.

El Hiraf (Koyunlar) öyküsünün kadın kahramanı Ayşe İbnet-ül Abdullah El-Halebî¹¹⁵ kadınların bazen zekâları ve güçleri ile var olurken bazen de kadın bedeninin hayata benzetilerek tüketildiğini ifade eder.

¹¹⁵ Zekeriya Tamir, El-Hiraf (Koyunlar) s. 110

Zekeriya Tamir'in eserlerinde kadın; genç, güzel, masum, siyah uzun saçlı, zayıf ve savunmasız olarak yansıtılır. Kadınlar bir erkekle olan ilişkinin sıcaklığına birine güven duyabilme duygusuna örf ve adet adı altında yapılan baskılardan dolayı hasret kalmıştır. Hatta okuyan, aydın olma yolunda ilerleyen kadınlara peçesini çıkardığı için onlara ölümü layık görenler vardır. Kadına halk ortamında siyaset, düşünce ve özgürlük gibi hiç bir hak tanınmamaktadır. Kadına biçilen tek rol kadınlık görevini yerine getirmek ve eşine itaatkâr olmaktır. Tamir'in El Kabu adlı öyküsünde bu durum şöyle açıklar: "Semiha suçsuz, masum ve tüm gerçekliğiyle beni seviyor. Oysa ben sadece onun bedenine sahip olmak istiyorum ama biliyorum ki birini namusumda nikah altına alacaksın ya da namus lekelediği için öleceksin."¹¹⁶ Tamir'in öykülerindeki kahramanlar genellikle sıradan, basit kızlarla değil kendi hayallerinde yarattıkları kızları bulup sevmek isterler. Henüz böyle bir kızı bulan yok ama buna dair halen ümit eden kahramanları vardır. Tamir'in "Eragif El- Yebes (Kuru Ekmek) adlı öyküsünde şöyle demektir; Kadın kahraman olan Leyla'ya daha yakın olmak için erkek kahraman Abbas benliğini hava içinde eritmek ister.çünkü Leyla havayı her teneffüs ettiğinde onu bütün hücrelerine kadar işlemek ister.¹¹⁷

Tamir'in öykülerine göre kadın tabiatın güzel bir parçadır.

Yine "Ongarity" adlı kadın kahramanlar şöyle anlatılır; Semiha ve Fatma'nın güzelliği bir kadındı. Onun gülüşü ise yeşil bir bahçedir. Semiha'nın melek gibi iki tane kanadı var. Bazen bir serçe gibi çırpınıyor.¹¹⁸

3.3.1.1. Anne Tipi

Tamir'in edebî eserlerinde anne tipi; Fedakâr kadını feda eden, evlatlarını yönlendiren, terbiye eden, savunan, baba baskısından koruyan duygusal bir semboldür. Ancak bazen anneler evlatlarını tüm koruma isteklerine rağmen anlamazlar. Bu durum kuşak çatışmasıyla açıklanabilir. Örneğin" Eraculu Ez-Zinci"(Zenci Adam) öyküsünde; Anne, çocuğun kendisiyle konuştuğunu görünce

¹¹⁶ Zekeriya Tamir, El-Kabu (Bodrum),s.29

¹¹⁷ Zekeriya Tamir, Er-Rağifü El-Yebes, s.79

¹¹⁸ Zekeriya Tamir, Ongariti, Eski Kaynak, s.90

onu delilikle itham eder. Oysa çocuk sesli düşünerek hayatıyla ilgili doğru kararlar vermeye çalışmaktadır.

Tamir'in anne kahramanlarında yeni nesli anlamak için anlayış ve düşünce yoktur. Anneler daha gelenekler tipler olarak çizilir. Çocuklar genellikle annelerine itibar ederler. Bu yüzden istediklerini yapmakta korkak davranırlar. Bazı anneler ise çocuklarına duydukları güvensizlikten dolayı onları kontrol ederler ve bu davranış evlatlarına iyi örnek teşkil ederken özgürlükleri kısıtlamış çocuk kahramanların oluşmasına da neden olur.

Bu durumu El-A'da –El Abna (Düşman-Oğlanlar) öyküsünde anlatır; Çocuk annesine sorar: "Gözlerimden, kulaklarımdan ve dilimden ne fayda var". Anne bu soruyu duyunca korkar ürkek bir şekilde "Gözlerin sorumluluklara, yöneticilere saygıyla bakman için, kulakların resmi emirleri ve siyaset hutbelerini dinlemek için dilin ise sadece yemek yemek için var" der¹¹⁹

Annenin korkması çocukların gelecek yaşamında yanlış yolları benimsemesine ve zulmedenlerin zulmüne sessiz kalmalarına sebep oluyordu. Tamir çocuklarına öğüt veren, kötülüklerle karşı uyarın anneleri öykülerine konu edindir.

Bu durum onlar baskı ve otoriterlik altında yetişen kadın tipler erkekler için genellikle bir değer ifade etmez. Kadın ve anne cinsel bir obje olarak algılanır. "Kurunful Lil İsmant El-Muta'b" öyküsünde genellikle şöyle anlatılır: Bütün erkekler kadın kokusu ile şehvete kapılıp kadından istediğini aldıktan sonra onlardan iğrenerek uzaklaşıyorlar. Allah'ın huzurunda masummuşçasına ibadetlerini yapmaya devam ederler.¹²⁰

Annelerinin kızlara öğüt vermesi, çocuklarına doğru yolu göstermeye çalışırken onları sıkıştırması evlatları bıktırır. Hatta bazıları annelerinin ölmesini dahi isteyecek konuma gelirler. Tamir'in " El-Bedevi" (bedevi) öyküsünde; semira'nın

¹¹⁹ Zekeriya Tamir, EL-Ada' El-Ebna' (Düşmanlar-Oğlanlar), En-Numur, s.10–11

¹²⁰ Zekeriya Tamir, Kurunful lil İsmant El-Muta'b, s.105

annesi Semira'ya hizmetçi gibi davranır. Bu yüzden Semira annesini sevmez; Ancak mecbur olduğu için seviyormuş gibi görünür.¹²¹

Bazı anneler çocuklarının isteklerini yerine getirebilmek için kötü yola düşerler. Çünkü Tamir'in öykülerinde babalık rolü saklanmıştır veya baba tipi ilgisiz tipler olarak çizilir.

Örneğin; İbtisim ye vechehe el-Mutab(onun yorgun yüzüne tebbesüm et) ve " El-ibtiseme" (Tabessüm)Bu duruma örnek öykülerdir. Zekeriya Tamir saf şefakatli anne portresini beğenmiyor. Bununla ilgili olarak "Recülün Min Dimeşk " (Şam'dan bir adam) adlı öyküsünde şöyle der: Maddi durumları kötü olan bir anne, oğluna sürekli iş bulabildin mi diye soruyordu. Her gün sokakta boş boş gezen oğlu sürekli iş aradığını ama bir türlü bulamadığını söyler ve annesinin şefkatli kollarına sığır.

Tamir'in eserlerinde anneler çocuklarını yaşadıkları soruna göre yetiştiriyorlar. Bununla ilgili olarak "Enebelim " adlı öyküsünde şunları anlatır; anne hastanede yaralı olan oğlunu arar. Ama çocuğunu kokusunu bile hissedemediği için onu bulamaz. Çünkü anne yaşadığı zorluklardan dolayı hissiyatını dahi kaybetmiş durumdadır. Tamir eserlerinin genelinde annenin geleneklere, kötü çocukları, kötü kocaya ve cahilliğine kurban oluşunu aktarmıştır. Anne köklü bir çınar ağacı gibiyken yaşanan zorluklar karşısında annelik sembolü zayıflar ve bu durum çocukları karakterlerinin oluşmasına yanlışlıklara sebebiyet verir.

3.3.1.2.Eş Tipi

Tamir, sevgisizlik ve anlaşmazlıklar üzerine kurulan evliliklerde yaşanan sorunları ele almıştır. Onun eserlerinde yansıtılan birçok evlilikte kadın kendini şehvet ve çocuk doğurmak için kullanılan bir araç olarak hisseder. Eşler de aynı şekilde kadını tüketici; kendini üretici olarak görmektedir. Hatta erkek tipi toplumda kadının hürriyetini kısıtlayan, baskıyı araç olarak kullanan bireyler olarak yansıtılır. Yazar bu durumu "Mevtü Eş- Şa'ri El- Esved" (Siyah Saç Ölmesi) adlı öyküsünde şöyle anlatır:

¹²¹ Zekeriya Tamir, El-Bedevi, s. 213–223

"Fatma ailesi tarafından zorla evlendirilmiş bir genç kızdır Fatma'nın kocası ona : "Ben erkeğim, sen kadınsın sen bana itaat etmek ve benim hizmetçiliğimi yapmak için yaratıldın der."

Fatma, "Ben sana itaat ediyorum ve her istediğini yapıyorum: Kocası Fatma'ya tokat atıp kızarak ben konuşurken sen susacaksın der". Fatma canın yanmasına rağmen daha fazla dayak yeme korkusundan susar ve tebessüm eder.

Es – Sicn (Cezaevi)¹²² adlı başka bir öyküsünde aynı durum şöyle anlatılır: Leme kocasını kaybetmiş feryat figan ağlamış gece olup yatağına yattıktan sonra ise kendine engel olamayıp gülümsemeye başlamıştır. Çünkü kocasının zincirlerinden sıkıştırmalarından kurtulmuştur. Ancak toplumun baskıları hala devam etmektedir. Bu yüzden komşularının yanında sanki üzülüyormuşçasına ağıtlar yakar. Çoğu kadının çocuklarından başka onları kocalarına bağlayan bir değeri yoktur. Bu yüzden kocalarının ölülerinde dahi kendilerini üzölmüşçesine rol yapma yükümlölüğünde hissederler.

Tamir'in eserlerinde zorluklarla mücadele edilen farklı evlilik tipleri de bulunur. Örneğin Seyerhalü Ed-duhan (Duman Gidecek) öyküsünde şöyle anlatır; Semira fakir kocası Ahmet'le açıkta kalmıştır. Ama Ahmet'le Semira birbirlerini çok severek evlendiğı için bütün zorluklara rağmen kanat etmeyi ve mutlu olmayı başarabilmişlerdir.

3.3.1.3. Sevgili Tipi

Tamir'nin kahramanları sevgi ve aşk konusunda biraz tutuk ve içe kapanıktır. Kadınlar erkeklere göre daha masum ve vefalı bir şekilde sever. Erkekler ise daha çok şehvetleri için kadınlara bağlanırlar. Es-Sayif (Yaz) öyküsünde: İtaf, Macid adlı delikanlıyı çok sevmiştir. Sevgisinin karşısında kendini Macid'e verir. Ama Macid istediğini elde ettikten sonra İtaf'tan uzaklaşmıştır. Kız buna dayanamaz ve Macid'e "Sen bana söz vermiştin hani evlenecektik" diye feryatlarda bulunurken delikanlı bunu hiç önemsemeden gider. Bu durum Tamir'in öykülerindeki erkek kahramanların

¹²² Zekeriya Tamir, Es-Sicin (Cezaevi), s.8, Ayrıca İmra' Vahide (Yalnız Kadın), Dimaşk (Şam), s.243

sevgiden daha çok beden ilişkilerine itibar ettiklerini gösterir. Genellikle ilişki başlarında beğeni ve sevgi gösterileriyle şehvetlerini tatmin etmeye çalışırlar. İstediklerini elde ettikten sonra ise onlara karşı sevgileri biter.

Dr. Nadiya Host: Zekeriya Tamer'in öykü dünyasını şu şekilde açıklıyor: "Onun öykülerinde sevmek bir çeşit hürriyettir. Ancak sevme ve seçme hakkı sadece erkeklere verilmiş gibidir. Kadın genelde bağlanan taraf olurken erkek sadece şehveti için mücadele etmeyi yeğlemektedir."¹²³

3.3.1.4. Hayat Kadınlarının Tipi

Tamir'in öykülerinde hayat kadınları hayatın gerekli bir parçasıdır. Çünkü bunalan ve değişiklik isteyen erkekler para karşılığında onlara sığınır ve onlardan medet umarlar. Kadınlar ise eşitsizlikten ve zengin-fakir anlayışı yüzünden bu yola itilirler.¹²⁴

Ancak hayat kadınları da sığınacak, güvenecek bir liman bulurlarsa yaptıkları tüm kötülüklerden vazgeçebilirler. Bu onların seçimi değil genellikle şartların dayatması ile ortaya çıkan bir kaderdir. "Rahilün ile El-Bahr" (Denizin Göçmesi) öyküsünde: Leyla para karşılığında kendini Hasan'a vermiştir."Hasan'ın niçin bu işi yapıyorsun?" Sorusuna Leyla: Hayat için sevmek yetmiyor. Çünkü sevmek ekmek değildir" diye cevap verir. Bu söz üzerine Hasan içten içe Leyla'yı sevmeye başlar. Bunu hisseden Leyla da hayat kadınlığını bırakacağına ve bir daha asla o yola dönmeyeceğine söz vermesi üzerine Leyla ile Hasan evlenir. Ancak Hasan'ın affettiği Leyla'yı toplum affetmez. Evlendikten sonra da Leyla'yı sıkıştırmaya devam ederler. Leyla buna dayanamadığı için eski işine geri döner. Hasan ise başka şehirlere göç ederek acısından kurtulmaya çalışır.¹²⁵

Gerçekte birçok hayat kadını sosyal hayatın kurbanı olur ve kimse tarafından savunulmaz; ancak Tamir eserlerinde tüm kadınları savunan bir portre çizmektedir. Buna rağmen o da tüketici bir kadın değil, kendi ütopyasında yarattığı

¹²³ Dr. Nediye Host, El-Mevkif Dergisi, Zekeriya Tamir'in Öykülerinde Gerçekçilik 1978

¹²⁴ Halit El-Kaşitini, Es-Sakita El-Mutemeride (İsyancı Yosma), Arap Birliği Yayınları, 1980, s.50

¹²⁵ Zekeriya Tamir, Rahilün ile El-Bahr (Denizin Göçmesi), s.315

kadına ulaşmak istemiştir. Çünkü ona göre kadının toplumsal zulmün üstünde olan, saygı gören ve itibar edilen birisi olmalıdır.

3.3.2.Tamir'in Eserlerinde Baskıcı Eril Tipler

Tamir, eserlerinde toplumcu gerçekçi bir tavır geliştirdiği için otoriteyi baskı ve zulmün kaynağı olarak görür. Bu zulmü yansıtırken asker, polis, baba, soylu gibi karakterleri kullanır.

3.3.2.1.Babalık İktidarı

Geleneksel toplumlarda baba motifi saygının ve bilgeliğin ifadesi olduğu kadar korkunun ve baskının da ifadesidir. Tamir'in öykülerinde baba motifi genellikle korku kaynağı olarak görülür. Özgürlük ve bağımsızlık isteyen genç karakterler aile bağlarına pek değer vermezler. Özellikle baba karakterinden korkarlar. Örneğin Selc-ün Âhir-ü El-Leyl (Gecenin Sonu Kardır) Es-Sakr (Doğan) öykülerini kahramanı ölen babasından korkar. Çünkü hayalindeki baba profili, çocuklarına bağırıp kızan, onların hürriyetlerini kısıtlayan dışarıda baskı altında yaşarken kendi evi içinde ailesine baskı uygulayan bir bireydir. Tamir'e göre babanın evin içinde baskı uygulamasının nedeni sosyal hayatta kendisinin de sistem tarafından baskı görüyor olmasıdır.

Doğu toplumlarında ata erkil aile yapısı etkili olduğu için Tamir'in romanında baba, güç ve iktidar sembolüdür:

Zekeriya Tamir eserlerinde babalık rolünü sert, tutucu ve zulmeden olarak yansıtmıştır. Selcün Ahiru El-leyil (Gecenin Sonu Kor)¹²⁶ öyküsünde şunları anlatır:

Yusuf, hayatını babasız geçirmeyi diliyordu. Hatta baba olmak bile istemiyordu ama yapılan baskılarla erken yaşta zorla evlendirildi. Ancak o çocuklarına babası gibi zulmeden bir baba olmayacaktı. Yusuf'un babası ona ve kız kardeşine çok sert davranıyor, hatta Yusuf'tan sevdiğine kaçan kız kardeşini öldürmesini istiyordu.

¹²⁶ Zekeriya Tamir, Erdun Salbe Sağira, Dimaşk (Şam), s.129–135

Yusuf buna kesinlikle karşı olmasına rağmen, babasından gelen emirlere ve dedelerinden kalan örf ve adetlere itaat etmek zorunda kalmıştır.

3.3.2.2. Polis ve Askerler

Demokratik ülkelerde sistemin silahlı gücü olan polisler ve askerler o ülkenin halkını korumakla görevlidir. Fakat Ortadoğu'daki bazı otoriter rejimlerde ordunun ve polis kuvvetlerinin görevi kendi halkını korumaktan ziyade belirli sermaye, güç ve yönetim odaklarına hizmet etmektir. Bu durum ülkelerin halklarının orduya ve polise karşı olumsuz tutumlar geliştirmesine sebep olur. Zira ordu halkın ordusu değil diktatörlerin veya büyük sermaye gruplarının ordusudur. Tamir totaliter rejimlere karşı olduğundan onun öykülerindeki asker ve polis tipleri de genellikle olumsuz bir biçimde çizilir. Örneğin Tamir'in El-Ceneral Yemtahinu Ceyşahu (General Ordusunu Sınıyor) adlı ironik makalesinde bir generalin halkına nasıl zulmetmesi gerektiğini askerlerine öğrettiği görülür. Bu eğitime göre şehre giren bir asker önce erkekleri öldürmeli sonra kadınları köle etmeli ve en sonunda da çocukları katledip şehri yakmalıdır. Bu ironiden Tamir'in askerlere karşı olumsuz bakışının sebepleri kolayca anlaşılabilir. Nitekim Suriye'de yaşanan güncel olaylarda ordunun halkla mücadelesi de bu ironinin hedefini açıklar.

Polis tipleri de yine askerler gibi halkın sosyal hayatını kısıtlayan, onların özgürlüklerini engelleyen ve onlara baskı yapan kişiler olarak çizilir. Polis, yönetimle halk arasındaki çekişmede sürekli yönetimin tarafını tutar. Yönetim onu ekonomik ve sosyal olarak desteklediğinden polisler keyfi, gaddar ve insafsızca halka eziyet eden tiplerdir. En-Nehir (Nehir) öyküsünde ölüleri dahi cezalandırmak için mezarlarından çıkaran polis karakterler vardır. Bazı tarihî şahsiyetler dahi otoriter sistem tarafından tekrar yargılanmak üzere mezarlarından çıkarılırlar. Bu işleme alet olan ise yine polis karakterlerdir. Genel olarak polis yönetimden aldığı emirleri sorgusuz sualsiz yerine getirir. El-lezi Ahraka Es-Sufun (Gemileri Yakan) adlı öyküde Tarık Bin Ziyad Mezarından çıkarılıp polisler tarafından sorguya çekilir. Suçu gemileri yakıp ordu malını israf etmektir. Oysaki Tarık Bin Ziyad'ın bu taktiği İslam medeniyetinin Avrupa'ya yerleşmesi için dâhice bir stratejidir. Tamir bu öyküdeki ironik yaklaşımı ile bürokrasinin dar görüşlülüğünü eleştirir.

3.3.2.3.Din Adamları

Tamir'in eserlerinde din adamı karakterleri oldukça fazla yer kaplar. Bunun sebebi halkın gözünde din adamlarının ağırbaşlı, bilge ve özgüven sahibi kişiler olmasıdır. Bu yüzden anne-babalar çocuklarına idol olarak din adamlarını seçer. Bu durum Tamir'in din adamlarının fiziksel görünüşlerini anlatırken uyguladığı tasvir metodunu da etkiler. Tamir din adamlarını tasvir ederken uzun beyaz sakallı ve ağırbaşlı- vakar sahibi kişiler olarak anlatır.

Tamir, modern bir öykücü olarak kahramanlarını sadece iyi veya kötü yönleri ile betimlemez. Bu yüzden din adamı karakterlerini kullanırken toplumun aksayan yönlerini de bu karakterler üzerinden ironik bir biçimde anlatır. Örneğin El-Hirâf (Koyunlar) adlı öyküsünde halkın çok güvendiği ve inandığı bir din adamı olan Şeyh Muhammed manevi bir lider olarak telakki edilir. Fakat halk üzerindeki bu büyük etkisini baskıcı yönetimle birlikte hareket ederek kötüye kullanır. Bu sayede halkın özgürlüklerini kısıtlanmasına neden olmuştur. Tüm Ortadoğu'da görülebilen halkın inançlarının kullanılarak otoriter yönetimlerin baskı kurması problemi Tamir'in öykülerinde de gözlemlenir.

3.3.3. Tamir'in Eserlerinde Tarihî Karakterler

Tamir eserlerinde tarihî karakterleri kullanırken onları güncel dünyaya getirip modernize eder. Bu geçmişe duyulan özlemin yanında, bugünün dünyasının çeşitli yönlerden geçmişten daha kötü olduğunu göstermek için kullanılan bir tekniktir. Tamir bu tekniği çift yönlü bir biçimde kullanır. Geçmişteki olumsuz tarihî karakterleri ders almak ve bugün geçmişte yapılan hataları tekrarlamamak için kullanırken olumlu tipleri de bir hedef ve ülkü olarak belirler.

3.3.3.1. Olumlu Tarihî Karakterler

Tamir, öykülerinde kullandığı tarihî şahsiyetlerin bugünün yaşamı ile karşılaştırır. Tarık Bin Ziyad, Ömer Hayyam, Süleyman El-Halebî ve Yusuf El Azma

gibi tarihî şahsiyetleri anlatırken bugünün dünyasında yaşasalardı kahraman yerine hain olarak değerlendirileceklerini ifade eder. Bu tiplerin kahramanlıklarının dayandığı kültürel ve sosyal değerlerin bugünün dünyasında aşınmış olması onları çağdaş yaşam içerisinde hain ve devlet düşmanı gibi değerlendirilmelerine sebep olur. Bu çağdaş yaşam içerisindeki bürokrasinin temel aldığı değerlerin dürüstlük, kahramanlık, savaşıklık gibi değerler olmaktan ziyade menfaat üzerine bina edildiğinin göstergesidir.

3.3.3.2. Olumsuz Tarihî Karakterler

Tamir'in eserleri belirli değerler üzerine oturduğundan iyi-kötü, zengin-fakir, yenilik-gelenek gibi çatışmalar üzerine kuruludur. Bu bağlamda Tamir'in özgürlükçü fakat kendi değerlerinden ödün vermeyen karakterleri idealize ettiği sezilir. Onun eserlerindeki olumsuz tipler genellikle halka baskı yapan yöneticiler, kendi kaynağından kopmuş zenginler, menfaat için cana kıyan katiller, hayvanlara eziyet edip onları eğittiğini söyleyen insanlar vb. olarak belirlenir.

Tarihî karakterler içinde bu duruma örnek olarak gösterilebilecek tip Cengiz Han'dır. Cengiz Han başlangıçta çok zor şartlarda yetişmesine rağmen hükümdar olduktan sonra zalimleşen bir tip olarak anlatılır. Tamir'in eserlerinde genel olarak kullandığı şekilde iktidar ve güç insanları zalimleştirir, düşüncesi Cengiz Han'ın şahsında anlatılmıştır.

3.3.4. Aydın Tipi

19. yüzyıldan sonra aydın şahsiyetler toplumlarda daha çok ön plana çıktı. Bu yüzden öykülerde de aydın tipler daha çok görülmeye başlandı. Aydın şahsiyetlerin gündeme gelmesi, bireylerin kendilerine vermiş oldukları değerlerin artmasıyla başlar. Avrupa'daki bireyselleşme sırasında bunun farkına varan yazarlar öykü ve romanlarında şahsiyetleri olduğundan daha iyi gösterme çabasına girmiştir¹²⁷. Öykü

¹²⁷ Alan Rob Girye, Yeni Romana Doğru, Çev. Mustafa İbrahim, El-Maaref Evi, Mısır, s. 34–35

kahramanları zamanla insanların gözünde daha bağımsız oldular. Önceden öykü kahramanları olayı takip ederken, günümüzde olaylar şahsiyetleri takip eder oldu¹²⁸.

Tamir'in kahramanları en etkili kullandığı öyküleri "Sahilü El-cevadu" (Beyaz At Kışnedi) ve "Rabi ü ti Er-Ramed" (Külde Bir İlkbahar) adlı öyküleridir. Tamir, bu öyküleri yazmış olmasına rağmen karakterleri öykülerinde gizli tutmaya çalışmıştır. Ama Arap halkının; yönetimdeki insanlar karşısında çekmiş olduğu sıkıntılar, bunalımlar gözle görülecek biçimde öyküdeki kahramanlarla sembolleştirmiştir. Birnandi Fortr: Öykü okuyanla, birlikte anlam kazanır. Çünkü öyküyü okuyan kişi öykünün içinde kendini bulmak ister¹²⁹. Tamir, bir öykü karakterlerini etkili olabilmesi için karakterin kişiliğinde dış boyut, iç boyut ve toplumsal boyutun kaynaştırılması gerektiğini belirtir. Tamir, öykü kahramanlarının psikolojilerinin yönetim baskısı yüzünden çok zedelendiğini ve halka yol gösterebilmek için öykülerinde sağlam şahsiyetlere yer verdiğini dile getirmiştir. Sağlam şahsiyetlerin bulunduğu öyküler: Er-Rad (Gök Gürültüsü) En-Numur fi Elyum El- Asir (10. Günde Kaplanlar) olarak sıralanabilir.

Tamir'e sorulan "Öykü kahramanlarınızı nereden buluyorsunuz?" sorusunu Tamir şöyle cevaplar: "Benim için öykü dünyasıyla gerçek dünyanın bir farkı yok. Ve ben, beni ikna edebilen öyküleri seçiyorum. Beni gerçek dünyaya, sert toprağa insanları kandan ve etten, olan dünyaya çağıran öyküleri seviyorum¹³⁰.

Tamir öykülerinde, şahsiyetten bir bina yapmak ister. Örneğin; "El- Ferisar" (Av), Mugamarati El-Ahira (Son Macera) İbedüllah (Allah'ın Kulları), El kabu (Bodrum) İgtiyal (Ansızın), Elfunduk (Otel) öyküleri karakterler üzerine bina edilmiştir.

Tamir, öykülerinde en çok aydın karakterlere önem vermiştir. Çünkü kendi düşünce ve özgürlüklerini aydın karakterler üzerinden halka iletmıştır. Örneğin El-Zahra (Çiçek) öyküsünün¹³¹ kahramanı burjuva tabakasından olmasına rağmen hiçbir zaman kendisini zengin kesim arasında hissetmemiştir. Yapılan kötülükleri,

¹²⁸ Dr.Mahmud Es-Samra,Edebi Eleştirmekte,El-Mutehide Evi,1974 yılında,s.25

¹²⁹ Birnandi Fortr, Hikayenin Gerçekçiliği Hakkında, s.107

¹³⁰ Zekeriya Tamir, Hikâyenin Gerçekçiliği Hakkında, s.107

¹³¹ Zekeriya Tamir, Ez-Zahra, En-Numuru Fil-Yavmu'l-Aşir, s.29

sahtelikleri, bencillikleri ve hürriyet kısıtlamalarını doğrulukla anlatmıştır. Buna karşın bazı eleştirmenler Tamir'i eleştirmiştir. Onun bu tavrının topluma hizmet etmediğini söyleyip burjuvanın görevinin halkı yönlendirmek olduğunu belirtmişlerdir.

Nebil Süleyman ve Ali Yasin: El-İdiyolojiye Fi El-Edeb (Edebiyat'ın İdeolojisi) adlı kitaplarında, Muhammet Kamil El-Hatip: Es-Sahmu ve Ed-Da'ire (Ok ve Daire) adlı eserinde ve Riyad İsmet: Es-Sevtü ve Es-Sade (Ses ve Yankı) adlı eserlerinde Tamir'i ve eserleri hakkındaki eleştirel yargılarını belirtmişlerdir.

Zekeriya Tamir, öykülerinde tek bir kahraman üzerinden tüm topluma hitap eder. Öykülerindeki şahsiyetlerinin hepsi de toplum ile tartışma halindedir. Örneğin; Sahilü El- Cevadu El-Abisad, Er Rud (Gök Sesi) öykülerinde sürekli toplumsal, siyasi, iktisadî zulümler dile getirilmiştir. Zulüm gören insanların istediği 3 şey vardır: "Ekmek, Sevgi ve Hürriyet"

Tamir, bu kavramların savunucusu olarak aydın tipleri kullanır. Aydınlar bu üç kavramla arasında sıkışmışlığın ıstırabını yaşar. Bu çatışmalar toplumsal yapıyı da etkiler. Örneğin bireylerin sevgi ve aşk duyguları otoriter yönetimlerce kısıtlandığında aşkın şehvete ve kontrolsüz cinselliğe evirildiği söylenebilir, yasaklar kişileri yozlaşmış ilişkilere sevk eder.

Örneğin; Er-Racülü Ez-Zenci (Zenci Adam) öyküsünde kahramanların özgürlüklerinin kısıtlanmasından dolayı erkekler kadınları tamamen ruhsuz, emirlerini gerçekleştiren bir alet olarak görürler. Kadınlar ise erkekleri bir kaç saatliğine dahi olsa sığınacak liman olarak görür. Bu yüzden yaşanan ilişkiler bireylere acı verir. Tamir'in öykülerinde baskı ve zulüm karşısında insanlar basit birer direnişçi konumundadır. Kahramanlar tüm zulümler karşısında susmayı tercih ederler. Bu onlar için bir direnme biçimidir. Örneğin Sahil El-Cevadi El-Abiyad öyküsüdür.¹³² Yapılan tüm zulümlerin karşısında yazarlar sürekli sessiz kalmaya çalışırlar. Es-Selcü Ahirü El-Leyil, iş hayatını reddeder. Er Racülü Ez-Zinci (Zenci Adam) evliliği reddeder. Es-Sakir (Doğan) ve Salilü El-Cevadi El-Abiya (Beyaz At Kışnedi) baskıcı yönetim anlayışını reddederler. Et-Teseub (Esnemek) ve Rahilün

¹³² Sahil El-Cevadi El-Abiyad, s.35

İlel- Bahr (Denize Gitmek) farklı sosyal gelenek anlayışlarını reddederler. Mevtü'ş-Şiirü'l- Esved (Siyah Şiir Ölmez) ve El-Bustan (Bostan), Er- Raye'tü's-Sevde (Siyah Bayrak), El- Hiraf (Koyunlar) eşitsizliğin zulmünü reddederler.

Tamir'in öykülerinde bireylere gerçek karşısında üç seçenek sunulmaktadır. Bireyler ya doğrudan gerçekle çatışıp mağlup olacak, ya hiç direnmeden yenilgiyi kabul edecek ya da uysal biri olup toplumun istediğini yapıp ona göre yaşayacaktır. Üç seçeneğin de bu kadar olumsuz olmasının sebebi, devlet yönetiminin aşırı baskıcı otoriterliğidir. Tamir'e göre bireyler yönetimin baskısı karşısında çaresizce durumlarını kabul etmek zorunda kalır. "Birey kurban, toplum cellâttır" Birey ne kadar çabalarsa çabalasın kesinlikle toplum kazanır. Çünkü baskı ve güç onlarda daha fazladır.

3.3.5. Halk Tipi

Tamir, eserlerinde halkı yansıtırken daha çok Şam çevresindeki insanlardan yararlanır. Halk kendi arasında oluşturduğu ekonomik ve sosyal sınıf farklılıklarını kullanmak isteyen menfaat odakları ile sıradan halkın mücadelesini yansıtır biçimde öykülerde yansıtılır. Karakterlerin üst sınıftan geldiğini göstermek için isimleri (soy isimleri) vurgulanır. Örneğin: Ebu Hasan, Ömer Assadi, Abdullah El- Halebî, Mustafa Es-Semi...

Suriye toplumunun gelenek ve modernizm arasındaki mücadelesi Tamir'in öykülerinde gözlemlenebilir. Bu çekişmede halk, geleneğin yanındayken aydınlar yeniliğin peşindedir. Bu nedenle halk yeniliğin karşısında duramaz. Yenileşme bir zorunluluk olarak halkın karşısına çıkar. Geleneklerini yaşatmaya çalışan ve yenilik karşısında direnen halk, Er-Rayet-ül Es-Sevde (Siyah Bayrak) Mevtü'ş-Şiirü'l- Esved (Siyah Şiirin Ölümü) öykülerinde; vahşi, yabani ve zalim olarak tasvir edilebilir.

3.4.Zekeriya Tamir'in Eserlerinde Dil ve Üslup

Tamir, modern Arap dilinde öykü türünde verilmiş belki de en önemli eserlerin yazarıdır. Onun dili ve üslubu geleneksel Arap dili ile modern dil yapısını bütünleştiren bir özellik taşır. Genellikle halkın içinden olayları anlatmayı seçtiği için üslubunda yapaylık görülmez. Halkın yaşamı gibi dili de doğaldır. Bu nedenle Tamir'in öykülerinin dili de geleneksel halk yaşamı gibi doğal ve pürüzsüzdür.

Arap dilinin tüm özelliklerini Tamir'in öykülerinde görmek mümkündür. Bu açıdan Tamir'in öykülerindeki dil özellikleri de en az içerik kadar incelemeye değer bir alan oluşturur.

Tamir'in üslubundaki en dikkat çekici nokta ironi ve sembolizmdir. Sosyal adaletsizlik, haksızlık, zulüm gibi konuları eserlerinin ana eksenine alan Tamir için ironi ve sembolizm vazgeçilmez bir tekniktir. Toplumsal-gerçekçi diyebileceğimiz bir yapıda yazan Tamir, ironi, pastiş, parodi gibi tekniklerle geleneksel Arap edebiyatının metinlerini dönüştürerek kendi öykülerinin yapısı içinde değerlendirir.

Öyküyü şiirselleştirme gibi bir girişimle yoğun bir sembolizm öykülerde göze çarpar. Bu sembolizm, otoriter Arap yönetimleri karşısında alay ve mücadele gibi iki kavramın sonucu olarak ortaya çıkar. Tamir, öykü karakterlerini birer sembol olarak kullanır. Bu semboller geleneksel yapıdan bağımsız olmadığından sembollerin çözülmesi çok da zor değildir. Doğu sembolizminin tüm özellikleri Tamir'in öykülerinde gözlemlenebilir. Masalsı, gizemli, toplumcu-eleştirel bir çizgi Tamir'in eserlerinin ana üslup özelliklerini oluşturur.

Zekeriya Tamir'in edebî makaleleri öyküsel ve bireysel makaleler olmak üzere ikiye ayrılır. Onun yazıları yapmacıktan uzak doğal ve akıcıdır. Onun yazıları kişiliği üzerinde ve hayatında izler bırakan çöküntülere yer vermektedir. Yine onun yazıları olağanüstü parlaklığıyla üstün zekâsıyla ve komedi ve hicvinin şıklığıyla ve geçmiş toplumsal adetleri, sakat alışkanlıkları ve insanlığa zarar veren kısır siyasi çekişmeleri eleştirmesindeki dokundurmasıyla ön plana çıkar.

Zekeriya Tamir, yazılarında hükümetlerle, yöneticilerle ve ezilen insanlarla alay edenlerle alay etmiştir.

Burada mutlaka belirtmemiz gerekir ki, Tamir, Londra’da çıkan el-Kudsü’l-Arabî adlı gazetede yazmaya devam eder. Arap otoritelerine hakaret ederek doğru bir yöntem üzere devam etmeyen kültürel, edebî ve eleştirel çalışmalar ile kınayıcı faaliyetlerde bulunmaktan kaçınmaz. Aynı zamanda o, insan varlığının mahiyetini sorgulamaktan da geri durmaz. Bütün bunlar güzel kıssa üslubu ile karşımıza çıkıyor. Ancak bunu yadırgamıyoruz. Çünkü o şöyle diyor:

“Öz olarak ben kolay kolay kaybolmayacak kısa kıssa aşığı bir insanım. Bu sevda benim damarlarımda kök salmış bulunmaktadır.”¹³³

Yazmayı meslek olarak seçme nedeni hakkında şunları söylemektedir:

“İlk aşamada kendimi içimden gelen sese kulak vererek yazmaya verdim. Kendimi derinliği olmayan bir kuyuya düşmüş gibi hissediyordum. İşte o an kelimeler beni kurtarıyordu... Bu aşamada bana, tek bir kelime gökyüzü ve yeryüzü bulunan, insanları ve zindanları olan ve ‘hayır!’ diye haykıran öfkeli bağırırları yankılanan zengin bir evren olarak görünüyordu. Bana göre yazma, yaşamdaki en önemli şey ve benim varlığımı anlamlı kılan tek unsurdur. Her geçen gün bunun önemi benim için artıyordu.”¹³⁴

Kısa öyküler alanını özel olarak seçmesi hakkında ise şunları söylemektedir:

“Benim kısa öyküler alanını seçmemin nedeni, bu alanın ifade zenginliği ve sanat unsurları bakımından zengin olmasıdır. Yazarına meydan okuyan bir alan... Ayrıca yazarın asaletine, yeteneklerine, içinde bulunduğu toplumun ve insanların samimiyetine delil olarak sunabileceği geniş bir alan sunması...”¹³⁵

Yazarın öykücülük hayatı Mecelletü’l-âdâb’da başlamıştır. Burada birçok hikâyeler yayınlamıştır. 50’li yılların sonu ile 60’lı yılların başlarında makbul sayılmayan üslubuna yönelik birçok eleştiri almıştır. Çünkü Tamir, o dönemde hâkim olan geleneksel öykücülüğün unsurlarını kırmıştı. Bunları aşip deneyime yönelmişti. Eleştirmenler onun öykülerinde öykü olarak isimlendirilemeyecek bir şeyler buluyorlardı.

¹³³ Zekeriya Tamir, Mecelletü’l-Mevkîfî’l-Edebî 10, 1984, s.107.

¹³⁴ A.g.e., s.107.

¹³⁵ A.g.e., s.107.

Ama Zekeriya Tamir öykülerini yayınlamaktan geri durmadı. Yeni edebiyat anlayışına yönelik muhalif görüşlere aldırmadı. El-Ma'rife, El-Mevkifu'l-edebî, Şi'r, Hilâl, Hıvar, Nukkâd, es-Sekâfetu's-Sûriyye, Aklam, el-Aklâmu'l-Bağdâdiyye, ed-Devhâ, Tedâmun vb. birçok edebiyat ve kültürel dergide yazılarına devam etti.

Zekeriya Tamir'in edebiyat anlayışı nerede olursa olsun insana yönelik zulmün kaldırılmasına çağırın özellikleri ile diğerlerinden ayrılır. Bu nedenle onun çalışmaları Fransızcaya, İtalyancaya, İspanyolcaya, Almancaya ve Rusçaya tercüme edilmiştir. Rusçaya tercüme edilen çalışmaları "Es-Samt ve'l-mevt "Susma ve Ölüm" başlığı ile Suriyeli edebiyatçılardan seçmeler arasında yayınlanmıştır. Bu yayın 1977 yılında Moskova'da Edebî Yayınlar Yayınevi tarafından neşredilmiştir. Bu çalışma, Moskova'da 50.000 adet basılmıştır. "Küçükler için Güneş" öyküsü toplumsal eşitliğe davet ettiği için tercüme edilmiştir. "Şark Düğünü" ise toplumsal adetleri ve eski değerleri eleştirdiği için tercüme edilmiştir.

Öykü yazarlığı tecrübesi hakkında Zekeriya Tamir şunları söylemektedir:

*"Ben yazdığım zaman eleştirmenlerin görüşlerine itibar etmedim. Eğer daha işin başında onların görüşlerini dikkate alsaydım, yazmayı terk eder ya da başka edebiyatçıların kötü bir kopyası olurdu. Fakat ben, kıssa yazmadan önce iyi yaşadığımı, Arapça kıssaların çoğuna vakıf olduğumu, ulaşabildiğim evrensel kıssaları bildiğimi hayal eder sonra okuduklarım arasında göremediğim bir sesi var etmek için yazmaya koyulurum."*¹³⁶

Zekeriya Tamir'in edebî kişiliğinin ortaya çıkmasında yukarıdaki cümleleri belirleyici olmuştur. Onun üslûbu ve eserlerinin oluşum süreci hakkında bir yargıya varabilmek için kendi sözlerinden hareket etmek yararlı olacaktır.

¹³⁶ Muhiddin Subhi (Spiker), Zekeriya Tamir ile görüşme, El-Ma'rife dergisi, 1972, s. 115

3.5. Sonuç

Bu tez modern Arap öykücülüğünün en önemli öykücülerinden biri olarak telakki edebileceğimiz Zekeriya Tamir'in hayatını, eserlerini ve edebî hususiyetlerini ortaya çıkarabilmek ve Türkiye'de bu yazarı az da olsa tanıtılabilmek için yazılmıştır. Özellikle tezin sonuna eklediğimiz ve daha önce çevrilmemiş olan öykülerin alana katkı sunacağı kanaatindeyiz.

Tamir modern Arap dünyasında gücünü halktan almayan yönetimlerin halkı ezişi Tamir'in öykülerinin omurgasını oluşturur. Gelenek-yenilik çatışması, din, iktidar, aile ilişkileri gibi hemen hemen tüm sosyal konular Tamir'in eserlerinde incelenebilir.

Tamir ilk öykü kitabını 1930'da Sahil-ül Cavad-ül Abiyad adıyla; İkinci kitabını ise Rabi-ün Fi Er-Ramed (İlkbahar Külde) adıyla 1963'te yayınladı. 1960'tan sonra eski ve yeni tip yazdığı öykülerinde insanların ekmek, hürriyet ve modern yaşam için verdikleri mücadele ön plana çıkar.

Üslup olarak sert-eleştirel bir tutum benimseyen Tamir'in kısa öykülerinde dahi destansı bir hava sezilir.

Ezilmiş ve hürriyeti kısıtlanmış bireylerin sözcülüğünü yapması Tamir'in yazarlığını besleyen ana kaynaktır. Köksüz bir modernleşmeye de karşı olan Tamir evrensel çizgiyi yakalayabilmiş bir öykücü olarak telakki edilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Zekeriya Tamir'in Öykülerinden Örnekler

4.1. Rical (Adamlar)¹³⁷

Abdulhamit el-mur eğer evden izinsiz çıkarsa eşi Nebile'den boşanmaya yemin etti.

Nebile, kocası yemin ettikten sonra her gün evinden dışarı çıkmaya başladı. Abdülhamit kızdı her gün sokağa çıkarsa eşinden boşanmaya yemin etti. Nebile her gün sokağa çıkmaya başladı, peçesiz sokağa çıkarsa eşinden boşanmaya yemin etti. Nebile peçeyi çıkararak, peçesiz sokağa çıktı ve yeri silmek için peçeyi paspas yaptı. Abdülhamit kızdı ve başka erkekle konuşursa onu boşamaya yemin etti. Öğle vakti bir gün eve döndü. Eşi yatakta başkası ile konuşuyordu. Abdülhamit çok kızdı ve eşini tehdit etti. Konuştuğu erkekten hamile kalırsa onu boşayacaktı.

Nebile güldü ve ona şöyle dedi: “Yağlı yemekten karnım hava (gaz) dolu ve gazı çıkarmak gerek” dedi. Bu sözü söyledikten üç ay sonra Nebile bir kız doğurdu. Abdülhamit kızdı ve eğer bir daha kız doğurursa ondan boşanmaya yemin etti. Abdülhamit, Nebile'nin yaptığı yemeğin içine tuz koymadığından dolayı, birkaç hafta sonra ondan boşandı.

4.2. Es-Sa'rr (Öç)¹³⁸

Bir grup çocuk okul bahçesinde toplandılar. Yeni aldığı oyuncaklar ile heyecanla oynuyorlardı.

— Ben Tarzan'ım

—Ben de Avatar'ım

—Ben zenginim,

—Ben atom bombasını icat ettim.

¹³⁷ En-Numuru Fı El-Yaumi El-Aşir Grubu, İkinci Nusha, Temmuz, 1981, s7

¹³⁸ A.G.E.s7

—Ben polisim.

—Ben de uçak icat ettim.

Çocuklar uçak icat edene saldırmaya başladılar. Ona vuruyorlar, tekmeliyorlar ve yüzüne tokat atıyorlardı.

O da yardım çağırıyordu.

4.3. Barnemec İzaai (Televizyon Programı) ¹³⁹

Genç ve televizyon spikeri arasındaki konuşma.

Spiker: Kardeşim adın ne?

Genç: Abdullah El-Halebî.

Spiker: Evli misin?

Genç: Bekârim.

Spiker: Ne iş yapıyorsunuz?

Genç: İşsizim.

Spiker: Neden çalışmıyorsunuz? Siz çalışmayı sevmiyor musunuz yoksa iş mi bulamıyorsunuz?

Genç: Zengin değilim, çalışmayı da seviyorum fakat yıllardır iş arıyorum.

Spiker: Hayallerinizi gerçekleştirmek istiyor musunuz?

Genç: Hayır, Sadece ölmek istiyorum.

¹³⁹ A.g.e., s. 10

Spiker: Ey değerli dinleyenlerim! Abdullah El-Halebî iyi bir insandır. Dikkat edin bu insan kendini öldürmek istiyor. Kendine ceza vermek istiyor. Çünkü ülkesinin gelişimine katkısının olmadığını düşünüyor.

4.4. Ulu El-Amr (Emir Verenler)¹⁴⁰

Polisin biri nehrin suruna yaslandı.

Sonra kaba bir ses ile bağırdı: Ey nehir!

Nehir: Bana Çağırın kim?

Polis: Sana çağırın benim.

Nehir: Sen kimsin?

Polis: Ben polisim.

Sonra nehir titredi ve polis konuşmasına devam etti.

Polis: Eğer sen kovulmak ve sürgün olmak istemiyorsan siyaset işlerine karışma ve hiçbir şeyi zimmetine geçirme.

Nehir: Bu vatan benim de vatanım.

Polis: Cazaevine gitmek ister misin? Diyerek sert bir şekilde uyardı.

Sonra nehir polisin bütün isteklerini itaat etti.

4.5. En-Numuru Fil-Yevmi'l-Aşir (Onuncu Günde Kaplanlar)¹⁴¹

Doğa kaplanı bir kafese kapatılmıştı. Fakat doğayı özliyordu. Kaplan çok kızgındı. Adamlar kızgın kaplanın bulunduğu kafesin etrafında toplanmış ve meraklı gözlerle kaplana bakıyorlardı. Adamlardan biri emir verir şekilde sakince konuşmaya başladı.

¹⁴⁰ A.g.e., s. 13

¹⁴¹ A.g.e., s. 54-58

Adam:

— Benim mesleğimi öğrenmek isterseniz ben antrenörüm ve size biraz öğüt vermek istiyorum. Birinci hedefiniz rakibinizin midelerini sürekli aklınızda tutun. Bunu yapmak çok zordur. Şimdi şu kaplana bakın. Bu kaplanın yabani, güçlü, kibirli ve hürriyetine düşkün bir havası var. Fakat o değişecek uysal, yumuşak huylara sahip ve itaat eden bir çocuk gibi olacak. Siz şu an dikkat edin aç iken ya da tok iken ne yapacak dikkat edin ve öğrenin.

Orada bulunan adamlar ve öğrenciler bizde antrenör olacağız dediler. Antrenör tebessüm etti ve kaplana dönerek onunla alay etmeye başladı.

Antrenör: Kıymetli misafirimiz nasılsınız, durumunuz nasıl oldu?

Kaplan: Yemek vakti oldu, haydi yemeğimi getir.

Antrenör: Bana emir mi veriyorsun? Sen benim tutsağımın. Ne kadar komik bir kaplansın! Burada bir tek ben emir veririm.

Kaplan: Bana kimse emir veremez. Çünkü kaplanlar kimseden emir almazlar.

Antrenör: Şu an da sen kaplan değilsin. Sen ancak doğada kaplansın. Sen kafeste olduğun sürece benim emrimdesin ve istediğimi yapacaksın.

Kaplan: Ben kimsenin kölesi değilim.

Antrenör: Sen benim kölemsin ve bana itaat etmek zorundasın. Çünkü senin karnını ben doyuruyorum.

Kaplan: Senin yemeğini istemiyorum.

Antrenör: Sen nasıl istersen. İstemiyorsan seni zorlamayacağım.

Sonra oradakilere döndü ve sözüne devam etti.

Antrenör: Göreceksiniz nasıl da değişecek. Çünkü yüksek olan gurur, aç mideyi doyurmuyor.

Sonra kaplan çok acıkmıştı. Doğayı ve av arkadaşlarını hatırladı. Av peşinde koştuğu günleri çok özliyordu.

İkinci gün kaplanın etrafında dolaşmaya başladılar.

Antrenör kaplana dönerek konuşmaya başladı.

Antrenör: Acıkmadın mı? Kesinlikle azap ve acı çekiyorsun. Ben acıktım de sana et vereceğim.

Kaplan sessiz kaldı.

Antrenör: Hey sana söylüyorum. Dediğimi yap, salaklık yapma. Açlığını itiraf et seni hemen doyuracağım.

Kaplan: Ben açım.

Sonra antrenör gülererek öğrencilere döndü ve sözüne şöyle devam etti.

Antrenör: O da sonun da ağıma düştü. Ağımdan kurtulamayacak.

Antrenör yanındakilere emir verdi, kaplana et vermelerini söyledi. Böylece kaplan çok et kazandı.

Üçüncü gün antrenör kaplanın yanına geldi.

Antrenör: Eğer yemek istiyorsan söylediklerimin hepsini yapacaksın.

Kaplan: Sana itaat etmeyeceğim.

Antrenör: Acele etme, senden isteğim çok basit. Şu anda sen kafeste hareket ediyorsun. Sana dur dediğim zaman duracaksın.

Kaplan kendi kendine konuşarak bu çok basit bir istek at gözlükleri ile bakmaya gerek yoktur.

Antrenör sert bir şekilde bağırmaya başladı.

Antrenör: Dur!

Sonra kaplan hemen durdu.

Antrenör: Aferin sana.

Kaplan mutlu oldu ve karnını iyice doyurdu.

Kaplan yemeğini yerken antrenör de öğrencilerle konuşmasını devam ediyordu.

Antrenör: Birkaç gün sonra kâğıt gibi bir kaplan olacak.

Dördüncü gün.

Kaplan antrenöre döndü.

Kaplan: Ben açtım. Benden durmamı iste.

Antrenör buna çok sevindi ve öğrencilere dönerek.

Antrenör: O artık emir almayı sevmeye başladı.

Antrenör kaplana döndü.

Antrenör: Eğer kedi sesi taklit edersen sana yemek vereceğim yoksa sana yemek vermeyeceğim.

Kaplan çok kızdı ve kızmasını kimseye göstermeden şöyle dedi.

Kaplan: Eğer kedi sesi taklit edersem bana yemek vereceksin.

Kaplan kedi sesini taklit etti. Fakat antrenör kızarak başarısız olduğunu söyledi.

Kaplan yine kedi sesini taklit etti. Fakat antrenör kızarak ve hor görerek sözlerine devam etti.

Antrenör: Sus sus hala başarısız ve beceriksizsin. Bu gün kedi sesine alışman için seni aç bırakacağım. Yarın sana test yapacağım. Eğer başarılı olursan sana yemek vereceğim, eğer başarısız olursan sana yemek vermeyeceğim.

Antrenör yavaş adımlarla kafesten uzaklaştı, öğrencileri gülerek antrenörü takip ettiler.

Kaplan doğaya bağırdı. Fakat cevap yoktu.

Beşinci gün antrenör kaplanın yanına geldi.

Antrenör: Hadi başarılı bir kedi sesi taklit edersen sana büyük bir parça et vereceğim.

Kaplan başarılı bir kedi taklidi yaptı ve büyük bir alkış alarak antrenörünü çok mutlu etti.

Antrenör: Çok iyi sen Şubat ayına kadar kedi gibi miyavlırsın.

Daha sonra kaplan büyük bir parça et aldı.

Altıncı gün antrenör kaplana yaklaşmaya başlayınca kaplan kedi gibi miyavlamaya başladı.

Ama antrenör yüzünü ekşitti.

Kaplan: Baksana ben kedi gibi miyavladım.

Antrenör: Eşek gibi anır.

Kaplan sinirlendi.

Kaplan: Bütün hayvanlar benden korkuyorlar. Benden eşeğimi taklit etmemi istiyorsun? Ölürüm ama istediğini yapmam.

Antrenör kafesten hiçbir şey söylemeden uzaklaştı.

Yedinci gün antrenör kafesin yanına geldi.

Antrenör: Yemek ister misin?

Kaplan: Evet. Yemek istiyorum.

Kaplan gözlerini kapadı ve doğayı hatırlamaya çalıştı. Fakat hiçbir şey hatırlamadı. Gözlerini kapadı ve anırdı.

Antrenör: Senin anırman iyi değil ama sana karşı şefkatli olacağım ve sana et parçası vereceğim.

Sekizinci gün antrenör kaplana yaklaştı.

Antrenör: Sana nutuk atacağım ve bittikten sonra sevinçle alkışlayacağım.

Kaplan: Bende seni alkışlayacağım.

Sonra antrenör nutuk atmaya başladı.

Antrenör: Ey vatandaşlar...! Bizim görüşlerimiz çok uygundur. Görüşlerimizi açıkladık. Bizim görüşlerimiz kesin ve çok açık, değişmeyecek. Bu bizim zaferimiz olacak.

Kaplan: Senin dediklerini anlamadım.

Antrenör: Sözlerime sevinmelisin ve alkışlamalısın.

Kaplan: Beni affet, ben cahilim. Bundan sonra sözlerini iyi dinleyeceğim ve seni alkışlayacağım.

Sonra da kaplan alkışladı.

Antrenör: Münafıklık ve münafıkları sevmiyorum. Sen ceza alacaksın ve bugün yemekten mahrum olacaksın.

Dokuzuncu günü antrenör geldi. Elinde çimen vardı. Çimenlerin kaplana atılmasını istedi. Kaplanın önüne çimenler atıldı.

Antrenör: Çimenleri ye.

Kaplan: Ben ot yemem. Ben et yiyenlerdenim.

Antrenör: Bundan sonra ot yiyeceksin.

Sonra kaplan çok açıldı ve otu yemeğe mecbur kaldı. Otu yemeye çalıştı fakat tadı hoş değildi ve kaplan tiksiniyordu. Yemeği bıraktı. Daha sonra açlığı dayanılmaz boyuta ulaştıncaya otu yedi.

Onuncu günü antrenör, öğrenciler, kaplan ve kafes saklandı. Sonra kaplan insan oldu; kafes de şehir oldu.

4.6. En-Nihaye (Son)¹⁴²

Öğretmen ve öğrenciler arasındaki konuşma...

Öğretmen: Bir yılda dört mevsim vardır. Bunları sayar mısınız?

Öğrenciler: Sonbahar diye bağırdılar.

Öğretmen: Sonbahar da yapraklar sararır, toprak sürülür ve yağmur yüklü bulutlar gelir. Sonbahar geldi ağacın yaprakları sarardı ve yere düştü. Ölü insanlar gibi...

Öğrenciler: Kış diye bağırdılar.

Öğretmen: Kış geldi yağmur ve kar yağdı. Toprak hepsini içine aldı tıpkı ölen insanlar gibi...

Öğrenciler: İlkbahar diye bağırdı.

Öğretmen: İlkbahar geldi her yer yemyeşil oldu. Ağaçlar yeşil bir örtü giydi ve çiçek açtı.

Öğrenciler: Yaz diye bağırdı.

¹⁴² A.g.e. s.18

Öğretmen: Yaz hasat mevsimidir. Yaz geldi buğday başak oldu ve buğdaylar hasat edildi.

Mevsimler insanlar gibidir. İlbahar insanın çocukluk ve gençlik dönemini anımsatır. Yaz olgunluk dönemi gibidir. Sonbahar insanın yaşlandığı ve her şeyden elini çektiği andır. Kış mevsimi insanın ölümü gibidir.

4.7. Es-Sucunü El-Hauye (Boş Cezaevleri)¹⁴³

Genel müdür cezaevinde kralla buluştu. Genel müdür krala haber gönderdi. Cezaevleri suçlularla dolu ve yeni suçluları alamıyoruz. Yeni cezaevleri bina etmek istiyorum.

Kral: “Ne dedin? Yeni cezaevleri için çok para lazım bilmiyor musun? Ben parayı harcayamam, çünkü bu para halka yardım etmek için” dedi.

Genel müdür:

— Kralım...”

Sonra kral müdürün sözlerini kesti ve bağırarak devam etti.

— Sus

Cezaevi müdürü sustu ve bütün halk ne olacağını korkarak bekliyorlardı.

Kral:

— İyi bir kral halkının parasını boşa harcamamalıdır

ve müdüre dönerek başka soru sordu:

— Tutuklular her gün yemek yiyorlar mı?”

Müdür:

¹⁴³ A.g.e., s. 124

—Her gün bir sefer” dedi.

Kral:

—Onların yemeğinin parasını kim ödüyor?

—Tabi ki bu israftır, bu yanlışı düzeltmeliyiz

Dedi ve tutukluları idam etti. Cezaevleri boşaldı ve yeni tutuklular yerleştirildi.

4.8. Hine Yesker-ü El-Fukara’(Fakir İken Sarhoş Oluyorlar)¹⁴⁴

Kralın biri çok sıkılıyordu. Sonra fakir kıyafeti giydi. Şehrin sokaklarında dolaşmaya başladı. Fakir olan semtlere ulaştı. Orada sarhoş ve fakir bir adamla beraber dolaşan halkı topladı. Sarhoş adam kralın dikkatini çekti. Sarhoş adam eski ve yırtık elbise giyiyordu. Sağa sola gidip geliyordu. Sonra bağırarak:”Ben kralım. Kimin bir dileği varsa gerçekleştirmek istiyorsa bana gelsin. Dileklerini bana söylesin.”dedi. Sonra ona yaşlı bir adam yaklaştı ve elini karnının üzerine koyarak “açlıktan öleceğim, benim hiç param yok, ekmek almak için.”dedi.

Sonra sarhoş ayakkabısını çıkardı ve adama verdi. “Al... sana ayakkabımı verdim.” dedi. Halk güldü ve kral sarayına geri döndü.

Onun canının sıkıntısı geçti ve ferman çıkararak fakirlere içkiyi yasakladı.

4.9. Es-Sema-ül-Mefkude (Kayıp Gökyüzü)¹⁴⁵

Kuşlar önce ağaç dallarına oradan da sokağa yerleştiler. Sabah güneş doğduğunda ötmediler. Sadece birbirlerine şaşkınlıkla bakıyorlardı. Birbiri aralarında konuşmaya başladılar:

¹⁴⁴ A.g.e., s. 124-125

¹⁴⁵ A.g.e., s. 5

—Nerede uçacağız?

—Uçaklar gökyüzünü işgal etti.

—Sadece kafeslerde yaşayabiliriz.

—Kanatlarımızı kaybedeceğiz ve şarkı söylemesini unutacağız.

4.10. El-Bustan (Bostan)¹⁴⁶

Semiha, eskiden balıktı ve denizde yaşıyordu. Sonra bulutta su damlaları ile yer değiştirdi. Daha sonra güzel bir kadına dönüştü ve Süleyman ile tanıştı. Semiha ateş, hava, su, ışık ve müzik gibi ince bir dudağa sahipti. Süleyman odasındaki aynanın önünde bağırarak sevdiğini söylüyor ve şöyle diyordu:

—Ey beyler! Ağzı vatanımdır.

Süleyman ve Semiha her gün sokaklarda, binaların arasında ve ağaçların olduğu yerlerde dolaşıyorlardı. Semiha çocuk gözleri ve ince bir ses ile Süleyman'a sesleniyor:

—Ağaçların yapraklarına bak.

Süleyman:

—Orada ne var?

Semiha:

—Yapraklar neden titriyor.

Süleyman:

—Adı Semiha olan bir kızını sevdikleri için titriyorlar.

¹⁴⁶ Zekeriya Tamir, *Dimaşk-ül-Haraik Grubu*, Hamadan, 29.03.2009, Birinci Bsm. 1973, İkinci Bsm.1978,Üçüncü Bsm. 1994, s. 9–17

Semiha:

—Sonbahardan korktukları için yapraklar titriyorlar. Yalan söyleme.

Süleyman(gülerek):

—Senin elini tutsam ne olacak?

Semiha:

—Ne olacak?

Süleyman:

—Ağaçların yaprakları gibi titreyeceğim ve kuşlar gibi uçacağım.

Sonra Semiha onun elini tutmuştu.

Semiha:

—Uçan adam görmeyi seviyorum.

Süleyman parmakları ile Semiha'nın ellerini sıktı.

Süleyman:

—Ellerin masum ve sevimli kuş gibi.

Semiha:

—Elimi bırak, acıtıyorsun.

Süleyman:

Seni boğazlayacağım.

Semiha:

—Sus sus kasap gibi konuşuyorsun.

Süleyman:

—Ben mi susacağım. Bana kardeşlerin gibi saygı göstermelisin.

Semiha:

—Sen pişmanlıktan ağladıktan sonra konuşacağım.

Süleyman:

—Benimle oturup konuşabilirsin. Bilirsin ben mütevaziyim.

Semiha:

—Biliyorum. Ben de sadece senin alçakgönüllü davranmanı seviyorum.

Süleyman:

—Sadece benim alçakgönüllü olmamı mı seviyorsun? Senden intikam alacağım. Bizim yüz çocuğumuz olacak ve onlar bizimle kalacaklar. Annem güzel, babam mütevazı diye bağıracaklar.

Semiha:

—Dinle... Seni deli gibi sevmemi ister misin?

Süleyman:

—Hayır istemiyorum.

El ele tutmuşlar, susmuşlar ve mutlu bir şekilde yürümeye devam etmişlerdi. Bir mağazanın önünde durdular, geniş bir yatağa bakarak gülümsediler.

Semiha:

—Güzel bir yatak.

Süleyman:

—Benimle konuşma, seninle konuşmayacağım.

Semiha:

—Kim seninle konuşmak istedi ve senin elini öptü ki...

Süleyman:

—Seninle konuşmayacağım ve sana hiçbir şey söylemeyeceğim. Enli yatak sevmiyorum, bizim yatağımız dar olacak.

Sonra Semiha'nın elini sıktı ve güzel bir söz söyledi.

Süleyman:

—Ne kadar küçük yatak üzerinde iki sevgili yatarsa...

Semiha:

—Hadi yürü... Çirkin sözlerinden tövbe et...

Sonra sokakta yürümeye devam ettiler. Sonra şehirden ve insanlar uzaklaştılar. Bostana yaklaştıklarında...

Semiha:

—Dönelim mi?

Süleyman:

—Yoruldu mu?

Semiha:

—Daha yaşlanmadım. Dünyanın sonuna kadar yürüyebilirim.

Süleyman:

—O zaman dünyanın sonuna kadar yürüyeceğiz.

Sonra birlikte toprak yoldan yürüdüler ve yeşil bostana geldiler.

Semiha:

—Yeşil bostandan daha güzel bir şey yoktur.

Süleyman:

—Evlenelim ve bostanda yaşayalım.

Semiha:

—Oraya gül de dikeceğiz.

Süleyman:

—Oraya sebze ve meyve dikeceğiz. İşimi kaybetsem dahi buradan ayrılmayacağım.

Semiha:

—Çiftçi kıyafeti giyeceğim ve ayakkabısız dolaşacağım.

Süleyman:

—Çiftçi eşi olacaksın.

Onlar açık olan kapının önünde şaşırarak durdular. Bostanın ağaçlar ile kaplı bir görüntüsü vardı.

Süleyman:

—Hadi görelim.

Sonra bostana girdiler ve birlikte kimse olmadan yeşil dünyaya geçtiler. Semiha nefes aldı.

Semiha:

—Bu bostan ne kadar güzel. Çimen üzerinde yatmak istiyorum.

Süleyman:

—Gülümseyerek seni kim engelliyor?

Semiha:

—Elbisemin kirlenmesinden korkuyorum.

Süleyman:

—Sabunun fiyatı ucuzdur.

Semiha:

—Karşıma geçer misin?

Sonra Semiha çimen üzerine uzandı.

Süleyman:

—Ne yapıyorsun?

Semiha:

—Toprak gülümsüyor.

Süleyman:

—Gülümsüyor mu ya da ağlıyor mu?

Sonra Süleyman heyecanla Semiha'nın cevabını bekledi. O anda bir gürültü koptu. Süleyman arkasına dönüp baktı. Dört adam onlara doğru koşuyor ve birinin elinde sopası vardı. Semiha, Süleyman'ın yanına koştu ve korkudan yüzü sapsarı kesilmişti. Adamlar sert bir şekilde Süleyman ve Semiha'ya baktılar. Elinde sopa taşıyan adam sordu.

Adam:

—Ne yapıyorsunuz?

Süleyman:

—Yürüyorduk.

Adam:

—Yürüyorsunuz ya da namaz kılıyorsunuz? Peki, bu kim?

Süleyman:

—Nişanlım.

Adam:

—Memnun olduk. Sen yalan söylüyorsun nişanlın olsa buraya getirmezdin.

Adamlardan biri arkadaşına dönerek: Neden ona doğrudan ona ne istediğimizi söylemiyorsun?

Adam:

—Hepimiz genciz ve bu kızı buraya niçin getirdiğini biliyoruz. Sana yemin ederim sen hiçbir yer bulamadın ve bu kızı buraya getirdin.

Sonra Süleyman kızarak adama vurdu. Semiha'nın elinden tutarak bostanın kapısına doğru koştu. Adamın biri sopa ile Süleyman'ın kafasına vurdu, Süleyman bayılarak yere düştü. Süleyman ayıldığı zaman Semiha'nın üzerindeki kıyafetler yırtılmış ve Semiha nefes nefese kalmıştı. Gördüklerine inanamıyordu. Hemen gözlerini kapattı ve ölmek istiyordu. Bu arada hayvanlar su arıyordu. Güneş batmak ve gece olmak üzereydi.

4.11. El-Hubb (Sevmek)¹⁴⁷

Bir vatandaş polise söylüyor ki : “Ey polis bey ne kadar aramak istersen ara, benim eşim baskı makinesi değil, yıkılan siyaset magazini basmıyor ve gülmesi bir komplo değil ve o kesinlikle yönetime yönelik bir eleştiri değildir. Özellikle onu sevmeden önce ona düşüncesi ve yönetim hakkındaki fikrini sordum. Hemen cevap verdi; yönetimi çok fazla seviyor dedi. Sadece o zamanda, kalbime, bu yanık vatandaşı sevmek için izin verdi ve ilk defa öpüşünce mutluluktan titredim. Sanki yandaş bir gösteri içinde halk mücadelesi için yapılmış beraber sesleniyoruz ve alkışlıyoruz. Ey polis bey bizden daha fazla vatana vefa ister misin?

4.12. Eş-Şemsun li’s-Sigar (Çocuklar İçin Bir Güneş)¹⁴⁸

Yatakta yatan erkek kardeşime seslendim:

—Sen kurbağa gibisin

Bana dedi ki:

—Sen büyüdükten sonra hırsız olacaksın, ben de polis olacağım ve seni yakalayıp hapis edeceğim.

Ona dedim:

—Polisten korkmuyorum.

—Hırsız öyle konuşur, dedi.

Korkarak, ona

—Seni döverim, dedim.

¹⁴⁷ A.g.e., s. 67-70

¹⁴⁸ A.g.e., s. 185-191

Sonra bağırdı ve bağırmasına annem mutfaktan geldi. Anneme yanağının üzerine elini koyarak:

—Benim yüzüme vurdu.

—Yalancı! diye bağırdım.

Annem kızarak

—Susun! Dedi.

Annem elini omzuma koyarak:

—Buraya gel ve bizim için yoğurt almaya git, dedi.

—Kardeşimi gönder, dedim.

—O hasta görmüyor musun? Dedi.

—Ben de hastayım dedim.

Annem

—Maymun gibisin, dedi.

Ayağım ağrıyor dedim.

Annem söylediklerime inanmadı. Ben dışarı çıkmaya mecbur oldum. Bir elimde tabak, bir elimde ise para vardı.

Annem bana:

—Parayı kaybetme ve tabağı kırma, diye söyledi.

Dükkâna kadar yavaş yavaş yürüdüm. Dükkân sahibi dükkânın önünde oturuyordu. Şişman bir adamdı.

Ona dükkânda yoğurt var mı? Diye sordum.

Dükkân sahibi:

—İnek yoğurdu mu istersin, keçi yoğurdu mu? Dedi.

Dükkâncının sorusundan çok şaşırdım ve

—Bilmiyorum, dedim.

Dükkân sahibi:

—Annene sor ve hangisinden istediğini öğren ve gel, dedi.

Sonra eve geri döndüm ve anneme:

-Keçi yoğurdumu alayım, inek yoğurdu mu?, dedim.

Annem kızarak:

—İnek yoğurdu getir, dedi.

Dükkâna geri döndüm ve annem inek yoğurdu istiyor dedim.

Dükkân sahibi sadece keçi yoğurdu kaldı.

Eve tekrar döndüm ve sadece keçi yoğurdu vardır dedim.

Annem öfkelenerek

—Git ve keçi yoğurdu getir, dedi.

Dükkâna geri döndüm ve

—Annem keçi yoğurdu istiyor, dedim.

Dükkân sahibi benden para aldı ve paraları dikkatlice saydı. Sonra tabağı terazinin üzerine koydu, tabağın içerisine yoğurt koydu. Koyduğu yoğurdu bana uzattı ve bana dökmeden yavaş yavaş götür, dedi.

Ben de yavaş yavaş dikkatli adımlarla yürürken yoğurda bakıyordum. Yoluma saçları taranmış, beyaz tenli ve güzel kıyafetli bir çocuk çıktı.

Çocuk küçümseyerek bana şöyle dedi:

—Sen hizmetçi misin? Benim babamın arabası var senin babanın arabası yok.

Hiçbir şey söylemeden bana yaklaştı. Elinin içerisinde bir şeyler saklıydı. Eli kapalı bir şekilde bana uzattı ve şöyle dedi: Elimde ne var tahmin et bakalım.

Çocuğa çok kızıştım ama kızgınlığım geçtikten sonra: Bilmiyorum dedim.

Hadi bakalım tahmin et dedi.

Para var dedim.

—Hayır, tahmin edemedin dedi.

Sonra elini açtı ve ölü bir sinek vardı. Gururlanarak bunu ben avladım dedi.

Çocuk alaylı bir şekilde gülümseyerek elindeki sineği yoğurt tabağının içine attı. Sonra kaçtı. Ben de onu takip ettim. Elimdeki tabakla ona vurdum. Sonra yoğurt onun üzerine döküldü, tabakta yere düştü ve kırıldı. Sonra çocuk yere oturdu ve ağlamaya başladı. Çocuğun hali çok komikti. Sonra ben koşarak oradan uzaklaştım. Toprak duvara yaslandım. Fakat eve de dönemezdim. Annem beni döverdi ve kardeşim de benime alay eder diye eve gidemezdim. Sokakta kimsecikler yoktu. Ağlamaya başladım ve yoruldu. Yere oturdum ve ne yapacağımı düşündüm. Sonra yerde bir yüzük gördüm. Onu kıyafetimle silerek temizledim. Temizlediğim yüzük gümüştü. Benim yanımda siyah bir kedi miyavlayarak yanıma geldi.

—Kediye bana yanımdan git dedi.

Kedi miyavlayarak

—Ne istiyorsun dedi.

Korktum. Cesaretimi toplayarak yutkundum.

—Sen kimsin dedim.

—Ben canavarım ve yüzük hizmetçisiyim dedi.

—Sen kedi misin? Dedim.

—Ben kedi kılığına girmiş birisiyim. Sana bir şey yapmayacağım dedi.

Benden ne dilersen dile dedi.

-Ben de bir tabak yoğurt istiyorum, kırılan tabağımın yerine, yeni tabak istiyorum.

—İstediklerini sana geri vereceğim dedi.

Tabağı alınca mutlu oldum. Yoğurtla beraber eve döndüm. Mutlu ve güvenli bir yerde yani evimdeydim.

4.13. El-Bedevi (Bedevi)¹⁴⁹

Bedevi Yusuf'un işi olmadığı için, bir cenazeyi takip etmeye karar vermiş. Yusuf, sigarasını atmış ve insanların arasına girerek onlarla beraber tabutu taşımaya başlamış; onlarla kibarca yürümüş, ellerini omzunun üstüne koyup başını, aşağı eğerek yürüyormuş, o sırada ezan okunuyormuş ezanı dinlemiş. Ezan okuyanın sesi çok güzelmiş. Fakat ezan okuyan şişman, kısa boylu siyah sakallıymış tabut taşıyan iki adamın arasında yürüyormuş. İki adam da çiçek taşıyormuş, cenazede siyah giyen kadınlar da yakın bir mesafeden yürüyorlarmış. Mezarlık yakınmış, Yusuf mezarın yanında durmuş, toprağın kokusunu içine çekmiş. Adamlar tabutu yere bırakmış. Sonra mezar kazılmaya başlanmış.

— Bu arada kadının biri bağırması:

—Leyla! Leyla! Ben senin annenim.

¹⁴⁹ A.g.e. s. 193–235

—Yusuf hemen tabutun kapağını açmış ve tabuttaki kız annesine:

— merhaba anne!

Demiş. Kızın cesedi tabuttan çıkarılmış, benekli mor bir kumaşla sarılı olduğu halde ve yavaşça kabre indirilmiş. Kadınlar bağırarak ağıt yakmış Bu kız erken yaşta ölmüş daha dünya da hiç bir şey görmemiş. Sonra tabut mezara indirilmiş ve mezarın üzeri kapatılmış. Genç kız mezarda kaybolmuş. Yusuf yakışıklı bir gençti. Suçlarını taramış, kahverengi pantolon, beyaz gömlek giymiş ve sonra Yusuf tebessüm etmiş. Çünkü gömleğinin yakası kirliymiş. Bu genç kabrin kenarına oturmuş. Bağırarak ağıt yakarak yüzüne vurmuş. Sonra Yusuf oradaki adamlardan birinin o kızın nişanlısı olduğunu öğrenmiş. Yusuf, gözlerini kapatarak içinden şöyle geçirmiş. Bu kız hiç gelinlik giymemiş ve yakışıklı nişanlısı ile hiç kucaklaşmamış ve kimse ona "Ey Sevgilim" diye söylememiş, Yusuf gözlerini açarak kızın mezarına kendini atmak istemiş. Oradaki insanlar onu uzaklaştırmış ve ona teselli vermişler. Mezarı kirli bir mezar taşıyla kapatmışlar. Sonra üzerine toprak koymuşlar. O zaman kadınlar bağırarak ağlamaya başlamışlar. Erkekler ve kadınlar mendille gözlerini silmişler. Mezarlıktaki herkes üzgünmüş ve gürültü çıkarıyorlarmış. Sanki ölüm onu istemiş. Yusuf öyle hissediyormuş. Sonra herkes yavaş yavaş gitmiş ve Yusuf tek başına kalmış. Sonra Yusuf mezar kazan adamın yanına gitmiş ve adamlarla tokalaşmış. Sonra ona şöyle demiş. "Ölüm zordur" Yusuf hiç tebessüm etmemiş. Çünkü mezar kazan adam Yusuf'u ölünün akrabası zannetmiş. Sonra mezar kazan adam Yusuf'tan uzaklaşmış. Sonra Yusuf ölen kız ile ilişkisi var zannetmiş. Mezarlıktan hemen ayrılmış. Sonra ağaçlı ve güneşli bir sokakta yürümüş. Sonra şehrin merkezine gitmiş. Orada onu büyük bir gürültü beklemiş ve orada nereye gideceğini bilmeden yürümüş. Sonra bilmediği isimler öğrenmiş. İsimleri söylemeye başlamış bu böcek, davul vb. Sonra nehir kenarında durmuş ve oradaki varlıkları gözlerini kapatarak dinlemiş. Su sesini dinlemiş. Sonra yürümeye devam etmiş. Çünkü Yusuf'un işi yokmuş. Yusuf dünyadaki hiç bir şeyin gerçek olmadığını düşünmüş. Ne yaşamak ne de ölmek istiyormuş. Hiçbir şey yapmak istemiyormuş. Sadece güneş altında yatarak esnemek istemiş, yaşlanmaya ve ölmeye karar vermiş. Sonra çok yorulmuş ve evine geri dönmüş. Onun evi zemin katta ve sadece mutfağı varmış, evin de tahta deposu varmış, o da bina sahibine aitmiş. Evinin kapısının anahtarını takmış ve kapıyı açmış

sonra içeri girmiş ve kapıyı kapatmış, zamanı unutmuş ve bir süre sonra da uzaklaşmış ve kalabalık sokaklarda kaybolmuş. Sonra odasının merdivenlerinden aşağı inmiş. Odada üç pencere varmış bahçeyi gösteren, odanın ortasında tahta masa varmış, masanın üstünde küçük bir heykel varmış. Bu heykel bedevi içinmiş. Sonra Yusuf bu heykele üzgün bir şekilde bakmış. Müzik dinlemek istemiş. Sonradan demir yatağın üzerine yatmış. Sonra kırık beyaz tavana bakmış ve tavan kabir mermerine benziyormuş. Leyla'yı ölen kızı düşünmüş. Kız çok gençmiş. Kız şu anda tek başına mezarda kalıyor diye düşünmüş. Gök mavileşip, ağaçlar yenilenmiş, güneş doğmuş ve o tek başına kalmış. Sonra Yusuf kafasını yastığa koymuş. Sonra evini kabir gibi hissetmiş. Sonra bahçeden bir ses duymuş, sanki gündüz olmuş. Sonra pencereye yaklaşmış. Binanın sahibinin kızı Semira olduğunu görmüş. Çiçekleri kopardığını görmüş. Kız, çiçeklerden yaseminleri topluyormuş. Çiçek bahçesi pencereye yakınmış. Doymak bilmeyen bakışlarla ona bakmış. Omuzlarına dökülen siyah saçları, gözleri canlı, ayakları üzerine duruyormuş. Yasemini dalından koparmak için eğilmiş. Yusuf onun bacaklarının beyaz olduğunu görmüş. Yusuf bir sandalye getirmiş. Sonra onun üzerine çıkarak ona yaklaşmış, yavaşça Semira'yı çağırmış. Sonra Semira yasemin koparmaya devam etmiş. Yusuf çağırmaya devam etmiş. Semira! Semira!.....Semira! Ama kız cevap vermemiş. Semira onun çağırdığını bilmiş ama Yusuf'un ona ihanet ettiğini düşünmüş. Semira zemin kapının dışında kendine güvenen bir tavırla durmuş. Güneş ona çarpmış, onu çok genç göstermiş, Kızın yaşı on altından daha küçükmiş. Yusuf çok kızmış. Sanki kendini çamura batmış gibi hissediyormuş. Odanın içinde hızlı adımlarla bir oraya bir buraya yürümüş. Ama boğulacak gibi oluyor ve içinden bir şarkı söylüyormuş. Leyla'nın ölü bir kız olduğunu düşünmüş. Güneş sırtına vuruyormuş. Berrak mor rengi bir kumaşla sarılmış. Yeniden Semira ayağının üzerinde durmuş ve tekrar Yusuf Semira'nın bacaklarını görmüş. Yusuf ölü kızın yüzünü görmeyi özlemiş. Sonra Leyla'nın annesini hatırlamış. Hayır hayır Leyla'nın yüzünü göremeyecek. Geceyi çok kötü ve siyah kefen giymiş bir arkadaş gibi tahayyül etmiş. Semira çok kibirli görünüyormuş. O yüzden Yusuf daha çok sinirlenmiş. Bu şekilde beklerken ölü kızı tahayyül etmiş. Onu kabir içinde görür gibi olmuş. Kabrin içine hayalen girmiş ve elleriyle kumaşı kaldırmış. Çıplak bedenini görmüş. Kızın eti hem sıcak hem de soğukmuş. Kızın bedeni yumuşak ve ince inmiş. Ölü kızın yüzünden kumaşı kaldıracakken korkmuş

ve bağırmış, sonra korkudan alt dudağını ısırılmış. Sonra Semira pencereye yakınlaşmış ve Yusuf tebessüm etmiş ve ona:

—Yusuf ne istiyorsun? Mesajın cevabı nerede?

Demiş.

Mutfak penceresinden atmışım. Semira sonra pencereden uzaklaşmış. Sonra Samira birinci kata merdivenleri kullanarak çıkmış. Ardından Yusuf mutfağa girmiş. Çünkü duvarda çukur varmış. Semira bu çukurdan mesaj atıyormuş. Sonra Semira'nın mesajını bulmuş. Kâğıdı açarak okumuş. “Sevgilim Yusuf!” Yusuf bu hitabı okuyunca sevinçten ayaklarını yere vurmuş, Ayaklarını yere genellikle Semira vuruyormuş. Ayaklarını yere vurmak onunla konuşmak anlamına geliyormuş. Sonra Yusuf tekrar odaya dönmüş. Çünkü SEMİRA odaya gelecekmiş. Sonra Semira pencereye gelmiş ve yakınlaşmış. Mutfak çok karanlıkmiş ve kısık bir sesle konuşmuş. Yusuf neşeyle öksürmüş. Sonra Semira heyecanlı ve utanarak Yusuf'a sormuş.

—Mesajı okudun mu?

Yusuf cevap vermiş:

—Evet, okudum,

Demiş. Semira sormuş:

—Okuduysan cevap nerede?

Demiş. Yusuf cevap vermiş:

—Cevabı yazmadım.

Demiş. Semira:

—neden?

Yusuf:

—Çünkü ben seninle evleneceğim.

Semira gülmüş. Yusuf:

—Sana kapıyı açayım mı? demiş

Yusuf:

—Evliler aynı evde yaşarlar, demiş.

Semira:

—Eğer seninle olursam ne yapacaksın?

Yusuf:

—Seni öpeceğim.

Semira:

—Bir kere mi öpeceksin?

Yusuf:

—Kaç defa istiyorsun? demiş

Semira'nın gülüşü Yusuf'un yüreğini hoplatmış. Yusuf:

—Senin ailen zengindir, demiş.

Semira:

—Bu ayıp mı? Demiş.

Yusuf:

—Baban seni zengin biriyle evlendirir, fakir birisiyle evlendirmez, demiş.

Semira:

—Ne istersem yapacak mısın? Demiş.

Yusuf:

—Ne istiyorsun, demiş.

Semira:

—Sevgilimle evleneceğim, demiş.

Yusuf:

—Kimi seviyorsun? Demiş.

Semira:

—Sen biliyorsun, demiş.

Yusuf:

—Söyle... kimi seviyorsun? demiş

Semira:

—Adı Yusuf, Yusuf, fakir Yusuf,

Demiş. Semira:

—Fakirliği seviyorum, demiş

Yusuf:

—Fakirlik kötüdür. Aç kalacaksın.

Semira:

—Açlığı seviyorum.

Yusuf:

—Ben kötü ahlaklıyım, seni dövebilirim.

Semira:

—Beni dövebilirsin.

Yusuf:

—Benimle kaçar mısın?

Semira:

—Nereye?

Annesi Semira'yı çağırması, Semira hızlı bir şekilde limon ağacının yanına yürümüştü. Yeşil yaprakla oynuyor gibi görünmüştü. Samira'ya söylerken Yusuf Semira'nın annesini dinlemişti: Ne yapıyorsun? Diyormuştu.

Semira: Bitkileri sulayacağım. Semira'nın annesi: Şimdi bitki sulamayı bırak, eve gir ve misafir odasını düzelt. Bu gece bize misafir gelecek.

Yusuf odasına dönmüştü. Bir sigara yakmış. Sigaranın dumanını içine çekmişti. Aç olduğu için başı dönmüştü. Sonra mutfağa giderek peynir ve ekmek yemişti. İki bardak su içmişti. Tekrar sigara içmeye devam etmişti. Sonra sigarayı dudaklarında tutmuştu. Sigaranın dumanını içine çekmişti. Ciğerlerini dumanla doldurmuştu. Sanki kendini sarhoş gibi hissediyormuştu. Sonra neşeli bir şekilde yatağa uzanmıştı. Yatakta yatarken yarın işe gideceğini hatırlamıştı ve neşesi kaybolmuştu. Sonra fabrikanın aletlerinin seslerini beyninde hissetmişti. Aletlere yumuşak ve nazik bir şekilde dokunmuyormuştu. Sonra kabirdeki kızı hatırlamıştı. Bu kız kabirde tek başına, hiç peynir ve ekmek yemeyecek, eve geri dönmeyecek, kızgın bir babası ve annesi olmayacak. Sarhoş olmayacak, gözünde üzüntü görünmeyecek. Ağlamaktan hiçbir şey söylemiyordu. Onun bedeni çok soğuktu. Fabrika sahibine karşı cesaretli değildi. Fabrika sahibi yüzü sert, kurt gibi bir adamdı. Yusuf içinden "Onu sevmiyorum, onu sevmiyorum" diyordu. Fabrika sahibinin yüzü demir gibiydi. Tuzdan yapılmıştı. Ey Rabbimiz bize bu adama verdiğin gibi ekmek ve et versen, demişti içinden. Fabrika sahibi çok zenginmiş. O eskiden küçük bir dükkân sahibiydi. Daha sonra büyük bir

fabrika sahibi olmuş. Dükkân sahibiyken yağlı bir mavi gömlek giyiyormuş. Onun dükkânında çalışan eleman sayısı çok azmış. Elemanlarıyla beraber iş yapar, yemek yer, onlarla konuşur ve onlarla güleşürmüş, Ona göre insanlar temiz kalpliymiş. Daha sonra küçük bir dükkân, çok aletli geniş bir fabrikaya dönüşmüş. Sonra o güleşü ve düşünceleri değişmiş. Fabrika sahibi olunca insanlara karşı bakışları da değişmiş. Bütün insanların kötü ve tembel olduğuna inanmaya başlamış. Kıyafetini de değiştirmiş ve yayan yürümeyerek artık araba ile işe gelmeye başlamış. Semira babasının nasıl zengin olduğunu düşünmeye başlamış. Semira'nın babasının arabası yokmuş. Çok arazileri varmış. Hemen arazilerin fiyatlarını yükselterek satmış ve çok zengin olmuş. Küçük bir evden büyük bir eve taşınmış. O büyük bir evde yaşıyormuş fakat küçük bir evde dünyaya gelmiş. Semira'nın babası iri yarı bir adammış. Yüzü hiç gülmez, sesi sert ve çok kaba bir adammış. Semira babasını çok seviyormuş. Babası Semira'nın yabancı bir erkekle konuştuğunu duysa onu kesecekmış. Semira babasından çok korkuyormuş. Semira annesini ise hiç sevmiyormuş. Çünkü annesi Semira'ya hizmetçi gibi davranıyormuş. Semira'yı zengin bir adamla evlendirmek istiyormuş, Semira büyüyünce kafası değişecek. Zengin bir adamla evlenmek isteyecekmış. Yusuf Semira'yı çok özlediğinden titriyormuş. İçinde kin ve özlem bir arada bulunuyormuş. Semira Yusuf için gökteki bir yıldız gibiymiş. Aniden kapısı çalınmış. Yusuf heyecanlı bir şekilde kalkmış. Sonra merdivenleri hızla çıkarak kapıyı açmış. Kapıda kimse yokmuş. Sonra kapıyı kapatmış ama kapıyı eliyle tutmuş ve ayak seslerini dinlemiş. Sonra o ayak seslerinin Semira'ya ait olduğunu anlamış. Yusuf onu çağırınca Semira şaşırmış, "Semira! Semira!...." Sonra Semira şaşırarak Yusuf'a bakmış. Sonra Yusuf ona:

—Yaklaş, demiş

Semira:

—Hayır, demiş

Yusuf:

—Annen nerede? Demiş

Semira cevap vermiş:

—Annem yatıyor, demiş.

Güneş çok parlakmış. Yusuf Semira'dan tekrar yakınlaşmasını istemiş. Semira Yusuf'a kurnaz bir şekilde sormuş:

—Ne istiyorsun?

Yusuf:

—Sana bir şey söylemek istiyorum.

Semira:

—Söyle!

Yusuf:

—Yaklaş!

Semira

—Hayır

Yusuf:

—Beni sevmiyor musun?

Semira:

—Hayır sevmiyorum.

Yusuf:

—Üzüleceğim ama.

Yusuf ona sarılmak istemiş. Onu göğsüne yapıştırmak istemiş. Onun nefesini dinlemek istemiş. Kurnaz ve neşeli bir şekilde Semira söyle demiş:

—Üzül, ne yapmak istersen yap!

Sonra yapmacık bir şekilde üzgün olduğunu göstermiş. Ona üzgün olarak bakmış. İçinden onu özliyormuş.

Semira:

—Sadece tek bir kelime mi söyleyeceksin? Demiş

Yusuf:

—Evet tek bir kelime.

Semira:

—O zaman beni sevmiyorsun.

Yusuf:

—Seni yiyeceğim.

Semira:

—Senin kötü biri olduğunu hissetmişim zaten,

diyerek geri dönmüş

Sonra kendini misafir odasının kapısının arkasına saklamış. Yusuf geri zemin kata dönmüş. Yusuf yatağının üzerine uzanmış. Yakın bir yerden radyo sesi geliyormuş. Şarkı çalıyormuş, kadın şarkısının sesi çok sıcak ve çok güzelmiş.

Sonra küçük bir ses duymuş mutfak penceresini çalan birisi varmış. Sonra mutfağa girmiş. Küçük pencerenin önünde durmuş. Semira oradaymış. Şımarık bir şekilde Semira Yusuf'a:

—Üzıldün mü?

Demiş. Yusuf ona kızarak cevap vermiş:

—Ben demirden değilim.

Semira:

—Annemden korkmuşum.

Yusuf:

—Annen yatmış.

Semira:

—Korkmuşum.

Yusuf:

—Kimden?

Semira:

—Bilmiyorum.

Yusuf susmuş, Semira'nın annesini tahayyül etmiş; uzun boylu bir kadın, güzel, çekici, gür sesli ama sert biriymiş.

Yusuf:

—Annen gıcık birisi

Demiş. Semira:

—Söyle ya senin annen?

Demiş. Yusuf:

—Onu seveceksin

Semira:

—Aileni neden bırakmışsın?

Yusuf:

—Ailem hakkında konuşmak istemiyorum,

demiş. Semira:

—Hadi bana söyle yoksa üzüleceğim,

demiş. Yusuf:

—Babam benim bütün çalışarak kazandığım paralarımı almak istiyor, kitap okuduğum zaman bana kızıyor. Bu kitapların aklımı çaldığını, bedenime zarar verdiğini ve vakit kaybettirdiğini ve kitaplar için masraf ettiğimi bana söylüyor.

Semira:

—Babanı bana tarif et.

Yusuf:

—Uzun boylu, çabuk kızan.

Semira:

—Annemi bana tarif et.

Yusuf:

—Güzel.

Semira:

—Annen babanı seviyor mu?

Yusuf:

—Başlangıçta sevmiyormuş.

Sonra Yusuf susmuş. Semira onu konuşturmaya çalışmış.

Semira:

—Sonra ne oldu? Yeter usanma demiş.

Sonra susmuşlar, Yusuf Semira'yi gözlemlemeye devam etmiş, sanki onu ilk defa görüşüyor gibiymiş. Büyük göğüs ve kırmızı dudağa sahipmiş.

Yusuf Semira'ya sormuş:

—Benimle kaçarsın?

Semira gülerek cevap vermiş:

—Nereye?

Yusuf:

—Evet, mi? Hayır mı?

Semira:

—Kaçacağım.

Yusuf Semira'nın güzelliğine bakmaya devam etmiş. Yusuf'un gözleri Semira'nın ince alt dudağına kaymış.

Yusuf Semira'ya:

—Kapının yanına git.

Semira:

—Hayır hayır

Yusuf:

—Üzüleceğim

Sonra Semira pencereden uzaklaşmış. Sonra Yusuf giderek merdivenden iyice utanarak görünmüş. Sonra Yusuf kapıyı açmış. Semira'ya elini uzatmış. Semira hareket etmeden sessizce durmuş. Sonra ellerini uzatarak tereddütle ona yaklaşmış. Sonra Yusuf Semira'nın ellerini tutmuş. Semira'yı içeri çekmiş. Onun arkasından kapıyı kapatmış. Merdivenin arkasında karanlıkta durmuş. Elleriyle Semira'nın yüzünü tutmuş. Sonra Semira'yı öpmüş ve sarhoş gibi olmuş. Sonra gelenler olduğunu görünce Yusuf Semira'yı bırakmış. Semira koşarak eve gelmiş. Sonra Yusuf odasına geri gitmiş. Kapıyı kapatmış, üzülmüş ve yalnızlığa dönmüş. Kabus görmüş, kötü kabuslar görmüş çocukluğuna ve gençliğine dair, sonra uykudan kalkmış, rüya olduğunu anlamış, yatağından kalkmış, odasının ortasında dolaşmaya başlamış. Çocukların sesini sokakta duyunca esnemiş. Sonra mavi bir havluyu boynunun arkasına koymuş. Yüzünü soğuk su ile yıkamış. Bir fincan kahve yapmış ve fincanı alarak odaya geçmiş, sigara ve kahveyi içmiş. Sonra Yusuf masanın üzerindeki oyuncacı almış. Bu, çocukken oynadığı oyuncakmış. Sonra sıkıntılı bir şekilde bakmış. Ardından kralın çocuğu olsaydı ne yapardım diye düşünmüş. Bütün dünyayı gezerdim, demiş. Birden soğuk bir yatakta öleceğini tahayyül ediyormuş. Sonra Yusuf oyuncacı tutmuş ve ne kadar değersiz ve kıymetsiz biri olduğuna çok kızmış. Oyuncacığın başını koparmış. "Onun oyuncacı gitmiş ve geri dönmeyecek. Baba olmayacak. Bir de evsiz kalacakmış. Sonra bedevinin atının üstündeki heykele bakmış ve "bir gün bu heykel bağıracak ve çölleri çağırarak" diye tahayyül etmiş. Sonra mutfağa gitmiş ve pencereden bakmış, Semira'ya gülümseyerek ona sormuş:

—Üzgün müsün?

Semira şaşırılmış ve şöyle demiş: üzüleceğim ama korkudan ölmüşüm. Zannetmişim babam gelmiş. O zaman güneş batmak üzereydi. Güneş batarken Semira'nın yüzüne vuruyormuş.

Semira şöyle demiş:

—Güneş güzel değil mi?

Semira Yusuf için güneş ve beyaz yasemin gibi olmuş, çok çekici olmuş, onun bedeni tıpkı bir yasemini hatırlatıyormuş. Yusuf ona sormuş:

—Annen nerede?

Semira: Hâlâ yatıyor.

Yusuf:

—Keşke hep yatsa.

Semira: annemi sevmiyor musun?

Yusuf:

—Sen seviyor musun?

Semira:

—Evet onu seviyorum. Çünkü o benim annemdir.

Yusuf:

—Eğer annen olmasa onu sever miydin?

Sonra Semira biraz düşünmüş ve gülerek ona şöyle demiş: Keşke erkek olsaydım ve konuşmaya devam edip demiş: Uzun boylu bir genç olmak istiyorum, adım Yusuf olurmuş ve siyah saçım alnıma insin, fabrika da çalışırdım, gri renkli takım giyer, kırmızı kravat takar ve beyaz gömlek giymek isterdim. Yolda ıslık çalmak istiyorum. Nereye gitmek istersem giderdim. Gece eve geri dönerdim. Sonra Yusuf gülmüş ve demiş:

—Hoş bir kız doğuracak olsam Semira koyardım adını.

Ona önem vermemiş ve demiş:

—Hava olmak istiyorum

Sonra küçük kız gibi gülmüş ve şöyle demiş:

—Şimdi gideceğim annemin kalkmasından korkuyorum.

Sonra Yusuf odasına geri dönmüş ve sıkılmaya devam etmiş. Sonra bedevi heykele bakmış. Sert saçları, dağınık, bıçağını açmış ve çöle çadır kurmuş. Onu satmak için bir kadın istiyormuş, acı çekiyormuş. Sonra işi olmadığı için kalkıp kalkıp oturmuş. Bir gün önce aldığı gazeteyi tutmuş. Gazetede haber onun dikkatini çekmiş ve onu okumuş, haberde bir kadının gizli bir şekilde öldüğü yazıyormuş. Yusuf bu kadına ne olduğunu düşünmüş. Bu kadın genç bir kız ciddi bir adamla evli. Kibar, iki odalı terasta kalıyorlarmış. Ev sahibi zayıf ve sarı bir kadınla evliymiş. Ev sahibinin kapısını çalmış. Genç kadın kapıyı açmış. Ev sahibi şöyle demiş: Kiralık ev nerede?

Genç kadını: Eşim ayın sonunda evin kirasını sana ödeyecek.

Adam: Bu sözler geçen ay da dinledim.

Kadın: Size kirayı ödeyecektik ama çocuğumuz hasta oldu demiş.

Adam: Ya kiranızı ödeyin ya da evden çıkın demiş.

Kadın: Yalvarırken sesi titriyormuş.

Kadın: Ayın sonunu bekler misin? demiş.

Adam ona bakınca çok güzel ve seksi gösteriyormuş. Elini ona uzatmış ve şöyle demiş.

Adam: Bana iyi davranana ben de iyi davranırım demiş.

Kadın: Arkasını dönmüş onun ellerinden uzaklaşmak istemiş. Ellerini bıraktırmak istemiş.

Kadın ikinci adam hayatında olsa ona kötü bakacaklarmış. Onu engellemiş ve tırnağı ile onun yüzünü çizmiş. Yusuf kendini yaşlı olarak hissetmiş. Adamın yerinde sanki kendisi varmış gibi hissetmiyormuş. Bu kadın ona ait gibiymiş. Sonra kadının elbisesini çıkarmak istemiş, sonra binanın içerisine kalmış. Sonra bir bloğa çarpmış, ezilerek can vermiş, çukurlar kan dolmuş. Ölünün yüzünü görememiş. Yusuf gazeteyi atmış ve hayal görmekten gerçek dünyaya geri dönmüş. Mutfağa su

içmeye gitmiş. Sonra işi olmadığı için odaya geri dönmüş. Kafaya sinemaya gitmeyecek. Sokaklar dopdoluymuş. Sonra kendini yorgun ve güçsüz hissetmiş. Tekrar yatağına uzanmış. Kendi kendine konuşmuş ve şöyle demiş: Eğer köpek olsam ne kaybedeceğim.

Güneş batmaya başlamış ve bedevi heykeli hala masa üzerinde duruyormuş. Heykelin içerisinde müzik sesleri geliyormuş. Şarkı sözleri: Toprak bomboş olmuş, sadece zayıf atlar kalmış. Ey üzgün olan kalk.

Yusuf hiç başka ülkeye gitmeyecek, o bütün günü fabrikada geçirecek ve yağ ve ter içinde kirlenecekmiş. Soğuk demire dokunacakmış. Alet sesleri dinleyecek. Gözlerini kan bürümüş gibi fabrika sahibine bakıyormuş. Yusuf iş sahibinin kendisine demiri attığını hayal etmiş. O yengesini kestiğini hayal etmiş. Sonra bahçeden bir ses duymuş. Bu ses Semira'nın babasının misafirlerine hoş geldiniz sesiymiş. O misafirlerin ayak seslerini dinlemiş. Karanlıkta durmuş. Sonra bedevi heykelini masanın üzerinde küçük görmeye başlamış kendi kendine soru sormuş: Semira'nın sesi nerede? demiş. Zemin kat Yusuf'a mezar olmuş. Merdivenden çıkarak ışığı söndürmüştü. Karanlık bahçede senin bir hava almış. Diğer bir bahçede Semira'yı görmüş. Semira ona el sallıyormuş. Semira ona eliyle gitme diye işaret yapmış. Yusuf gidip döneceğim diye eliyle işaret etmiş. Sonra bahçeden sokağa çıkmış. Yusuf kendini bedevi heykeli gibi hissetmiş. Ellerini cebine koymuş, sigarasını yakmış. Kendi kendine şöyle demiş: İnsanlar gibi yaşamalıyım. O çok kitap okumuş. Okuduğu kitapları yakarak intikam alacakmış. Ölü gibi olanlar kitap okumuyorlar. Gece dolaşıyorlar, sonra Yusuf bir erkek ve bir kızın yanından geçmiş, kız gülüyormuş. Onun gülüşü sanki bir şarkıyı andırıyormuş. Yürümekten sıkılmış. Semira'yı özlemiş. Sonra zemin kata geri dönmüş. İçinden şöyle demiş: Semira nerede? Semira güzelmiş. Sonra zemin kata girerek ışığı açmış. Mutfaktan bir ses duymuş. Mutfağa girmiş pencereden Semira'yı görmüş ona sormuş: Annen nerede?

Semira: küçük erkek kardeşimi emziriyor, demiş.

Yusuf: Babanın misafirini var mı? Sonra Yusuf susmuş. Sonra içinde Semira'ya karşı bir şehvet oluşmuş. Tekrar konuşmaya başlamış.

Yusuf: İstiyorum

Semira: Ne istiyorsun? demiş, heyecanlı bir şekilde.

Yusuf: Göğsünü görmek istiyorum, demiş

Semira: Sen görüyorsun zaten.

Yusuf: Hayır çıplak görmek istiyorum.

Sonra Semira gülmüş sonra Yusuf ona yalvarmış.

Semira: Hayır, demiş.

Yusuf: Neden, demiş.

Sonra Semira susmuş. Sonra Yusuf'un isteği azalmış.

Sonra Semira dizinin üzerine oturmuş. Sonra Semira düğmelerini açarak göğsünü göstermiş. Teni çok beyazmış. Sonra çok çekici olmuş ve tekrar gömleğinin düğmelerini iliklemiş.

Yusuf: Yeniden görmek istiyorum, demiş.

Semira: Tamahkâr olma.

Yusuf çok mutlu olmuş. Ona soru sormuş: Beni seviyor musun?

Semira: Evet seviyorum.

Yusuf: Benimle kaçacak mısın?

Semira: Kaçacağım

Patron gibi ona emir verip demiş: Kapının yanına git.

Semira: Yapamıyorum.

Yusuf: Kimse bize görmeyecek.

Semira: Hayır, demiş.

Yusuf: üzüleceğim.

Semira: Hayır hayır... demiş.

Sonra Semira nefes almış.

Semira: Ben çok yorgunum sabahtan beri çalışıyorum. Sonra Semira yüksek sesle esnemiş. Sonra Yusuf ona Gitme demiş.

Semira: İyi geceler demiş.

Sonra yaban kedisi gibi kaçmış. Pencereden uzaklaşarak evine geri dönmüş, sonra Yusuf Kızarak odaya geri dönmüş. Zemin kattan sokağa çıkmış. Sokaklar dopdolu, sesli ve arabalarla doluymuş, sonra kafeye gitmiş, bu kafeye farklı meslek grupları geliyormuş. Yusuf içeriye girmiş, sonra Kafe sahibi Ebu Kasım ona yüksek bir sesle “Hoş geldiniz” demiş. Kafe çok sakinmiş ve sanki bir ceza evini andırıyormuş. Sonra Ebu Kasım Yusuf’un yanına gelmiş, Yusuf ona sormuş :

—Kimse gelmedi mi?

Cevap vermiş:

—Kimse gelmedi

Yusuf:

—Bana çay getirir misin?

Dakikalar sonra çay gelmiş ve Yusuf çay içmeye başlamış. Çevresindeki adamların yüzünün yorgun ve perişan olduğunu görmüş. Yusuf çay ile birlikte sigara içiyormuş. Sonra Yusuf kendi kendine konuşmuş: (Arkadaşım nerede? – Acaba onları seviyor muyum?)

Yusuf’un arkadaşları onun gibi işçiymiş. Kadınlara şehvetle bakıyorlarmış.

Yusuf sigara içerken bardağı boşlamış. Arkadaşları gelerek Yusuf’un çevresini sormuşlar.

Yusuf onlara sormuş:

—Neredesiniz?

Arkadaşları ona cevap vermiş:

—Sinemadaydık

Sonra boş boş konuşmuşlar.

Birisi demiş ki:

—On saat yatmışım.

diğeri:

—Azrail gelene kadar yat.

diğeri:

—Zengin olacağım.

diğeri:

—Nasıl?

diğeri:

—Yolculuk yapacağım.

diğeri:

—Nereye?

diğeri:

—Annem çok güzel.

diğeri:

—Mezarlığa onu götür

diğeri:

—Annem sarışın erkekleri seviyor.

Diğeri:

—Saçımı sarıya boyayacağım.

Diğeri:

—Esmer kızlar kış için, sarışın kızlar yaz içindir

Sonra sustular ve Yusuf konuşmaya başladı:

—Burada gece yarısına kadar oturarak mıyız?

Adamlardan birisi:

—Haydi, içki içmeye gidelim.

Sonra Yusuf'u ikna etmişler ve içmeye gitmişler. Kafeden ayrıldıktan sonra karar değişmiş. Yusuf arkadaşlarına:

—sizin ile gelmiyorum, demiş.

Arkadaşları ona:

—Neden? diye sormuş.

Yusuf:

—içki içmek istemiyorum,

demiş.

Arkadaşları: -

—Ne istiyorsun?

Yusuf:

—Yatmak istiyorum, yatmaya gideceğim,

demiş.

Arkadaşları:

—Bir kadın bulup zemin kata götüreceksin mi?

Yusuf:

—Hayır, sürekli komşuların penceresi açıktır, demiş.

İçlerinden biri şöyle demiş

—Sizi bizim eve götüreceğim.

Başka biri sormuş:

—Eşini nereye koyacaksın?) demiş.

Cevap vermiş:

—Annesine göndereceğim.

Birisi:

—Kadınları nereden bulacağız.

Diğer cevap vermiş:

—Biz istediğimiz yerden buluruz.

Başka biri:

—Hadi gidelim, demiş.

Dört Arkadaş beraber yürümüş. Yusuf çok mutlu olmuş. O bir şey yapmak istemiş. Sonra demiş:

—Bu genç, şişman ve kısa boylu....

Öbürü kaldırımda ve sinema karşısında yürümüş.

Ve diğeri şişman olanın yanına gitmiş ve arkadaşlarına şöyle demiş:

—Biraz beni bekleyin.

Sonra Yusuf iki arkadaşı ile beklemiş.

Yusuf kendini suçlu hissetmiş ve kaçmak istemiş, sonra koşarak onlardan uzaklaşmış. Dar sokaklara kendini zorlukla atmış. Sonra içinde huzur bulunduğunu hissetmiş. Camiye yakınlaşmış ve caminin minaresine çıkarak ezan okumaya başlamış: "Allahu Ekber" ve içi çok sıkılıyormuş. Çocukluk yıllarını hatırlamış. Eski evlerini hatırlamış. Dar sokaklardan uzaklaşarak geniş sokaklara geri dönmüş. Sonra evine gelmiş. Yusuf yatağının üzerine uzanarak kendisi ile konuşmuş. Yatmalıyım çünkü erken kalkmalıyım ve tam vaktinde fabrikaya ulaşmalıyım diye düşünmüş. Semira'nın evini dinlemeye çalışmış ama ev çok sessiz ve sakinmiş. Hiçbir şey duymamış.

Sonra kendi kendine Semira nerede, diye sormuş. şimdi yatıyordu. Sonra Semira'yı yatarken hayal etmiş; şimdi saçları yastık üzerinde melek gibi yatıyordu. Yusuf uyuduktan sonra rüyasında kendini bir krallıkta tahayyül etmiş ve kendi kendine kızarak bu gerçek değil rüyadır, demiş. Sonra uyumaya devam etmiş. Ailesini ve çocukluk dönemlerini rüyasında görmüş. Uyurken neden ağladığını kendisine sormuş. Annesini göremediği için ağladığını fark etmiş. Yusuf kapıdan bir ses duymuş. Kapıyı açmış. Semira karşısında ona sarılmış ve öpmüş. Sonra Semira'yı yatağa götürüp onunla birlikte olmuş. Semira bağırır ve anne demiş. Sonra evinden uzaklaşarak otele gelmiş. Uyumaya devam etmiş. Ama kâbuslar onun peşini bırakmamış. Sonra fabrikaya geç kaldığını hatırlamış. Geç kaldığı için fabrikaya gitmemiş. Sonra sokaklarda, caddelerde dolaşmış. Eski evine ailesinin evine geri dönmüş. Sonra kapı çalmış: Kim o? diye sormuş.

Cevap gelmiş:

—Benim açın.

demiş. Kapıyı açınca güneş doğmuş.

4.14. Elfü Sene (Bin Yıl)¹⁵⁰

Bir gece padişah rüyasında bir bastonla dolaşırken kocaman bir ağaç onun üstüne düşmüş ve onu öldürmüştü. Padişah rüyasından korkarak uyanmış. Sonra rüyasını üç kişiye tabir ettirmiş.

Birinci tabirci: Ormanlar çoğalacak ve tahta satmaktan çok para kazanacaksınız.

İkinci tabirci: Senin düşmanın sana büyü yaptırmış ve bir ağaç altına gömmüş. Bu büyüü bulmalıyız, bozdurmak için.

Üçüncü tabirci: Bu rüyanın tabiri zordur. Bu rüya da seni uyarmak için bir mesajdır ve ne olacağı belli değildir.

Padişah üçüncü tabirciye kızarak sordu: Ne olacak? Tabirci: Padişahım senin ölümüne bir ağaç neden olacak. Sonra padişah üçüncü tabirciye inanarak bütün şehrin ağaçlarını kestirmiş. Bütün ağaçlar kesildi ve şehirde hiçbir ağaç kalmamış. Kuşlar yuvalarını kaybetmişler. Kuşlar şehri bırakarak başka şehirlere göç etmişler.

Padişah başka bir gecede rüyasında nehir kenarında dolaşırken nehre düştüğünü ve insanların ona baktığını görmüş. Hiç kimse ona yardım etmemiş. Sonra çok kızmış ve üçüncü tabirciyi çağırması ve rüyasını anlatmış.

Tabirci, Nehirde donarak öleceksin, demiş. Padişah, şehirde hiçbir nehir kalmayacak ve donarak da ölmeyeceğim. Sonra emir vermiş. Bütün nehirler iptal edilmiş. Daha fazla cezaevleri inşa edilmiş. Padişah huzurlu bir şekilde sandalyesine

¹⁵⁰ Zekeriya Tamir'in İronik Makaleleri, <http://nj180.degree.com>

oturup hiçbir şeyi kafasına takmamış. Yıllar sonra şehri çöl oldu fakat padişah bin yıl yaşamış.

4.15. El-General Yemtehin-ü Ceyşeh (Ordusunu İmtihan Eden General)

General askerlere soru sordu: Bir köyde sadece kadınlar ve çocuklar olsa bu köy ile savaş yapar mısınız? Askerler cevap verdi: Çocuklar ve çirkin kadınları kesiyoruz. Güzel kadınlara da sahip oluyoruz ve sonra onları satıyoruz. Ağaçları kesip pınarları zehirliyoruz.

General sordu: Köy halkı savunmasız ve silahsız olsa ne yaparsınız?

Askerler cevap verdi: Bu köy adamlarını idam ederiz. Evleri yıkar, dükkânları ve tapınakları yakar yıkarız.

General sordu: Yaralıları ne yaparsınız?

Askerler cevap verdi: Yaralıların inlediklerini sigara içerek dinleriz. Şarkı söyleriz.

General sordu: Yaralılara başka bir şey yapmaz mısınız?

Askerler cevap verdi: Doktorları öldürmek için onları kullanıyoruz. Yardım eden doktorları avlıyoruz.

General sordu: Yeriniz işgal edilse ne yaparsınız?

Askerler cevap veriyor: Bizim toprağımız olacak ve çocuklarımıza miras kalacak.

General sordu: Düşmanlarınız kim?

Askerler cevap verdi: Çocuklarımız ve torunlarımız hariç bütün insanlar bizim düşmanımız.

Sonra general askerlerinin cevaplarını düşündü ve onlara çağdaş silahlar hediye etti ve şöyle dedi: Bu silahlar düşmanlarınızı çabasız öldürmeniz için. Sonra askerler generale teşekkür etti.

General: Bu silahlar birini öldürmek için kullanılmayacak çünkü ölüm askerliğin tadını kaybettirir.

General yeni askere soru sordu: Yatınca ne görüyorsun?

Yeni asker cevap verdi: Kendimi çocuk gibi görüyorum. Çocuklar gibi kesilen bir baş ile top oynuyoruz

General yeni askere sordu: Ne zaman gülüyorsun?

Asker cevap verdi: Emir alırken gülüyorum.

General sordu: Ne zaman üzülüyorsun?

Asker cevap verdi: Eğer yaşayanlar varsa ve emirler yüzünden onları öldüremeyeceğim zaman üzülüyorum.

General yeni askere sordu: Senin düşmanını öldürürken ne düşünüyorsun?

Asker cevap verdi: Yeni ve tuhaf bir katil gibi düşünüyorum. Çünkü öldürdüklerimi tekrar öldürmek istiyorum. Yani katil olmayı düşünüyorum.

Sonra general askere tebessüm etti. Askerde memnun oldu. Sonra general askere yat emri verdi. Askerler hemen yattılar. Sonra rüyalarında mutlu oldular.

4.16. Kaşun Yahterrik (Yanan Saman)

Bu ev ne tuhaf?

Salaklar; akıllılar, bilgeler, cahiller, aydın insan resimlerini sadece oyuncaklara koyuyorlar.

Bu sokak ne aptal?

İnsanlar dost da düşman da olsa onun üzerinden yürüyebiliyorlar.

Bu yağmur ne kör?

Bizim ve düşmanımız arasındaki tarlaları suluyorlar. Onlar için katil de kurban da fark etmiyor.

Bu çoban ne kalpsiz?

Bu çobanın deposu silahlarla dolu olduğu halde koyunlarını kurtlardan kurtarmıyor.

Bu kafes ne hoş?

Kafes kapısı açılınca tutuklular içeri giriyor ve hemen kafes kapısı kapatılıyor.

Bu kadının kanlı dudakları ne?

Onu eleştirilenler seviyor. Fakat çocukları ondan nefret ediyor. Çocukları onu evsiz bırakıyor.

Bu susayan cezaevi ne?

Cezaevinden iki tane çıkıyor. Fakat on tanesi cezaevine giriyor.

Bu toprak ne cömert?

Aynı yerde çiçekler büyütüyor.

Bu kitaplar ne katmanlı?

Cahillere onu okuyor. Âlimler onu okuduktan sonra ilmi azalıyor.

Bu ne bencil dede?

O torunlarına mezarlıksız cüsseleri miras bırakıyor. Onlara bilge insanları dinlemelerini tavsiye etmiyor.

Bu buluttaki siyah kargalar ne?

Başımızın üstünde uçuyorlar. Sanki biz leşiz. Fakat biz insanlar hareket ediyoruz.

Bu ne tuhaf ölüm?

Kaçanların arkasından koşuyor, onu isteyenlerden kaçıyor.

Bu ne yırtıcı gece?

Onun gelmesini bize mutlu rüyalar verecek diye çok istiyoruz. O bize korkunç kâbuslar veriyor.

Bu yürüyen yaratık ne?

Onun kafası değişirse kızıyor. Onun ayaklarına bayılsa kızmıyor.

Gökyüzündeki bayrak ne?

Bayrağımız siyah, kırmızı ve yeşil olarak tanıyoruz. Anne karnında iken onu biliyoruz.

Bu ay ne inatçı?

Bu ay karanlık gecelerde doğmaktan sıkılmıyor. Buna rağmen ona kimse bakmıyor.

4.17. Rabi-ü El-fuduliyin (Meraklıların İlkbaharı)

Geceye sorulmuş:

—Siyah rengi giyinmekten sıkılmadın mı?

Gece cevap vermiş:

—Eğer beyaz rengi giysem yıldızlar gizleyecek o zaman şairler çok şiir kitapları yırtılacak

Sandalyeye sorulmuş:

—Bu yıl isteklerin ne?

Sandalye cevap vermiş:

—Sopa olmak istiyorum. Ben üstümde, izinsiz oturanlara vurmak istiyorum.

Kargaya sorulmuş:

—Korkmaktan utanmıyor musun? Senin yandaşların, bu korkmağa dikkat etmek adı veriyor.

Karga cevap vermiş:

—Korkmak, hayat koruyor daha iyi cesareten tehlikeye götürüyor.

Bataklığa sorulmuş:

—Neden kurbağaları, kovmuyorsun?

Bataklık cevap vermiş:

—Bataklık kurbağasız olsa ölümsüz mezarlık ve ağaçsız tarla gibi olur.

Kılıca sorulmuş:

—Kılıçlar için siyah günler ve beyaz günler var mı?

Kılıç cevap vermiş:

—Her kılıcın siyah günü vardır. Eğer salaklar ona patates ve soğan doğramak için zorlarsa bu kılıç için siyah gün olur.

Çatıya sorulmuş:

—Sen kör müsün veya gözlerin sağlam mı?

Çatı cevap vermiş:

—Eskiden görüyordum ama kör olmak istedim çünkü gördüklerimden tiksinişim.

Yıldıza sorulmuş:

—Neden ay ile titreyerek ve kızarak tartışıyorsun.

Yıldız cevap vermiş:

—Onu başka yere kovalamak çok ikna etmeye çalışmışım. Sonra benimle alay etmeye başlamış.

Sırtlana sorulmuş:

—Neden leş yiyorsun?

Sırtlan cevap vermiş:

—Hangisini soruyorsunuz, hayvan leşlerini mi yoksa insan leşlerini mi?

Doğana sorulmuş:

—Neden yüksekte uçuyorsun?

Doğan cevap vermiş:

—Özgürlük ve özgürlüğün faydası hakkındaki sözleri duymamak için, baş ağrıtıyor ve tüyler yoluyorum.

İneğe sorulmuş:

— Birleşmiş milletler hakkında ne düşünüyorsun?

İnek cevap vermiş:

—İtiraf etmek isterim ki demokratik hizmet için onlara katılmaya izin isteyeceğiz.

Arabaya sorulmuş:

Popüler söylentilerde, seni insana benzetiyorlarmış, sence?

Araba cevap vermiş:

—Kesinlikle aramızda hiç bezerlik yoktur. Ben ileri ve arkaya yürüyorum ama insan sadece arkaya yürüyor ve sadece vehimlerle ileriye yürüyorlar.

4.18. Memnu' En-Nisyan (Unutmak Yasaktır)

Adamın biri, mesleğini ve evinin adresini unuttu. Sonra karakola gitti. Polislere ne olduğunu söyledi. Polislerden yardım istedi. Ona yardım edilmesini ve bir doktora gönderilmesini istedi. Polisler ona yardım edeceği yerde tekme atmaya, tokatlamaya ve dövmeye başlayınca adam çok şaşırmişti. Ona vurmak için bahane buluyorlardı. O polisler biri evini, adını ve işini unutsa kesinlikle onu dövüyorlardı.

Adam her şeyi unuttu sonra yere düştü. Sessiz bir şekilde ağlıyor ve belindeki açılardan dolayı sızlanıyordu sonra belleğini zorladı ve hafızası yerine geldi. Adını soyadını, işini, uzun dilli çirkin karısını ve mükemmel hükümetini hatırladı. Hatırlamasına rağmen polisler hala vuruyorlardı.

Dakikalar sorma bağırarak söyledi.

—Bizim polisler gibisi kimsede yoktur.

Polisler vurmayı azaltmak şöyle dursun, dayak atmaktan bile vazgeçemediler.

Polisler:

—Birisi hata yaparsa ceza almaktan kurtulmaz.

4.19. Ahir-üd-Durus (Son Ders)

Kadın öğretmen saatine baktı ve kız öğrencilere şöyle dedi:

—Vakit daha bitmedi, kalan vakitte ise özgürlük hakkında konuşacağız.

Öğretmen bütün öğrencilerin özgürlük hakkında konuşmasını ve özgür insanlar hakkında bildiklerini anlatmasını istedi.

Birinci öğrenci:

—Annem özgür bir kadın babama istediğini söylüyor, dedi.

İkinci öğrenci:

—Bütün özgürlük bilgilerinin babamdan aldım. Babam insanlar özgürlüğü görmeden ölecek ve cesetleri toz olacak dedi.

Üçüncü öğrenci:

—Bence karga en çok hürriyete sahip birisidir. O ne zaman istese uçabilir dedi.

Dördüncü öğrenci:

—Allah'a şükür ben özgürüm. Evde yemeğimi nasıl istersem öyle yiyorum, dedi.

Beşinci öğrenci:

—Kim özgürlük isterse denizi gözlesin dedi.

Altıncı öğrenci:

—İnsan dünyasında özgürlük yoktur. Sadece insanlar özgürdür, dedi.

Sonra öğretmen esnedi ve öğrencilere;

Ne yazık ki ders saati bitti. Yarın özgürlük konusuna devam edeceğiz. Benim görüşümü ve sizden dinlediklerimi söyleyeceğim. Öğretmen verdiği sözü tutmadı ve hiçbir zaman okula gelmedi. Birkaç gün sonra şehre yakın bir tarlada tecavüz edilmiş ve kesilmiş şekilde bulundu.

4.20. Limaze Sekete En-Nahr (Nehir Neden Sustu?)¹⁵¹

Yıkanmak için nehre geliyorlardı. Çocuklar nehirle konuşmayı seviyor ve onunla şakalaşıyorlardı. Şaka yaparak nehre sorular soruyorlardı.

-Dünya mı güneşin etrafında döner yoksa güneş mi dünyanın etrafında döner?

Nehir ağaçları suluyor ve ağaçların yaprakları açınca mutlu oluyordu. Çiçeklerin solmaması için çömerce çiçeklere suyunu veriyordu. Kuşları suyunu içmek için davet ediyordu. Kediler nehirle gelip birbirlerine su sıçratıyorlardı. Nehir neşeyle ile kendilerini izliyordu.

Günlerden bir gün sinirli bir adam gelip kılıcı ile çocukların, ağaçların, çiçeklerin, kuşların ve kedilerin nehirden su içmesini önledi. Nehrin mülkiyetinin kendine ait olduğunu söylüyordu.

Nehir bağırdı.

—Ben kimsenin malı değilim.

Yaşlı kuş.

—Nehir kimseye ait değil.

¹⁵¹ Zekeriya Tamir, *Limaze Sekete En-Nahr Kitabı, Çocuklar için, Daru El-Hakaik lil Tiba'a ve En-Neşir 2001*

Kılıç sahibinin ne nehrin bağırması nede kuşun konuşması adamın umurunda bile değildi. Adam kaba bir sesle:

—Nehir suyu içmesi isteyenlere bana bir altın ödemek zorundadır.

Serçeler:

—Sana en güzel şarkıları söyleyeceğiz.

Adam:

Altın, şarkı söylemekten daha iyidir.

Ağaçlar:

—Ben sana en lezzetli meyvemi vereceğim.

Adam:

—İstediğim zaman meyvenden yiyeceğim. Beni kimse durduramaz.

Güller:

—En güzel güllerimi sana vereceğim

Adam:

—En güzel güllerinin yararı nedir ki.

Kediler:

—Biz senin önünde oyunlar oynayacağız ve geceleri seni koruyacağız.

Adam:

—Sizin oynamalarınızı sevmiyorum. Benim korumam kılıcımdır.

Çocuklar:

Biz de ne istersen yapacağız.

Adam:

—Sizden bana fayda yok, siz küçüksünüz.

Adam konuşmasına devam ettikçe herkes mutsuz olduğunu ve her şeyi zorla ele geçirdiğini anladı.

Adam:

—Nehirden su içmek istiyorsanız bana altın ödeyin

Kuş susuzluğa dayanamadı ve nehirde su içmek istedi. Adam kuşu boğazlamak için ona yaklaştı. Güller, ağaçlar, kuşlar, kediler ve çocuklar ağladılar. Onların altını yoktu ve susuz yaşayamazlardı. Kılıç sahibi adam nehrin suyunu içmesine izin vermiyordu. Gül soldu, ağaçlar kurudu, kuşlar, kediler ve çocuklar göç etti. Nehir kızdı ve konuşmamaya karar verdi. Sonra çocuklar, kediler, çiçekler ve ağaçlar kılıç taşıyan adamı kovdular. Sonra nehir hürriyetine kavuştu. Herkese karşılıksız su verdi. Nehir bir daha konuşmadı ve adamın geri dönmesinden korkarak titriyordu.

Kadının Beklemesi

Faris El-Mevaz başı olmadan doğdu. Annesi bu duruma çok üzüldü ve ağladı. Doktor ise çok korktu. Babası utancından başını duvara yasladı. Hemşireler hastanede fikir ayrılığına düşmüşlerdi. Doktorlar şövalyenin öleceğini tahmin etmişlerdi. Şövalye ölmedi ve uzun bir hayat yaşadı. Ne duyduklarına ne de konuşmalara kulak asmadı. Birçok kişi ona nazar etti. O kayboldu. Fars, başsız doğan kadını beklemekten vazgeçemediler. Hatta onunla buluşmak için, yeni bir tip insan üretmekten vazgeçemediler. Önlerinde uzun zaman olduğunu düşünüyorlardı.

4.21. El-Hisan(At)¹⁵²

Eskiden geniş çöllerde bir at yaşardı. Rüzgâr gibi koştuğunda büyük bir sevinç hissederdi. Bir gün onu zengin bir tüccar gördü ve ondan çok hoşlandı. Hemen ondan yanında çalışmasını istedi. At şaşırarak ona:

—Çalışmam için benden ne istiyorsun?

Diye sordu.

Tüccar:

—Senin işin arabamı çekmen olacak dedi.

Bunun üzerine at sert bir ifadeyle: Asla kimsenin hizmetçisi olmayacağım ve kesinlikle arabamı çekmeyeceğim dedi.

Tüccar:

—Ücret olarak sana çok araba vereceğim, ahırda istediğin gibi yaşarsın. Şehrin ışıklarına bakarsın, güzel yerleri seyrederdin ve insanları görmekten yararlanırsın.

Dedi.

Bunun üzerine at oldukça şaşırıldı ve şöyle sordu:

—Geniş çöllerde rüzgârla birlikte yine koşup dans edebilecek miyim?

Tüccar:

—Bunun gereği yok. Gününü güzel şehri dolaşmakla geçireceksin. Acıktığında karnımı doyuracaksın.

Diye cevap verdi. At alaylı bir şekilde güldü ve şöyle dedi:

¹⁵² Zekeriya Tamir, El-Hisan, ,Daru El-Fete El-Arabi: Yayıncı:21 Mayıs 2007, www.arabic story.net

—Ben senin arpana muhtaç değilim. Acıkırım sonra gider ot yer karnımı doyururum. Susarım, sonra gider nehrin suyundan içerim. Yorulurum, sonra gider ağaçların yaprakların üzerinde uyurum.”

Tüccar:

—En güzel hayat şehirdedir.

Burada at gururlu bir şekilde sözünü keserek:

—Konuşman çok gülünç, dedi.

Her zaman istediğini alarak geri dönen tüccar sinirlendi ve şehrine yüzü kıpkırmızı olarak ve intikamla tehdit ederek geri döndü. At tüccarın sözünü umursamadı ve özgürce, mutlu olarak yaşamaya devam etti. Ne var ki atın yurdu olan yeşil araziler şiddetli kuraklık isabet etti, yağmurlar yağmadı, otlar bitmedi ve ağaçlar kurudu. Bu sebeple at şiddetli bir açlığın içine düştü. Tüccar atın içinde bulunduğu durumu öğrendi ve sevindi. Atla karşılaştı ve ona:

—Eğer arabamı çekmeyi kabul edersen ücretin olarak istediğin kadar arpa vereceğim. Tereddüt etme. Şimdilik istediğini seçebilirsin. Ya açlıktan ölürsün ya da arabamı çekersin.

At mahcup bir şekilde:

—Arabamı çekeceğim,

Dedi. At çölleri terk etti ve şehre geldi. Orada tüccarın arabasını çekmeye başladı. Ancak günler sonra çöllere olan özlemi arttı. Tüccara:

—Bu günden itibaren beni işimden istifa etmiş kabul et,

dedi.

Sonra şunları ilave etti:

—Doğduğum çöllere geri dönmek istiyorum.

Bunun üzerine tüccar kurnazca güldü ve şöyle dedi:

—Çöllere dönme ne asla izin vermeyeceğim.

Bunun üzerine at hiddetle:

—Ben hürüm istediğimi yaparım

Dedi.

Tüccar küçümseyerek ata baktı ve:

—Boynuna halka ağzına gem vurmaya kabul etmeden beri sen benim bir kölem oldun,

Dedi.

At öfkeyle kişnedi ve tüccara:

—Arabamı asla çekmeyeceğim,

Dedi.

Tüccar gayet soğukkanlı bir şekilde:

—Arabamı çekmezsen, seni doyurmam,

Dedi.

At birkaç gün tüccarın arabasını çekmedi. Tüccar da vaadini yerine getirdi ve ata herhangi bir yiyecek vermedi. At aç kaldı ve tüccarın arabasına yeniden dönmek zorunda kaldı. Her gün akşamleyin at ahır bitmiş tükenmiş olarak dönüyordu ve çöllerdeki kardeşlerine duyurmak için içli bir kişneme gönderiyor:

—Hürriyetini bir kez satan, hayatı boyunca köle olarak kalmaya mahkûmdur.

4.22. El-Carad-ü fil-Medine (Şehirdeki Çekirgeler)¹⁵³

Anlatıldığına göre eski devirlerde, nehirleri ve ihtiyaç duyduğu her şeyi sunan tarlaları bulunan bir şehir vardı. Hiçbir gün ne açlık ne de üzüntü nedir bilmedi. Ne var ki şehrin evlerinde oturan insanlar konuşmayı çok seviyorlardı. Çok az çalışıyorlar, kalan zamanlarını konuşmakla geçirerek zayi ediyorlardı.

Günlerden bir gün bir şey oldu. Dağın zirvesinden oturan bir adam şehre gelerek sayılamayacak kadar çekirge gördüğünü, şehirlerine doğru uçtuklarını haber verdi. Şehir halkından birçok kimse uyarmasından dolayı adama uzun uzun teşekkür eden konuşmalarda bulundu.

Şehir çekirgelerle mücadele etmek için hazırlık yapmaya başladı: Şairler çekirgeleri kötileyen ve onları yok etmekle tehdit eden kasideler yazdı. Şarkıcılar şehrin gücüyle övünen ve çekirgeleri kötü gördüklerini ifade eden şarkılar söyledi. Sararmış eski kitaplarda çekirgelerin kesinlikle mağlup olduğunu ispat eden belge ve deliller arandı. Çekirgelerle savaşmak isteyen kimselerin giyeceği güzel elbiseler tasarlandı. Tebeşirlerle binaların duvarlarına çekirgelerle alay eden yazılar yazıldı. Şehrin ahalisinin hazır bulunduğu bir toplantı icra edildi. Toplantıda uzun dilleri olan hatipler konuşmalar yaptı, heyecanla ağızlarından çekirgeleri kötileyen kelimeler döküldü.

... Alçak çekirgeler

... Pis çekirgeler

Hitabeti ile meşhur yaşlı bir adam ayağa kalktı, itidalli ve onurlu bir konuşmaya yaparak şöyle dedi:

- Çekirgeleri yenmek istediğimizde öncelikle şunu bilmemiz gerekir.. Çekirgeler şehrimize niçin geldi....

Çekirgelerin bir ceza olarak geldiği söylendi. Yine rüzgârın çekirgeleri istediği yere taşıdığı ifade edildi. Şehir halkı tartışmaktan yorgun düşmüş bir

¹⁵³ Zekeriya Tamir, Carad-ü fi El-Medine, Daru El-Fete El-Arabi: Yay. Suriye, 1975

haldeyken çekirgeler şehre geldi. Herkes kendi görüşünün daha doğru olduğunu çeşitli vesilelerle ispat etmeye çalışıyordu. Çekirgeler şehri istilâ etti. Oradan bir yere gitmediler. Otları, buğdayların başaklarını ve ağaçların yapraklarını yemeye devam ettiler.

ÖZGEÇMİŞ

Aya Zamzam 1987 yılında Halep'te doğdu. 2006'da Halep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrenimine başladı. İkinci sınıfta yüksek lisana hazırlarken Suriye'de çıkan olaylar nedeniyle konteynırda öğretmenlik yaptı. Okul bittikten sonra hastanede bir ay gönüllü çevirmen olarak daha sonra da İHH İnsan Yardım Vakfı ve Katar Kızıl ayı ile 5 ay çalıştı. Sonra Gençlik Merkezi'nde Türkçe öğretmenliği yaptı Suriyelilere Türkçe öğretmektedir.

VITAE

My name is Aya Zamzam. I was born in the year 1987 in Aleppo, In 2006 I graduated from the Arts and Literature Faculty in the department of Turkish language and literature, In the same year I enrolled in the social sciences Institute of Kilis 7 Aralik university, Turkish language department for a master degree program. I'm the second year magister. According to syrian events ,I worked as a teacher in kikis camp. Then ,I worked as a Voluntary translator for a month in the Government Hospital of Kilis ,IHH and NRC for five months. Later I have been teaching in the young centre of teaching Turkish fort the Syrian.

KAYNAKLAR

Abdürrazak İdd, *Zekeriya Tamir Öykününün Dünyası*, El-Farabi Evi Yayını, Beyrut, 1989

Cirriye, Alan Rob, *Yeni Bir Romana Doğru*, Çev. Mustafa İbrahim, El-Ma'rif Evi Yayını, Mısır, t.y.

Freud, Sigmund, *Hayatım ve Pisko Çözmesi*, Çev. Mustafa Ziyor, El-Ma'rif Evi Yayını, Mısır, t.y.

Hele Ma'tuk, "Tagrib Fi Deiret-i Et-Taa (Çocuk Kültürü)", *Avrak Dergisi*, Suriye, 1984

Husam, Hatib, *Suriye'de Kısa Öykü*, Kültür Bakanlığı Yayını, Şam, 1982

Husam, Hatib, *Yabancı Etkilerin Rolü*, El-Arabî Evi Yayını, Kahire, 1973

Kafka, Franz, *Köpeğin Araştırması*, Bedia'a Emin Yayını, t.y.

Binen, Kova, "Varlığın Öyküsü, Fransız Kafka için", *El-Kıssa Dergisi*, Kahire, 1965

Mustafa, Mahir, *El-Kadiyye*, El-Kitab El-Arabî Evi Yayını, Kahire, t.y.

Mahmud El-Atraş, *İkinci Savaşından Sonra Suriye'de Öykülerin Yönleri*, El-Kudüs Yusuf Üniversitesi, Beyrut, 1980

Mehe Avadullah, *Filistin Romanında Mekân*, El-Yermuk Üniversitesi, Ürdün, 1991

Muhammed Kamil El-Hatib, *Es-Sehm Ve Ed-Daire (Ok ve Daire)*, Beyrut, El-Farabi Evi, 1979

Na'iyim El-Yevi, *Şam'ın Edebiyatında Kısa Öykününün Şeklinin Geliştirmesi*, Arap Yazarlar Birliği, Şam 1982

Nazek El-Meleike, “Kara’t-ü Fi El-Aded El-Madi Mine El-Adeb”, El-Adeb Dergisi, Suriye, 1959

Nedye, Host, Melehm Vakiye Fi Kisasi Zekeriya Tamir, El-Mevkif El- Edebi Dergisi, Suriye, 1978

Ömer Ed-Dakak, *Suriye’de Edebiyat Tarihi*, Halep Üniversitesi Yayını, Halep, 1979

Riyad İsmat, “Zekeriya Tamir’in Dertleri”, El-Ma’rife Dergisi, Suriye, 1977

Riyad, İsmat, *Ses ve Yankı*, Et-Talia’ Evi Yayını, Beyrut, 1979

Semir Ferid, “Kara’t-ü Fi El-Aded El-Madi Mine El-Adeb”, El-Adeb Dergisi, Suriye, 1966

Sıdkı İsmail, “Kara’t-ü Fi El-Aded El-Madi Mine El-Adeb”, El-Adeb Dergisi, Suriye, 1959

Suheyl, İdris, *Lübnan’ın Öyküsünden*, El-Arabî Evi Yayını, Kahire, 1957

Zekeriya Tamir, “Atşan Ye Sabaye(Göstermek ve Çözmek)”, El-Ma’rife Dergisi, Suriye, 1962

Zekeriya Tamir, “El-Kelime Es-Silah El-Kelime El-Ceriye, El-Mevkif” El-Edebi Dergisi, Suriye, 1973

Zekeriya Tamir, “El-Urcuha (Salıncak)”, Et-Tedamun Dergisi, Londra, 1988

Zekeriya Tamir, “Es-Sahafa El-Muta’tira”, El-Kuds El-Arabî, Londra, 1992

Zekeriya Tamir, “Havatir Tesuru El-Hatir, (Beyaz Kâğıt Hayatından Savunur)”, Ed-Davha Dergisi, Katar, 1983

Zekeriya Tamir, “Havatir Tesuru El-Hatir, (Düşmanı Seven Galiptir)”, Ed-Davha Dergisi, Katar, 1983

Zekeriya Tamir, “Hayali ve Çocuk Öyküleri”, Es-Sevra Siyasi Dergisi, Suriye, 2005

Zekeriya Tamir, “İktisadüne Selim ve Len Nestevride Katele”, Et-Tedamun Dergisi, Londra, 1983

Zekeriya Tamir, “Keme Tekünü Tekunu Sahafetukun”, Et-Tedamun Dergisi, Londra, 1983

Zekeriya Tamir, “Kral Vezirine Demiş ki”, En-Nakid Dergisi, Londra, 1989

Zekeriya Tamir, “Leyse Bi Vezir Vele Bi Şair”, Et-Tedamun Dergisi, Londra, 1987

Zekeriya Tamir, “Menemet Garibet-ü El-Atvar”, Et-Tedamun Dergisi, Londra, 1987

Zekeriya Tamir, “Yavme Sırne Suyehan Fi Biladine”, Et-Tedamun Dergisi, Londra, 1984

Zekeriya Tamir, Dimaşkü'l-Haraik, Arap yazarlar Birliği Yay. Şam, 1973

Zekeriya Tamir, *En-Numur-ü Fi El-Yavm-i El-Aşir*, Darü'l-Edeb Yay. Beyrut, 1981

Zekeriya Tamir, *Er-Ra'dd (Şimşek)*, En-Nury Kütüphanesi Yay. Şam, 1978

Zekeriya Tamir, *Rabi-ün Fi Er-Ramad, (Şam Yangınları)*, En-Nury Kütüphanesi Yay. Şam 1973

Zekeriya Tamir, *Sahil-ü El-Cevadi El-Abiyad*, Eş-Şiir Dergisi Yay. Beyrut, 1960

Züheyir Ubeydet, *Suvar El- Medin Fi Eş-Şiir El-Arabî El-Hadis (Yeni Arap Şiirinde Şehir Portresi)*, El-Yermuk Üniversitesi, Ürdün, 1987